

174. Maanantaina 15 päivänä joulukuuta 1997

kello 16.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1998 ja 1999 koskevista työ- ja virkaehtosopimuksissa 5911

Hallituksen esitys 231/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1997 vp

Ainoa käsittely

2) Hallituksen esitys valtion talousarvioiksi vuodelle 1998 5912

Hallituksen esitys 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1997 vp
Talousarvioaloite 1—705/1997 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Alaranta, Myllyniemi, Kalli, Taina ja Kanerva I.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1998 ja 1999 koskevista työ- ja virkaehtosopimuksissa

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 231/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Johannes Koskinen: Rouva puhemies! Tulopoliittinen kierros, johon indeksiehdon säätäminen liittyy, on ollut varsin sitkas. On ollut havaittavissa, että kun on pitkäaikaisia tulopoliittisia sopimuskausia, alakohtaisia paineita kertyy kovinkin paljon. Valitettavaa kuitenkin olisi, niin kuin nyt ensimmäiset kommentit ovat olleet, jos jo osa työmarkkinajärjestöistä suuntautuisi suorastaan pois kattavista tulopoliittisista ratkaisuista. Talous- ja rahaliiton oloissa, varsinkin sen alkutaipaleella, varmasti olisi käyttöä tällaisille hyvin laajoille koko työmarkkinakenttää koskeville ratkaisuille tosin siten, että alakohdista liikkumavaraa niiden puitteissa voitaisiin lisätä.

Itse indeksiehtojen säätämistarve varmasti vähenee, kun näyttää siltä, että on pysyvästi pystytty siirtymään huomattavasti alhaisemman ja myös ennalta ennustettavan inflaation oloihin. Korkotason sääntely, sen vakauttaminen ja aleneminen on myös tekijä, joka poistaa tarvetta indeksiehtojärjestelyihin.

Mutta juuri siirtymävaiheessa, kun ei ole vielä varmuutta Talous- ja rahaliiton syntymisestä ja sen laajuudesta ja kun on pahimmassa vaihtoehdossa pelättävissä jonkinlaisia korko- ja valuutataoreiluja ennen vuoden 99 alkua, tällainen indeksiehto on erinomaisen tarpeellinen. Se esityksen mukaisesti paransi mahdollisuuksia saavuttaa tulopoliittinen ratkaisu. Toivottavasti se nyt pitää viimeisissä työehtosopimusneuvotteiluissa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Mitä enemmän hallitus sotkee mukana tulopoliittisissa neuvotteluissa eduskunnan päätösvaltaa apunaan käyttäen, sitä sitkaisemmaksi tulevat myös tuloneuvottelut. Antaa työmarkkinajärjestöjen sopia omista asioistaan ja eduskunnan omistaan, niin pysytään varmasti helpommissa ratkaisuissa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—9 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1998

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 42/1997 vp

Talousarvioaloite 1—705/1997 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden budjetti ja toivottavasti tänään lopullisesti solmittava tulopoliittinen sopimus luovat hyvät edellytykset myönteiselle talouskehitykselle jäljellä olevalle hallituskaudelle. Mikäli kansantalouden kasvu pysyy nykyisellä tasolla ensi ja seuraavana vuonna, voidaan työttömyyden alenemisen olettaa jatkuvan.

Viimeisimmät käytettävissä olevat työttömyysluvut ovat tämän vuoden marraskuulta, jolloin työttömiä oli runsaat 320 000 ja työttömyysaste 13,2 prosenttia (Välihuuto) — Niilläkin var-

masti. — Vaikka tämän vuoden työttömyyslukuun sisältyy tilastouudistuksen vuoksi epävarmuutta, on työttömyyden laskun suunta selvä ja selkeä. Jo pelkästään työttömien määrän lasku 60 000 henkilöllä viime vuoden marraskuusta sen osoittaa.

Edelliselle päähallituspuolueelle, keskustalle, näiden lukujen katsomisen, seuraamisen täytyy tuntua tuskalliselta, ja minusta sitä osoittaa se, että keskusta omassa budjettivastineessaan epäilee maan virallisen tilaston tuottajan ammattitaitoa. Usean vuoden ajan jatkunut kasvu ja viime vuosien aikana laskenut työttömyys on kohentanut myös valtiontalouden tilaa niin, että ensi vuonna uutta nettovelkaa alijäämän katteeksi ei tarvitse ottaa kuin 15 miljardia markkaa.

Toki tämäkin on suuri määrä, mutta tilanne on huomattavasti kohentunut 70—80 miljardin markan vuosittaisista luvuista. Juuri näistä johdetaan ensi kuin tänäkin vuonna velan korkomenot pysyvät noin 30 miljardissa markassa. Ennen Ahon hallituskautta valtionvelan korkomenot olivat vuodessa vain 5 miljardia markkaa. Edellisen hallituksen aikana siis kasvatettiin pelkästään velan vuosittaisia hoitomenoja runsaalla 20 miljardilla markalla. Jos vaikka osa tuosta määrästä olisi porvarihallituksen aikana jäänyt syntymättä, olisi liikkumavara monessa kysymyksessä nyt aivan toista luokkaa.

Kansalaisten luottamus tulevaisuuteen on kasvanut, ja tulopoliittinen sopimus antaa lisää uskoa tulevaisuuteen. Budjettiin sisältyvät veroratkaisut vahvistavat entisestään kuluttajien ostovoimaa, lisäävät kotimaista kysyntää, ja samalla työttömyyden aleneminen saa uutta potkua.

Pahoillani olen eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksun suuruudesta, jonka aleneman olisi tullut olla penni vuodessa, kun se nyt on penni kahdessa vuodessa. Minusta tähän asiaan on palattava vuoden 1999 budjettivalmistelussa, ja asia on saatava silloin korjatuksi.

Sosiaali- ja työjaosto kantoi suurta huolta lapsiperheiden asemasta. On selkeästi osoitettu, että työttömyys ja syrjäytyminen ovat koskettaneet kovimmin juuri lapsiperheitä. On valitettavaa, että hyvinvointivaltiomme oleellisiin peruseriaatteisiin kuulunut tukiverkosto on monista eri kohdistaan saanut lapsen tai kokonaisen perheen mentävän aukon. Kunnat ovat olleet liian vastuuttomia pienentäessään tai jopa vallan lopettaessaan lapsiperheiden elämää oleellisesti auttavat tukipalvelut. Kunnilla on suurin vastuu, kun

niille on sitä siirretty. Valiokunta kiinnitti huomiota perheiden neuvontaan ja ongelmien kasautumisen ennaltaehkäisyyn.

Kun neuvolapalvelua ja kouluterveydenhuoltoa, lastensuojelua ja lastenpsykiatriaa vähennetään, jää perheiltä oleellinen apu kasvatuksen ongelmiin saamatta. Erityisesti kiinnitimme huomiota lastenpsykiatrian riittämättömyyteen, koska lasten psykiatriset ongelmat ovat lisääntyneet rajusti ja avun saanti saattaa kestää jopa vuosia. Lasten kanssa työtä tekevät toteavat, että lapset maksavat nyt laman hintaa. Yhä nuoremmat oireilevat erittäin itsetuhoisesti. On arvioitu, että nuoruusikäisistä jopa viidennes on psykiatrisen hoidon tarpeessa.

Hälytyskellojen pitäisi soida asian taloudellisesta puolesta ja resurssien mahdollistamisesta päättävien henkilöiden päässä. Lasten maailmaa ahdistaa yhä lisääntyvä perheväkivalta, ja seuraavan vuoden budjettiin tulee saada kattava summa tämän yhteiskuntamme paiseen poistamiseen tarvittavien toimenpiteiden vauhdittamiseksi.

Tutkimusten mukaan yhtenä syynä lasten oirehtimiseen ovat myös koulujen ryhmä- ja luokkakokojen kasvaminen, tuki- ja erityisopetuksen riittämättömyys ja oppilashuoltohenkilöstön määrän vähäisyys. Ei ole ihme, että opettajakunnasta viikonlopulla julkistetun tutkimuksen mukaan noin 40 prosenttia kärsii psyykkisistä häiriöistä. Opettajille tulee antaa vihdoinkin työrauha ja työnteon mahdollisuus, koska vain terveet aikuiset jaksavat auttaa sairaita ja oireilevia lapsia. Opettajan työnohjaukseen tulee myös saada voimavaroja, joita tänä päivänä siellä on aivan riittämättömästi.

Olen aivan varma siitä, että hallituksen sisällä ollut kiistakysymys lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän kuntoon saattamiseksi on lasten ja perheiden kannalta oleellisen tärkeä kysymys, joka varmasti tuo siihen sijoitetut varat myöhemmin takaisin.

Kävimme asiasta jaoston sisällä erittäin pitkän ja monipolvisen keskustelun. Sovitteluratkaisuna on nyt se, mikä on kirjattu valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Itse olisin halunnut painottaa tuota erittäin tärkeää asiaa huomattavasti voimakkaammin. Onneksi kuitenkin saimme sovittua ponnen, jolla asian hoitamista kiihkehditään, ja tulen pitämään erittäin tarkkaa huolta siitä, että asia yritetään hoitaa kuntoon jo ensi vuoden aikana. Otetaan se budjettineuvotteiluissa esiin.

Toinen ryhmä, jonka psyykkiset ongelmat oli-

vat 40 prosentin luokkaa viikonloppuna julkistetuissa tutkimuksissa, ovat sosiaalityöntekijät. Siksi on erittäin myönteistä, että tuponeuvotteiluissa paneuduttiin osa-aikaeläkkeen ongelmiin. Asiasta käytetään aika osuvaa nimeä ikäpolvisopimus, jolla on tarkoitus helpottaa vanhempien työntekijöiden pysymistä työelämässä. Osa-aikaeläkkeen alaikäraja laskisi 58 vuodesta 56 vuoteen. Tällöin työntekijä ja työnantaja voivat sopia erilaisista järjestelyistä, joilla vanhempi työntekijä voi tehdä pienempää työaikaa mutta samalla antaa omasta ammattitaidostaan apua nuoremmalle työntekijälle, joka pääsee työn syrjään kiinni.

Onneksi myös vuorotteluvapaan yksi oleellisista ongelmista eli sen korvaustaso saatiin nousemaan. Uskon sen käytön lisääntyvän suurimmasta työpaineesta kärsivien alojen keskuudessa. Tähän samaan jaksamiseen liittyy myös sivistysjaoston mielestäni pahin ongelma-alue eli valtion ylläpitämät vammaisten lasten koulut ja ammatilliset oppilaitokset, jotka ovat ajautuneet erittäin suuriin taloudellisiin ja toiminnallisiin vaikeuksiin. Opettajakunta ei jaks työskennellä lopettamisuhan alaisena ja ilman tietoa toimintamäärärahojen riittävydestä.

Opetusministeriössä asia selvisi vasta joulukuussa. Sieltä kyllä on ilmaistu tahto asian korjaamiseksi mutta luottamukseni on vähäinen. Tilanne on korjattava heti vuoden 98 alusta, sillä niin huonosti ei yhteiskunnallamme mene, ettemmekö voi pitää huolta monivammaisten oppilaiden opiskelumahdollisuuksista. Tämän tahdon ilmaisimme selkeästi ponnessa.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama huomio maatalousjaoston toimialueelta. Pirkanmaalaisena on saanut olla jatkuvasti häpeän hatu päässä, kun aluerahat ovat joka vuosi juosseet ohi, vaikka meidän mielestämme kaikki kriteerit niiden saamiseen olisivat olleet kunnossa. Nyt tilanteeseen tulee onneksi pieneltä osin korjausta. Jaosto puuttui nimittäin yhteen erittäin tärkeään ajankohtaiseen ongelmaan. Päätimme varata eläinlääkinnän, eläinsuojelun sekä elintarvikevalvonnan ja -tarkastuksen kuluihin lisää miljoona markkaa ja lisäksi varattiin 1 miljoona 2—3 lääninlääkäriin palkkaukseen. Kyseiset muutokset koskettavat Pirkanmaata siten, että varoilla voidaan tehostaa toimintaa ja turvata lääninlääkäriin sijaintipaikaksi Tampere. Aikaisemmin yksi lääkäri on hoitanut Pirkanmaata ja Keski-Suomea ja koska matkat ovat pitkät, suurin osa työajasta on mennyt paikasta toiseen matkustamiseen.

Aiheen tähän muutokseen antoi nimenomaan asiantuntijakuuleminen ja siellä sekä ministeriön että eläinlääkärijärjestön asiasta antama lausunto. Eläinlääkinnän, eläinsuojelun ja elintarvikevalvonnan tilanne on Suomessa varsin kevyellä tasolla. Erityisesti elintarvikevalvonnan ja tarkastustoiminnan merkitys kasvaa koko ajan myös Euroopan unionin yhteismarkkinoilla. Suomi on kuitenkin ihmeen kaupalla varjeltunut pahemmilta salmonellatapauksilta, puhumattaakaan Euroopassa riehuvalta muilta eläintaudeilta ja sikarutolta.

Tällä hetkellä maatamme on kuohuttanut nimenomaan ehc-bakteerin aiheuttamat lasten kuolemantapaukset ja sairastumistapaukset. Näihin asioihin voidaan vaikuttaa parhaiten riittävällä ennakkotiedotuksella, neuvonnalla ja tehostamalla voimakkaasti valvontaa. Nimenomaan elintarvikevalvonnan kannalta kuluttajien näkökulmasta on erittäin välttämätöntä, että meidän ruoka-aineemme lähteet ovat terveitä ja puhtaita. Tästä syystä läänineläinlääkäriin mahdollisuudet suorittaa ohjausta ja neuvontaa ja myös jatkuva tarkastusta on saatava asianmukaiselle tasolle.

Juuri tämän asian kohdalla valtiovarainvaliokunnassa jaostojen yhteistyö saatiin hyvälle alulle, kuten ed. Rajamäki sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa kertoi. Yhteistyö myös eri ministereiden välillä tulee olla käytäntö, johon aktiivisesti pyritään.

Toinen kohta, mihin valiokunta puuttui, oli maakunnallisten maakuntahankkeiden toteuttaminen. Kehittämishankkeet, missä maaseutuosaamiskeskukset voisivat koordinoida maaseudun ja maatalouden erilaisia hankkeita yhdessä työ- ja elinkeinokeskusten kanssa, ovat erittäin välttämättömiä. Pirkanmaalla voidaan määrärahojen kohdentamisella aloittaa maaseutuosaamiskeskuksen toiminta.

Tämän lisäksi halusimme varmistaa, että Suomelle erittäin oleellinen ja tärkeä osa, metsät, tulevat kunnolla hoidetuiksi ja lisäsimme valtion varoja metsäkeskusten toimintaan, jotta voimme välttää siellä olleet lomautukset ja irtisanomiset. Voi todeta, että emme lisänneet budjetin loppusummaa, vaan etsimme painopisteitä vähän eri tavalla kuin mitä ne alunpitäen olivat. Valiokunta oli näissä asioissa hyvin yksimielinen. Sen lisäksi otimme erittäin voimakkaan kannan luomutuotantoon. Edellisenä vuonna olimme jo lisänneet määrärahaa nimenomaan luomutuotannon markkinointiin, mutta jostain syystä ministeriön virkamiehet eivät olleet korviaan kopsaut-

taneet tämän asian hoitamiseen. Halusimme saattaa asian oikealle tolalle. Totesimme, että hallitus on toiminut asiassa eduskunnan selkeästi ilmaiseman tahdon vastaisesti ja katsomme, että käyttämättä jääneitä markkinointivaroja on ohjattava myös maakuntien luomumarkkinoiden kehittämiseen.

Minusta on käsittämätöntä, että kun eduskunta on selkeästi ilmaissut oman tahtonsa jonkin asian toteuttamisesta, virkamieskunta ei korviaan kopsauta asian hoitamiseksi. Kuitenkin Suomessa eduskunnan pitäisi olla ylin päättävä lainsäädäntöelin ja virkamiesten tulisi toteuttaa eduskunnan tahtoa. Sama ongelma on myös muissa ministeriöissä. Hallituksen tulee mielestäni tämä ongelma saattaa pois päiväjärjestyksestä ja ministerien täytyy pitää palautekeskustelu omien virkamiestensä keskuudessa.

Samassa yhteydessä sopisi keskustella myös lain valmisteluvaiheessa huomioon otettavasta tasa-arvonäkökulmasta, niin miesten ja naisten kuin lasten ja eläkeläisten asioiden huomioimiseksi. Tuntuu siltä, että lakien valmistelussa keskitytään vain tarkastelemaan keskivertosuomalaisista eikä oteta huomioon, että maassamme asuu eri ikäisiä, erilaisissa elämäntilanteissa olevaa väestöä. Lain vaikutus myös heille tulee kattavammin ottaman huomioon.

Valiokunta totesi erityisesti lastensuojelun olevan sellainen kysymys, joka voidaan ratkaista vain poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Lapsinäkökulma on saatava mukaan kaikkien hallinnonalojen päätöksentekoon. Valtionhallinto tarvitsee kuitenkin myös yksikön, jolla on ensisijainen vastuu lastensuojelusta. Tällainen yksikkö voisi ehkä luontevasti sijaita sosiaali- ja terveysministeriössä. Samalla tavalla varmasti myös monessa muussa asiassa pitäisi hallinnon pysähtyä miettimään, keille lait kohdentuvat ja miten.

Arvoisa puhemies! Olen tässä puheenvuorossani pyrkinyt keskittymään vain hyvin oleellisiin kysymyksiin. Jatkan laajemmin keskustelua yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Yleisesti voin sanoa, että olen tyytyväinen niihin muutoksiin, joita valtiovarainvaliokunta kykeni budjettiin tekemään. Mielestäni budjetista tuli huomattavasti parempi kuin mitä se oli taloon tullessaan. Eräitä ikäviä päätöksiä lukuun ottamatta, jotka johtuvat tästä hallitusyhteistyöstä, voin olla kannattamassa tehtyä ratkaisua.

Liikenneministeri A u r a : Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti eräisiin liikennesektorin asioihin kiinnittää huomiota. Ensinnä haluan todeta, että

valtiovarainvaliokunta sen liikennejaoston mietinnön pohjalta on kiinnittänyt moniin liikenne-asioihin huomiota. Voin sanoa, että lähes kaikilta osin ne vastaavat myös liikenneministeriön näkemystä.

Eraistä asioista haluaisin kuitenkin vähän yksityiskohtaisemmin sanoa. Ensin, sanoisinko, positiivisempia asioita:

Joukkoliikennemäärärahoihin, jotka myös ed. U. Anttila otti esille, on lisätty 35 miljoonaa markkaa ja minun mielestäni oikealla tavalla. Tämä vaihtoehto, jossa lisättiin ostopalvelumäärärahoja niin, että niiden reaalitaso pystytään säilyttämään, jopa vähän nostamaan, on oikea linja. Se linja, joka verojaostossa oli ensin esillä, että olisi passiivisena kilometritukena palautettu raha linja-autoliikenteelle, oli väärä linja. Paitsi, että se on EU-sääntöjen vastaista, se on myös täällä hyväksytyn yritystukilain vastaista ja, voi sanoa, siinä ei sinänsä ole järkeä, että valtio toisella kädellä ottaa veroa ja toisella kädellä passiivisesti sitä palauttaa. Nyt tämä lisämääräraha saadaan ohjattua sinne, missä tarve on suurin ja sillä tavalla toteutetaan sitä tarveharkintaa, jota tässä yleisessäkin valtiontaloudenpidossa on täällä peräankuulutettu.

Sitten infra-asioihin. Ensin haluaisin sanoa myönteisiä asioita ja muutaman sanan rautateiden ja rataverkon kunnosta. Sinänsä se budjettikehys, joka tässäkin budjetissa on rataverkon osalta, ei ole riittävä, mutta lisäbudjettien avulla vuonna 1997, ja olen aika luottavainen myös vuoteen 1998, on pystytty rataverkkoihin investoimaan 2 miljardia vuodessa, joka on se sama summa, joka VR:n yhtiöittämisen yhteydessä sitouduttiin valtion puolesta käyttämään rataverkkoon. Ensi vuonna tapahtuu sellainen ihme, että ensimmäisen kerran vuosiin, todennäköisesti vuosikymmeniin, Suomen rataverkon kunto ei enää heikkene, vaan se alkaa parantua, kun sitä mitataan nopeusrajoitusten ja painorajoitusten määrällä. Se on sinänsä ihan merkittävä tapahtuma ja se on tietoisien liikennepolitiikan seurausta, koska ratamäärärahat ovat laman ja budjetileikkauksien aikana säilyttäneet tasonsa selvästi paremmin kuin tiemäärärahat.

Sitten tiemäärärahoissa tilanne ei suinkaan ole yhtä valoisa. Täytyy toivoa, että sinne joitakin erityisjärjestelyjä jatkossa pystytään löytämään. Tiemäärärahathan ovat pudonneet noin 2 miljardia yhteensä, 6 miljardista vajaan 4 miljardin tasolle. Peruslinjaus on se, että tärkeintä on nykyisen tieverkon kunnossapitäminen. Siinä suhteessa täytyy olla vähän pettynyt, että valtiova-

rainvaliokunta on perustienpidon puolelta siirtänyt 10 miljoonaa markkaa kehittämisen puolelle. Toisin se siirto on sen verran pieni, että se nyt ei sitä suuresti minnekään heiluta, mutta se on sen peruslinjauksen vastainen, jossa tärkeintä on, että nykyinen tiestö pidetään kunnossa ja että perustienpidon määrärahasta ei voida ollenkaan tinkiä.

Sitten tulemme kehittämispuoleen. Valtiovarainvaliokunnassa ja ilmeisesti sitten myöskään me eduskunnassa emme pystyneet välttämään kiusausta aloittaa uusia tiehankkeita enemmän kuin mihin rahaa on käytettävissä. Valtioneuvostohan ehdotti budjettiesityksessään kolmea uutta tiehanketta ja valtiovarainvaliokunta on lisännyt sinne kaksi uutta tiehanketta, Hanko — Skogby ja Vehmasmäki — Hiltulanlahti Kuopion eteläpuolella. Molemmat ovat sinänsä ihan hyviä hankkeita, ohjelmissa mukana olevia, mutta seurauksena on se, että kun vuodelle 99 olisi ollut tilaa uusille hankkeille noin 92 miljoonaa ja nämä hankkeet yhteensä ovat noin 230 miljoonaa, niin ensi vuonna niille ei juuri mitään muuta voi tehdä kuin alkaa suunnittelun 5 miljoonalla per hanke. Ne syövät kokonaan uusien hankkeiden aloittamismahdollisuudet. Ajaudumme sellaiseen tilanteeseen, että 99 budjetissa ei normaalien kehyksien puitteissa olevalla rahoituksella voida esittää yhtään uutta tiehanketta. Se on tietenkin ihan eduskunnan päätettävissä oleva asia. Jos se haluaa vuoden 98 budjetin yhteydessä käyttää 99:kin mahdollisuudet, niin näin voidaan tietenkin tehdä.

Jos tässä halutaan hyviä puolia nähdä, niin tietenkin liikenneministerin elämä koko ensi vuoden on hyvin helppoa, koska voi sanoa, että tämän eduskunnan aikana ei enää uusia hankkeita aloiteta. Ja voisi se tietenkin silläkin lailla olla hyvä, että kun tulee ensi syksynä käsiteltäväksi sellainen budjettiesitys, jossa ei ole yhtään uutta tiehanketta, niin ehkä se sitten pysäyttää todella miettimään, mikä tiestön kehittämisen tila on.

Ongelma, jos sitä haluan vielä selostaa, on vähän toisin kuin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan. Siellähän todetaan, että nyt valmistuu valtava määrä hankkeita. Niitä ei niin paljon valmistu kuin on sanottu, mutta niitä on aloitettu paljon sellaisena aikana, jolloin kehittämismäärärahataso oli 2 miljardia vuodessa. Nyt ollaan 800 miljoonassa markassa. Silloin sieltä tulee taka-aalto ja niitä vanhoja hankkeita on tietenkin ollut paljon enemmän kuin 800 miljoonan tasolla pystytään aloittamaan. Tältä osin ensi vuonna liikennejaostolla on tiehankkeiden

osalta yhtä helppo syksy edessä kuin liikenneministeriössä; ei tarvitse esittää yhtään uutta hanketta ja kaikki ponnistelut tulevat kohdistumaan vaalien jälkeiseen aikaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikenneministeriön pääluokan kohdalla yleensä liikennepolitiikasta puhutaan, mutta minusta liikennepolitiikan merkitystä korostaa se, että arvoisa liikenneministeri tässä yhteydessä asian otti jo esille.

Liikennejaosto ja valtiovarainvaliokuntahan erittäin voimakkaasti tukevat tässä vaiheessa nimenomaan sitä, että infran rahoitusta on saatava lisää, koska tällä hetkellä säästävät maksut tulevat jatkossa aiheuttamaan enemmän kustannuksia perusinfran puolella, puhumattakaan niistä Ten-verkkoon liittyvistä pulmista, mitä meillä on. On ihan selvää, että nykyisellä tienpidon rahoituksella ei voida jatkaa.

Ensi vuonna nykyisistä 20 kehittämishankkeesta päättyy 16, siis 80 prosenttia, ja näimme jaostossa, että tähän kohdistuu silloin erittäin rajuja leikkauspaineita budjettiraamin osalta. Valtiovarainministeriö on nyt alentanut 2 miljardin kehittämishankeraamin 800 miljoonaan markkaan ja tätä asiantilaa ei voi hyväksyä. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitetään, että eduskunta lausuisi selvän tuen liikenneministeriölle siinä, että infrarahoitusta on valtion omaisuuden myyntituloista muun muassa Teleen liittyviltä osin saatava. Se on ehdoton lähtökohta. Kuten mainittiin, ratapuolella saatiin torjuntaa osin myyntituloilla; nyt on tiebudjetin vuoro. Tiedän, että liikenneministeri tekee siinä kovasti töitä.

Olen sitä mieltä, että eduskunnan omalta osaltaan, ei pelkästään liikennejaoston eikä valtiovarainvaliokunnan vaan koko eduskunnan, on tuettava sitä, että tässä maassa paino- ja nopeusrajoitteiden ratojen määrän vähenemisen rinnalla myös elinkeinoelämän ja koko taloudellisen kehityksen edellyttämät keskeiset tiehankkeet on saatava kuntoon. Niitä on Infra 2010:stäkin aloittamatta vielä kolme.

Ed. V e t e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Auralle toteaisin perustienpidon määrärahoista, että ne ovat riit-

tämättömät. Kun keskustellaan tiepiirien johtajien kanssa, he toteavat, että heidän alueellaan ei pystytä kyllä tällä määrärahalla pitämään tieverkoston kuntoa yllä. Se valitettavasti rappeutuu.

Se, että yksityistiehankkeisiin on vain 30 miljoonaa markkaa, on kyllä häpeätahra. Mietinnössä kiinnitetäänkin huomiota siihen, miten tulevaisuudessa pystytään esimerkiksi puuraaka-ainehuolto turvaamaan, kun yksityisteitten kunto rapistuu.

Ed. Alaranta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Johannes K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Aura ja ed. Rajamäki kiinnittivät huomiota radanpidon rahojen saamiseen edes sille tasolle, mitä sopimukset VR-yhtymää muodostettaessa edellyttivät. Se on kuitenkin minimitaso, ja jotta päästäisiin vähentämään rajoituksenalaisia rataosuuksia, 200—300 miljoonan tasokorotus useammaksi vuodeksi olisi paikallaan. Tässä suhteessa esitykset, että pitäisi jo kiireesti lähteä tienpidon puolelle painopistettä siirtämään, eivät oikein ole paikallaan.

Radanpidon kohteista täällä on toivomusluonteisia mainintoja, jotka eivät ehkä ole ihan loppuun saakka harkittuja juuri sen takia, että meillähän on nykyinen rataverkko rapistunut niin laajalti, että voi kysyä, onko syytä vielä tässä vaiheessa kovasti vauhdittaa esimerkiksi Lahden oikorataa, ennen kuin pystytään nykyverkossa edes päärataosuuksien palvelukyky turvaamaan ja sitä kehittämään esimerkiksi Pendolino-hankintojen aikataulussa.

Hankintoihin liittyy valtiovarainvaliokunnan maininta, että kiskobussitilauksen peruuntuminen ei saa johtaa niiden käyttöön valmistuneiden rataosien liikenteen vaikeutumiseen. Huomautus on sinänsä ihan paikallaan, mutta kiskobussin tilauksen peruuntumisenhan ei olekaan pysyvää, vaan tarjouskierron on uudelleen laitettu VR-yhtymässä liikkeelle, ja toivottavasti sitä pystytään vauhdittamaan, ettei viive olisi niin pitkä, kuin on pelätty.

Kokonaisuutena aluekohtaiset maininnat, joita mietintöön sisältyy, ovat aika satunnaisesti painottuneita, mihin ministeri Aurakin viittasi. Jos katsottaisiin pitkällä aikavälillä, mihin lisäesitykset ovat kohdentuneet, niin niissä on melkoisen vino jakauma, ja ne kohdentuvat niille

alueille, joilta liikennejaostossa sattuu edustajia istumaan.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella ministeri Auran puheenvuoroa. Hän varsin realistisesti totesi, että tiemäärärahatilanne ei ole yhtä valoisa kuin monella muulla alalla. Mielenkiintoista oli edelleen se, että ministeri totesi selkeästi, mikä tulee tiepolitiikassa olla peruslinjaus eli nykyisen tieverkon kunnossa pitäminen.

Haluaisin kuitenkin valottaa hiukan ongelmia tämän tavoitteen toteuttamisessa Pohjois-Suomen kannalta. Ensinnäkin perusmäärärahat — tienpitomäärärahat — ja myös uusien teiden rakentamismäärärahat ovat siellä olleet tavattoman niukat, ja ne kriteerit, joiden perusteella rahoja nykyään jaetaan, ovat sellaiset, että ne eivät millään tavalla suosi pohjoista Suomea ja sellaista aluetta, missä on harva asutus ja vähemmän liikennettä kuin täällä ruuhka-alueella.

Myös yksityisteiden kunnossapitoraha on monella tapaa ongelmallinen. Ensinnäkin se on liian pieni, niin kuin keskustan vastalauseessakin todetaan. Tarvittaisiin monta kymmentä miljoonaa lisää rahaa. (Ed. Rajamäki: Palautettiin budjettiin!) Mutta — ed. Rajamäki ja arvoisa ministeri — yksityistiemääräraha on ongelmallinen senkin takia, että budjetissa sidotaan eräänlaisena kompensatiopäätöksenä 9 miljoonaa Pohjois-Suomessa sellaisien kuntien yksityisteihin, joissa kunnissa vanhojen metsien suojele on toteutettu. Tämä merkitsee sitä, jos liikenneministeriö ei puutu tähän asiaan, että mitään muita rahoja tietyille alueille Pohjois-Suomessa ei yksityisteiden kunnossapitämiseen oikeastaan tulekaan kuin tämä 9 miljoonaa. Toivoisin kovasti, että liikenneministeriössä nopeasti löydettäisiin konkreettisia ratkaisuja yksityisteiden kunnossapidon edistämiseksi, koska se on tavattoman tärkeää. Myös muuten tulisi pohjoiseen perustienpidon määrärahoja saada.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Aura mainitsi, että ensi vuosi tai oikeastaan syksy tulee olemaan helppo, kun ei tarvitse esittää sen enempää eduskunnan kuin hänenkään tiehankkeita seuraavaan budjettiin. Minusta asia ei suinkaan ole noin yksinkertainen. Ed. Rajamäki esitti, että 80 prosenttia kehittämishankkeista päättyisi ensi vuonna, joten myös ministeriö voisi pohtia vaihtoehtoja määrärahojen lisäämiseksi.

Haluaisin kiinnittää erityisesti huomiota valtiokunnan lausumaan, joka koskee Valtatie 6:n perusparannuksen tarvetta. Suomen paperiteollisuuden viennistä 39 prosenttia kulkee Valtatie 6:n vaikutusalueella. Näin ollen se on erittäin merkittävä meidän teollisuutemme kannalta. Myös tulevaisuudessa ja jo tällä hetkellä Valtatie 6:n kansainvälinen merkitys on erittäin suuri. Eli kun vuodelle 99 pohditaan rahoituskohteita, näkisin, että koko maan kannalta yksi tärkeimmistä on Valtatie 6:n perusparannus.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Suomen talous kasvaa viidettä vuotta, nyt lähes kevään 1995 vauhtia. Suomi täyttää Emu-kriteerit. Suurteollisuuden barometrit näyttävät hyviltä. Menestyvän Suomen kasvot ovat hymyssä. Niistä kernaasti näyttävät myös maamme päälehdet monesti, monesta eri kulmasta ja monella eri tavalla sitä hymyvää puolta.

Menossa on paljolti sama kehitys kuin oli 80-luvun lopun vuosina. Silloinen Holkerin hallitus lakaisi maton alle huikean suuret ongelmat, joiden tekijöinä olivat niin suositut kasinokeisarit ja joiden syntymiseen vaikutti osaltaan hallitus omin toimin, omin toimin myös niiltä osin, kuin se rakensi tilaa tälle kasinopolitiikan idealle. Tuo rakennemuutoshallitukseksi itseään kutsunut luuli, ettei kansa kevään 1991 vaaleissa noita roskia maton alta löytäisi, mutta löysipä vain ja veti omat johtopäätöksensä käyttäytymällä vaaleissa niin kuin käyttäytyi.

Tässä keskustelussa vielä täällä ed. A. Ojala yrittää esittää sitä samaa oppia, jota tuolloinen Holkerin hallitus yritti vielä 80-luvun lopun ja vuosikymmenen vaihteenkin aikana esittää. Ed. Ojala kertoo, kuinka pieni oli valtion velka silloin Holkerin hallituksen viimeisinä aikoina, ikään kuin se olisi mittari arvioida sitä, kuinka hyvin tuon hallituksen taival meni. Noitten vuosien aikaan, 80-luvun lopun vuosien aikaan, Suomen kansantalous velkaantui ulos huikean määrän vuodesta toiseen, velkaantui koska elettiin kasinotalouden elämää. Suomi rakensi silloisen hyvinvoinnin lisän täydellisesti tyhjän päälle erittäin suurelta osalta. Sellaista kansantaloustieteilijää, joka tätä totuutta ei kertoisi ulos, en juuri ole tavannut. Tästä asiasta ei liene kovin suurta erimielisyyttä, en ainakaan usko olevan tämän salin ulkopuolella. Tästä syystä mielestäni on paikallaan tunnustaa se myös tässä tilanteessa ja tässä salissa, että virheet olivat silloin kerrotun kaltaisia ja tietyllä tavalla saman suuntainen kehitys on käynnissä myös nyt.

Lipposen — Niinistön hallituksen ratkaisut, joissa on käännetty varsin kylmällä tavalla selkeä suurimmalle osalle suomalaisia, kertovat tietyllä tavalla siitä samasta asenteesta, joka oli vallalla 80-luvun loppuvuosien aikaan. Lipposen hallitus on kohentanut monin tavoin etuoikeutetun ja taloudellisesti parhaiten menestyvän väestöosan aineellista toimeentuloa. Se on näiltä osin asettunut vauraimman ja vahvimman puolelle. Se on asettunut heikompaa vastaan. Hallitus on voinut näin tehdessään luottaa siihen, ettei leikkausten kaltoin kohtelemien väestöosien ja alueiden ääni kuulu hallituksen kammareihin, etteivät nämä ryhmät kykene pysäyttämään pyöriä eivätkä estämään käytännössä hallituksen omaksunnan linjan toteuttamista.

Kannaltaan hallitus on laskenut aivan oikein. Tällä linjallaan se on saanut haluamansa. Vaikka hallituksen omista riveistä olevat kansanedustajat pitävätkin kentällä monissa asioissa raikuvaa meteliä hallituksen linjaa vastaan, on hallituksen rivien yksituumaisuus äänestyksissä täällä ollut sittenkin yllättävän vankka.

Mutta vaikeivat menettävät kansanosat pysytkään vaalien välillä kehityksen suuntaa olennaisesti muuttamaan, kaikki merkit osoittavat, että tuo kansa on tunnistanut nytkin harjoitettavan politiikan kokonaiskuvan, anatomian, myös sen rujan sosiaalista ja alueellista kahtiajakoa merkitsevän sisällön, eikä ihme. Jäljet puhuvat puolestaan näiden kahden ja puolen, kohta kolmen, vuoden ajalta.

Tilastokeskuksen mukaan Suomen alueellisen keskittymiskehitys ja muuttoliike on jo nyt liki 60—70-luvun vaihteen tasossa. Viime viikolla julkistetun selvityksen mukaan se on tällä menolla nousemassa tuota vuosikymmenen vaihdetta, 60—70-luvun vaihdetta, nopeammaksikin hyvin pikaisesti. Ongelmat ovat kärjistyneet sekä menettävillä alueilla että vastaanottavissa keskuksissa. Ajamalla suuren osan Maaseutu-Suomea ja nyt myös maakuntakeskuksia vaikeuksiin elinkeinopohjansa ja palveluvarustuksensa osalta hallitus on synnyttänyt sosiaaliongelmien kierteen myös nopeammin kasvaviin väestökeskuksiin, mistä omaa selvää kieltään puhuvat viimeaikaiset tiedot muun muassa täällä jo esillä olleiden Vantaan, Lahden, Tampereen ja Jyväskylän kaupunkien osalta. Tätä luetteloa voisi tuki jatkaa. Riittäkööt nämä aika suuret kaupungit nyt ja tässä esimerkiksi.

Miten on tapahtunut ja tapahtuu tämä keskittämiseen vievä kehityssuunta? Millä mekanis-

meilla, millä politiikan välineillä jälki jää tämän näköiseksi?

Ensinnäkin hallitus on ajanut kansallisen aluepolitiikan alas. Se on keskittänyt kasvavien elinkeinotukien valtaosan muutamiiin suuriin keskuksiin. Se on leikannut ensi töikseen 750 miljoonaa markkaa maatalouden kansallista tukea jäsenyyssratkaisussa sovitusta heikentäen näin vaatimustemme uskottavuutta nyt, kun Agenda 2000 -asiakirjasta neuvotellaan.

Hallitus tulee leikanneeksi 13 miljardilla markalla kuntien valtionosuuksia kohdistamalla leikkauksien painopisteen muutoinkin heikoimmille alueille tilanteessa, jossa Ruotsi on päättänyt lisätä omien kuntiensa valtionosuuksia sattumoisin lähes markalleen samalla määrällä, noin 13 miljardilla markalla.

Julkisten investointien leikkaus ja jäljelle jääneiden investointien kohdentaminen on sekin noudatellut samaa, lähinnä etelään ja lähinnä keskuksiin kohdistuvaa ja ennen kaikkea periferiasta eniten pois ottavaa linjaa.

Väitteeni on, että Lipposen hallitus ei noudata edes likimain EU:n edellyttämää aitoa lisäysperiaatetta. Se rikkoo sitä karkealla tavalla. Yksi esimerkki puhukoon puolestaan. Yritystoiminnan kannalta valtion budjetti on sisältänyt ja sisältää perinteisesti suuren joukon eri nimikkeillä olevia elinkeinotukia, kehittämisrahoja, teknologiarahoja ja muuta vastaavaa. Julkisen valtion budjetin kautta kulkevan teknologia-, kehittämis- ja aluepoliittisen rahoituksen määrä on meillä noin 5 miljardia markkaa.

Hallitus on sinänsä aivan oikein jatkanut varsinkin teknologia- ja kehittämisrahoituksen kasvattamista, mutta kasvun vastapainona varsinkin varsinaisen kansallisen aluepolitiikan rahoitus on ajettu lähes olemattomiin. Kun vielä vuonna 1990 varsinaisten aluepoliittisten yritystukien rahoituksen ja myöntämisvaltuuden määrä oli valtion budjetissa 827 miljoonaa markkaa ja vielä vuonna 1995:kin lähemmäs 700 miljoonaa markkaa, olivat Tekesin varat vuonna 1990 731 miljoonaa markkaa, josta lainamuotoisen tuen osuus oli 261 miljoonaa markkaa. Ensi vuoden budjetissa ensin mainitut eli aluepoliittisin perustein suuntautuvat yritystoiminnan tukemiseen tarkoitetut varat ja myöntämisvaltuus ovat 266,6 miljoonaa markkaa ja Tekesin varat vastaavasti 2 204 miljoonaa markkaa eli yli 2,2 miljardia markkaa, mistä lainamuotoisen tuen osuus on 431 miljoonaa markkaa. Kansallisen aluetuen äsken mainittu raju supistaminen on niin suuri, ettei se riitä maan kaikissa osissa edes EU:sta

saatavan rahoituksen kansalliseksi osarahoituksiksi.

Arvoisa puhemies! Minusta hallituksen tulisi hyvin nopeasti tulla ulos ja kertoa, aikooko se hyväksyä sen tilanteen toteutumisen, mikä nyt on vaarana ja näköpiirissä, sen, että Suomi ei kykene hyödyntämään kaikkea EU:sta meille luvattua tukea siitä syystä, että Suomi on omin kansallisin valtion budjettipäätoksin ajanut ja ajamassa edelleen kansallista aluetukea niin alas, että tarvittavaa ja riittävää osarahoitusta ei valtion budjetista löydy. Tämän asian paikallisen tilanteen yhden maakunnallisen liiton valtuuston puheenjohtajana sattuneesta syystä tiedän hyvin tarkkaan ja tiedän, että sama tilanne on eräissä muissakin osissa Suomea. Maakunnat eivät pysty kaikin osin toteuttamaan alueohjelmiaan, niistä samoja alueohjelmia, jotka maan myös tämä hallitus on vahvistanut ja jotka myös EU:n komissio on omalta osaltaan vahvistanut.

Arvoisa puhemies! Äskeisessä esimerkissäni siitä, miten varsinaiset aluepoliittisin perustein suunnattavat varat ovat romahtaneet ja vastaavasti kehittämis- ja teknologiarahat ovat kasvaneet, tämä asetelma tavallaan entisestään kärjistyy, kun katsotaan, miten nimenomaan kehittämis- ja teknologiarahat tällä hetkellä suuntautuvat.

Tekesin oman selvityksen mukaan vuonna 1996, viimeisenä vuonna, joka on tilastollisesti valmis, parista miljardista, silloin toki vähän alle kahdesta miljardista markasta aika tarkkaan 70 prosenttia suuntautui lähinnä pääkaupunkiseudulle, Turun ja Tampereen alueille.

Arvoisa puhemies! En ollenkaan sano, että teknologia- ja kehittämisrahoituksen määrää pitäisi vähentää, ei niin. Ahon hallitus lisäsi näitä määrärahoja hyvin tuntuvasti. On Suomen menestymisen ehto, että täällä tiedetään ja taidetaan ja osataan, mutta ei liioin näiden kehittämisrahojen, teknologiarahojen lisääntymisen vastapuolella saisi olla varsinaisen aluepolitiikan alasajo, alueperusteisen rahoituksen alasajo. Tämä on väärää politiikkaa. Tähän täytyy saada muutos, muutos niin päin, että yhtäältä varsinaisia aluepoliittisia rahoja lisätään, ja toisaalta muutosta tarvitaan myös siihen, miten Tekesin, VTT:n, Sitran ja osin Suomen Akatemiankin varojen alueellinen kohtaanto hoidetaan, ei niin, että rimaa lasketaan hankkeiden tieteellisessä tai teknologisessa priorisoinnissa, vaan niin, että niihin eri maakuntien ja alueiden osaamisen perustan vahvistamiseen liittyviin hankkeisiin, joita kosolti on olemassa, käytetään kehittämis- ja teknolo-

giarahoja huomattavasti enemmän kuin tällä hetkellä käytetään.

Kun äsken sanoin, että lisäysperiaate ei käytännössä aidosti toteudu, äskeinen esimerkki siis puhuu puolestaan. Hallituksen omissa laskelmissa luetaan EU:n kansallisen aluerahoituksen piiriin muun muassa äsken mainitut kehittämisrahat suurelta osaltaan. Kun nämä tilastoidaan mukaan, saadaan näyttämään ikään kuin Suomen oma kansallinen osuus näihin hankkeisiin olisi lisääntynyt. Äskeinen esimerkki kertoo, että näiden lisääntyvien varojen alueellinen kohtaanto on kuitenkin täysin toinen kuin varsinaisen alueellisen kehittämispolitiikan virran suunnan pitäisi hyväksytyjen alueohjelmien mukaan olla.

Kuntien valtionosuuksien ja tulojen leikkauksella hallitus on entisestään syventänyt eri alueiden elinkeinopolitiikan perustan eriarvoistumista. Suomi on pahassa alueellisen kehityksen kierteessä. Alue- ja kuntatalouden leikkaukset ja kehittämisresurssien keskittämiset kiihdyttävät muuttoliikettä. Tämä vie pohjan pois kuntien edellytyksiltä tasavertaisiin palveluihin. Tämä puolestaan panee väestön liikkeelle. Se aiheuttaa muuttoliikettä, ongelmia Vantaalle ja niihin muihin väestökeskuksiin, joihin väki virtaa, ja ongelmia toki jo aiemmin kerrotulla tavalla myös kehityksen toiseen päähän, menettäville alueille.

Arvoisa puhemies! Voidaankin perustellusti väittää mielestäni, että Suomessa meneillään olevaa kehitystä, nimenomaan alueellisen kehityksen uutta romahduttua Suomen aluerakennetta tavalla, joka vaikuttaa jatkossa ei vain menettävien, romahduksen kohteeksi joutuvien alueiden kaikinlaiseen kehitykseen ja taloudelliseen hyvinvointiin, vaan aiheuttaa myös rasisetta monella tavalla koko kansantalouden, koko makrotalouden mitassa. Osaltaan vaarasta joutua tällaiseen aluerakenteen romahduksen kierteeseen kertovat selvää kieltä nyt kunnista saatavissa olevat tiedot. Jo aiemmin tämän syksyn aikana täällä on todettu, kuinka 77 kuntaa on tehnyt päätöksensä nostaa veroprosenttiaan ensi vuodelle. Silti 47 kunnassa tänä vuonna vuosikate jää miinukselle ja kuntien talousarvioiden mukaan ensi vuonna miinukselle jää 95 kunnan talousarvio eri puolilla Suomea.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kuntien tulot ja valtionosuudet eivät riitä edes kattamaan niitä muuttuvia kustannuksia, mitä kunnan toiminnan pyörittäminen käytännössä aiheuttaa, puhumattakaan poistoista ja investoinneista, joihin normaalissa terveessä taloudenpidossa väistämättä ja välttämättä pitäisi jäädä

varoja. Uusi lainsäädäntö lähtee jopa siitä, että ei ilman muuta voida hyväksyä sitä, että kunnan vuosikate on miinusmerkkinen. Kunnan tilintarkastajien täytyy lähteä asialle. Joutuukin väistämättä kysymään, kuinka kauan hallitus hyväksyy omien toimiensa seurauksena sen, että kunnat ovat tilanteessa, jossa tuon tuosta, toinen toisensa jälkeen kunnassa tilintarkastajat joutuvat koputtelemaan kunnan johtohenkilöiden, luottamus- ja virkahenkilöiden ovien takana ja huomauttamaan siitä, että kunnat elävät yli varojen, syövät enemmän kuin tienaavat puhumatakaan, että investointeihin ja poistoihin rahaa riittäisi.

Huolimatta tästä kaikesta jo äsken kertomastani kuntatalouden tilanteesta, siitä, että monenlaisia veroja on kiristetty ja muutenkin on jo vuosikate miinuksella, kunnat ovat tilanteessa, jossa ne joutuvat ensi vuonna lomauttamaan, irtisanomaan ja muulla tavalla leikkaamaan henkilöstömenoja. Tulen toisen kerran asiaan, jossa voi sanoa, että hallitus on kannaltaan toiminut tietyllä tavalla viisaalla tavalla, mutta monella tavalla kaksikasvoisella tavalla. Hallitus on siirtänyt merkittävän osan leikkauksista käytännön toimintoina tehtäväksi pois omalta pöydältään kuntien päättäjien tehtäväksi.

Niinpä tänä maanantai-iltanakin tiedän monen kunnan päättäjien kokoontuvan juuri näillä hetkillä päättämään oman kunnan talousarvionsa. Monessa myös keskustajohtoisessa kunnassa sikäläiset keskustalaiset päättäjät pähkäilevät sitä, miten käytännössä ottaa kantaakseen sen vastuun, mikä seuraa siitä, että hallitus leikkaa niin rajulla tavalla näiden kuntien valtionosuuksia. Tässä mielessä hallitus, niin kuin sainoin, on toiminut kannaltaan oikein. Monessa kunnassa vastuunkantajat edustavat aivan toisia poliittisia värejä kuin ovat ne värit, jotka ovat aiheuttaneet ongelmat noille kunnille, jotka noita ongelmia siellä yrittävät ratkaista. Onko tämä moraalisesti vahvasti perusteltua linjaa, en enempää kommentoi, hallitus arvioikoon ja varmasti arvioikin omalta osaltaan tämän itse.

Vähintä, mitä hallituksen ministereiltä voi toki toivoa, on se, että he sen jälkeen, kun ovat omassa pöydässään ensin tehneet leikkaukset valtionosuuksiin, eivät rientäisi heti televisioiden ja lehdistön eteen ja pahoittelisi ja paheksuisi sitä, kuinka kunnat leikkaavat tästä ja tästä opetustoimen tai sosiaali- ja terveystoimen asiasta. Jos kunnat siihen pakotetaan, niillä on lain mukaan velvollisuus panna kunnan talous tasapainoon, eikä kunnan päättäjät ole helpossa asemas-

sa, jos yrittääkin ojentaa kättä opettajille, jos kokonaistulot eivät riitä kaikkia menoja kattamaan. Päättäjien on sen jälkeen otettava joko sosiaalitoimesta tai terveydenhuollosta. Kuntien menoista 82 prosenttia kertyy näistä menoeristä: sivistystoimi, sosiaalitoimi ja terveydenhuolto.

Arvoisa puhemies! Alueellisen eriarvoisuuden ohella toinen selvä jälki, joka on tunnistettavissa hallituksen hymyilevien kasvojen takaa, on se sosiaalisen eriarvoistamisen jälki, jonka vero- ja sosiaalipolitiikka erityisesti ja eräät palvelujen alajot toisaalta hieman vähempimerkityksellisesti ovat aiheuttaneet ja jälkeensä jättäneet.

Suomi on tällä hetkellä tilanteessa, niin kuin monta kertaa täällä on jo todettu, jossa rikkaat rikastuvat tässä maassa juuri nyt nopeammin kuin kenties kertaakaan Suomen historian aikana, ainakin absoluuttisesti nopeammin kuin kertaakaan Suomen historian aikana. Verotuksella tähän kaikkeen on ollut aika suuri merkitys, kun vedetään yhteen kaikki se, mitä nyt kolmannen verolinjauksen, jonka tämä hallitus on tehnyt, seurauksena on aikaansaatu. Voidaan todeta, että on kansanosa, pienituloisin, heikoimmassa asemassa oleva, joka ei ole saanut lainkaan verotukseensa kevennystä näiden vuosien aikana. (Ed. Elo: Kun ei maksa veroja!)

On lisäksi kansanosa, yksi kymmenesosa, se paras, korkein tulonsaajadesiili, joka on kuitenkin koko henkilöverokevennysten potista rutkasti yli yhden kolmanneksen omaan plakkariinsa. Näin verotuksen ratkaisuin on tasoitettu niitten tietä, jotka eivät välttämättä olisi erityisen pitkälle menevää tasoitusta tarvinneet. Monta kertaa tämän syksyn ja tämän illankin aikana salissa on syytetty edellisen päähallituspuoluetta keskustaa, siitä, kuinka se oli edellisessä hallituksessa tekemässä veroratkaisuja, jotka kiristivät verotusta. Niin olikin, se oli ihan oikein niiltä osin kuin edellisen hallituksen aikaan toimittiin niin, että suurituloisimpien verotusta kiristettiin. Me teimme sen ja olemme tyytyväisiä siitä. (Ed. Elo: Kaikkien verotusta kiristettiin!) — Ed. Elo, kaikkien verotusta jouduttiin kiristämään. Ed. Elo on täsmälleen oikeassa. Mutta selvästi eniten kiristettiin kaikkein suurituloisimpien veroja. Se oli oikein. Se oli moraalisesti oikein. Se oli aineellisesti ainut tapa, jolla parhaimmin toimeentulevan väestönosan vastuu siitä ongelmasta, kasinotalouden laskusta, jonka maksuun kaikki jouduimme, järjestettiin ja organisoitiin.

Mutta nyt se meno, joka on jälkeen jäänyt ja tulee toteutumaan ensi vuonna 98 näiden kaikkien toimien yhteissaldona, on äsken kuvaamani

tapainen. Se väenosa, joka vaurastuu muutenkin nopeimmin ja joka kaiken lisäksi on pääsääntöisesti jäänyt kaikkinaisten leikkausten ulkopuolelle, saa verotuksen kautta parhaat kevennykset ja se osa väestöstä, joka elää kaikista heikoimman ja vaatimattomamman toimeentulon kanssa, osa tuosta väestönosasta ei ole saanut penninkään veronkevennystä. Muistutan niistä yli 100 000:sta työttömästä, joiden verotus kiristyi tämän vuoden alusta lukien sen jälkeen, kun ansiotulovähennys poistui näiltä kansalaisilta kokonaan.

Kokonaisveroaste täällä aiemmin moneen kertaan todetusti on kasvanut 47,7 prosenttiin, tai se voi nyt pikkusen siitä alentua, ehkä 47,6 tai 47,65 prosenttiin. Yhtä kaikki se on pitkälti yli prosenttiyksikön, lähes puolitoista, korkeampi kuin edellisen hallituksen keskimääräinen veroaste. Se merkitsee käytännössä, että veroja kerätään veroasteella, veron tiukkuudella tai veroasteen korkeudella mitaten noin 7—8 miljardin markan verran enemmän kuin viime vaalikauden aikana keskimäärin. Absoluuttisesti kerätään paljon enemmänkin, mutta veroasteen tiukkuudella mitaten tuon verran enemmän kuin keskimäärin edellisellä vaalikaudella. Jos tarkastellaan, ketkä maksavat tämän lisäyksen, siinäkin pieni-, keskituloisten lapsiperheiden, jotka kuluttavat, osuus tuon kiristyneen taakan kannosta on huomattavan suuri.

Verotuksen ohella toinen tapa ja tie jättää se eriarvoistava jälki, minkä hallitus on jälkeensä jättänyt, ovat ne leikkaukset, jotka erityisesti sosiaalisektorilla on toteutettu. Niihin enempää tässä nyt kajoamatta muistutan vain, että ensi-töikseen hallitus otti lapsiperheiltä 1,5 miljardia markkaa. Lapsilisien ja kotihoidon tuen leikkaukset olivat 1,45 miljardia markkaa heti. Lisäksi päivähoitomaksut useampilapsisten perheiden kohdalla ovat lisääntyneet. Toimeentulotuesta ollaan leikkaamassa, asumistuesta, opintotuesta jne. Ylipäänsä tuista, jotka ovat joko perusturvaa tai lähellä perusturvaa olevia tukia.

Ja nyt myös kuntien talouden joutuminen kriisiin, ei kaikkien, mikä täällä on aivan hyvin tämän päivän aikana esille tullut, mutta monien, on merkinnyt sitä, että näiden kuntien palveluiden heikentymisen kautta myös monet heikoimmassa asemassa olevat osallistuvat niiden hymyilevien kasvojen kirkastamiseen, joista ensisanoissani tässä puheenvuorossani puhuin.

Arvoisa puhemies! Voikin perustellusti yhtyä ed. Vihriälän esittämään arvioon, että Suomen talouden kehityksen tavallaan ainespuut on re-

vitty irti niiltä alueilta ja otettu niistä ihmisistä, jotka ovat heikoimmassa asemassa, jotka ihmisistä puheen ollen, ovat elämäntilanteensa osalta siinä tilanteessa, että joko vanhuus tai lastenhoito, lasten kasvattaminen, on akuutti ja ajankohdainen asia. Näistä aineellisista edellytyksistä, joilla noita tärkeitä yhteiskunnallisia toimia nuo perheet ovat hoitaneet, perheet ovat joutuneet tinkimään tämän leikkauslinjan seurauksena.

Jo aiemmin täällä sanoin, että olen tunnistanut tässä politiikan tiessä erittäin paljon jälkeä siitä ihanteesta tai niistä tavoitteista ja painotuksista, jotka ovat kokoomukselle tyypillisiä ja tuttuja. Minusta kelpaa ja kehtaa onnitella ministeri Niinistöä siitä. Hän on voimakas ministeri. Hän on määrätietoinen ministeri. Hän tietää, mitä hän tahtoo ja hän on ajanut tahtonsa hyvin pitkälti lävitse, tahtonsa, joka on sama kuin valtaosalla perinteisen kokoomuksen kannattajista. En usko, että hän on kaikkien kokoomuksen kannattajien tahtoa ja toiveita pystynyt toteuttamaan, mutta valtaosan. On yksi politiikan suurista tehtävistä pystyä ajamaan pääkannattajakuntansa asiaa. Linja, jota nyt on noudatettu kahden ja puolen, kolmen vuoden ajan, on käytännössä tätä merkinnyt. Kuitenkin niin, että hallitus on mielestäni hyvin, hyvin rujolla tavalla unohtanut pienyrittäjien, sen suomalaisen yhteiskunnan rakentajajoukon asian, jonka panos olisi voinut olla ratkaisevasti parempi sekä työllisyyden hoitumisen kannalta että myös monella muulla tavalla, jos työllistävän pienyrittäjyyden asiaa olisi hallituksen toimesta paremmin muistettu ja hoidettu. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Sen me kaikki tiedämme.

Mutta, arvoisa puhemies, en voi olla ihmettelemättä sen sijaan sitä, millä tavalla vihreät, vasemmistoliitto ja SDP selittävät omille kannattajilleen sen politiikan jäljen, joka nyt on jäänyt.

Vihreät, jotka puhuvat ympäristöasioista niin mielellään, ovat olleet muuttamassa energiaverotuksen linjan tunnetusti hyvin ei-ympäristöystävälliseksi, hiilenmustaksi, niin kuin on monesti sanottu. Vihreät, opiskelevan nuorison piirissä aiemmin merkittävää kannatusta nauttinut puolue, olivat mukana ensi töikseen tekemässä historiallista ratkaisua, jossa ensimmäisen kerran suomalaisen opintotuen historiassa opintotukea lähdettiin leikkaamaan. Vihreät, lapsiperheistä niin mielellään puhuva puolue, oli mukana hallituksessa, joka ensi töikseen päätti leikata 1,5 miljardia lapsiperheiden jokapäiväisestä toimeentulosta pois. Ja luetteloa voisi jatkaa. (Ed. Rajamäki: Aamen!)

Tässä yhteydessä onkin syytä siirtyä sosialidemokraatteihin, kun sieltä tämä kommentti tässä välillä tuli. Ed. Rajamäki, sosialidemokraattisen liikkeen poliittinen historiatriaditio osoittaa, kuinka monessa tärkeässä yhteiskunnallisessa vaiheessa aiemmin sosialidemokraatit olivat nimenomaan heikomman puolella, heikompien alueiden ja heikompien ihmisten puolella. Minä toivon, ed. Rajamäki, teille ja monille muille teidän tapaan ajatteleville voimia siinä, että oikeudenmukaisuuden idea näkyisi vähän paremmin kehitysalueilla, jotka nyt ovat vaikeuksissa, jonne teidän puoluesihteerinne, ministerit ja muut rientävät kertomaan, että kyllä hallitus pohjimiltaan kuitenkin, ja yrittää kuitenkin, mutta että ei kuitenkaan vielä.

Monet laajat alueet Suomessa odottavat nyt sosialidemokraattien suunnan muutosta ja linjan tarkistusta nimenomaan aluekehityksen suhteen. Jälkeä vielä ei ole näkynyt. Hiekka tiimalasissa valitettavasti valuu loppuun. Minä toivon, ed. Rajamäki, että edes te tekisitte tässä asiassa voitavanne mahdollisimman nopeasti. Luottaisitte voimaanne puolueessanne niin, että edes pieni muutos tapahtuisi, ettei kurki kerkiä kuolla, ennen kuin suo sulaa. Niin laajat maakuntien osat ovat vaarassa aiemmin kerrotusti. Niiden pelastamiseen on tartuttava nyt heti eikä jäätävä odotamaan seuraavia vaaleja ja niiden jälkeen muodostettavaa uutta hallitusta, joka varmasti tähän asiaan puuttuu Suomen edun nimissä, Suomen talouden paremman tasapainottamisen nimissä.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi keskustan linjan osalta, jonka ed. Vihriälä hyvin esitteli, sanon vain lyhyesti, että keskusta lähtee siitä, että Suomen selviytymisen ehto jatkossa on, että työllistävä pk-yrittäjyys asetetaan siihen asemaan, jonka se ansaitsee nyt, kun vientivetoisen nousun tie on siinä pisteessä, että sillä tiellä jatko ei enää tuo parannusta kokonaistalouteen eikä erityisesti työllisyyteenkään. Me olemme esittäneet välillisten kustannusten miljardimääräistä keventämistä pienyrityksiltä, merkittävältä osalta sen rasisitten siirtämistä pääomavaltaisille suurille yrityksille. Näin tasoitamme pienen työvaltaisen yritystoiminnan tiedä.

Olemme esittäneet arvonlisäverotuksen keventämistä ja ed. Juurolalle vastauksena, miksi nyt, miksi viime vuosina vasta. Juuri siitä syystä, että aiemmin EU-normit eivät sitä ole sallineet mutta uudet EU-normit sen sallivat nimenomaan kokeiluna. Huomasin ministeri Skinnarinkin tähän kiinnittäneen huomiota aivan muutama päivä sitten. Toimikaa tekin tässä! Keskus-

ta on esittänyt jo omassa budjettivastalauseessaan, että näin pitäisi toimia.

Me haluamme katkaista myös alueellisen keskittymisen kierteen monin eri toimin. Se on sekä Vantaan että Vesannon etu, jos käytän näitä kahta kuntaa esimerkkinä ilmiön molemmista päistä. Me haluamme myös olla mukana vaikuttamassa siihen, että modernin Suomen kehityksen avain, osaaminen, tiedon ja taidon kohentaminen saa jatkossakin voimavaroja. Me haluamme kohdentaan noita voimavaroja oikeudenmukaisemmin tavalla, joka turvaa myös maakunnissa olevan tietämisen, taitamisen, yrittäjyyden. Miljardimääräisten varojen suuntaaminen maakuntiin luo perustaa ja pohjaa korkeatasoiselle yrittäjyydelle, ei vain nyt jo onneksi Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä, Kuopiossa, vaan yhä enemmän myös monissa muissa keskuksissa ja näissä äsken mainituissakin keskuksissa entistä enemmän. Osaamisen, tietotaidon, resursoinnin parempi alueellinen kohtaanto on yksi keskeinen keino siinä arsenaalissa, jolla keskusta haluaa alueellisen keskittymisen kehitystä oikaista.

Ed. Eli o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hyökkäys on paras puolustus, niin kuin me hyvin tiedämme. Ei ollut ensimmäinen kerta, kun ed. Pekkarinen aloitti katsauksensa jo Holkerin hallituksen ajasta. Olen jo aikaisemmin monta kertaa todennut tähän sen, ettei silloin 87—91 kaudella sen paremmin ed. Pekkarisella kuin muullakaan keskustan eduskuntaryhmällä ollut kyllä minkäänlaista todellista vaihtoehtoa silloiselle politiikalle, joten se siitä.

Mutta viime kaudesta, jota ed. Pekkarinen ei kovinkaan paljon käsitellyt ja jolloin hän oli hallituksen sisäministerinä, voidaan todeta, että valtion velka kuusinkertaistui, työttömyys viisinkertaistui ja veroaste nousi keskimäärin liki 10 prosenttiyksikköä. Eli me tulimme huippukireään verotukseen, valtion velan räjähtämiseen ja työttömyyden räjähtämiseen käsiin. Samanlaisesti kun ed. Pekkarinen puhui, että suurituloiset ovat saaneet erilaisia helpotuksia viime aikoina, voidaan sanoa, että edellisen hallituksen aikana verokikkailu mahdollistettiin lainsäädännöllä siten, että suurituloiset saattoivat ja saattavat edelleenkin muuttaa tuloja pääomatuloilla verotettavaksi.

Mitä tulee sitten nykyiseen veroasteeseen, josta ed. Pekkarinen on aivan oikeassa, se on nousut, mutta siinä on positiivisiakin tekijöitä. Palkansaajien määrän lisääntyminen vaikuttaa sii-

hen, että veroaste nousee. Se, että yritysverotus tuottaa yhteiskunnalle entistä enemmän, vaikuttaa myös tähän.

Ed. Pekkarinen, kun ei enää muuta osaa, niin kannattaisi nyt varmasti totuuteen pyrkiä, vaikka se nyt politiikassa saattaa olla hyvin harvinaista.

Ed. Myllyniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen arvosteli hallitusta muun muassa siitä, että hänen mukaansa se on asettunut vauraimman ja vahvimman puolelle. Mielestäni tämä väite ei pidä paikkaansa, jos ajatellaan tälle ja ensi vuodelle tehtyä veroratkaisua. Siinä nimenomaan pyritään kannustamaan ja parantamaan pienituloisimpien palkansaajien asemaa ja alentamaan kynnyispalkkaa.

Onko keskusta ja ed. Pekkarinen todellakin sitä mieltä, että työtelias keskituloinen keskiluokka pitää ajaa entistä ahtaammalle, imeä tyhjiin? Pitääkö siltä viedä mahdollisuudet työnsä hedelmistä nauttimiseen ja tällä tavalla heikentää sitä motivaatiota, jota me tarvitsemme, työn mielekkyyttä, osaamisesta ja vastuusta palkitsemista? Progressio on edelleenkin Suomessa kireä ja sille on toki oikeutuksensa, mutta niin kuin tiedämme, Suomi on edelleen tasaisimpien tulorejojen maita.

Ed. Pekkarinen totesi myös sen, että hallituksen näkökulmasta kuntien valtionosuusleikkaukset olisi tehty siksi, että keskusta joutuisi ongelmiin ja omissa kunnissaan syntipukiksi kunta-laisten silmissä. Minusta tällaisen salaliittoteorian esittäminen kertoo enemmän esittäjästään kuin hallituksen toiminnasta.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tottunut pitämään ed. Pekkarista talouspolitiikan asiantuntijana, niinpä minua hämmästyttikin se, että hän vertasi 80-luvun lopun kasinotalouselämää ja sen myötä valtion velkaantumista saman tyyppisiin ongelmiin, joita nyt on. Minulla on kuitenkin se käsitys, että tämänhetkiset ongelmat ovat hyvin eri tyypiset kuin ne, jotka silloin olivat käsillä, eli aikoja ei voi verrata.

Toinen asia, mikä minua ihmetytti, oli se, että hän vertasi myös muuttoliikettä hieman samantyyppisiin perusteisiin, eli että maaseudulta on nyt viety niin paljon, että se aiheuttaa ryntäyksen pääkau-

punkiseudulle. Näinhän ei toki ole. Hiljattain on myös vertailtu harjoitettua aluepolitiikkaa ja siinä todettiin aivan selvästi, että ed. Pekkarisen aikaisen hallituksen ja nykyhallituksen tulokset ovat tietyllä tavalla yhtä huonoja. Ehkä tällä hetkellä demarihallituksen parempi tulos on se, että nyt ei muuteta vain pääkaupunkiseudulle tai maan rajojen ulkopuolelle, vaan muutetaan tasaisemmin.

Tiedän, että tämä on ongelma, ja minua aivan kyyneleihin liikuttaa, kun ed. Pekkarinen puhuu lämpimästi samaan aikaan Vesannosta ja Vantaasta, mutta kyllä tässä on aivan erilaisia tekijöitä mukana. En väitä, etteikö ole tehty virheitä aluepolitiikassa tai kuntataloudessa, mutta täytyy muistaa, että yksi tekijä, joka voimakkaasti nousi tutkimuksessa entisestä poikkeavaksi syyksi, on väestön ikääntyminen. Mutta sillehän me emme mahda mitään, jos maaseudulla ei enää tehdä samassa suhteessa pieniä kuin aikaisemmin.

Ed. J u r o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ed. Pekkarinen kantaa huolta suurten kaupungin ongelmista ottaen esimerkiksi vaikkapa Lahden kaupungin. Lahti on varsinaisessa valtionosuusudistuksessa voittajien puolella, koska se sai pitkään jäädytettyjen kantokykylokituksien mukaan alimittaista valtionosuutta. Lahti on kaupunki, joka on aina joutunut pärjäämään omillaan ilman valtion toimituksia, joten se on joutunut erityisen suurten rakennemuutosten kuoriin. Niinpä vielä tälläkin hetkellä kaikki valtion tulot ja verotulot huomioiden yhteensä per asukas Päijät-Häme saa vähiten koko maassa.

Toivon todellakin, että esimerkiksi yhteisöveron jakoperusteet ja valtionosuuden perusteet saadaan paremmin huomioimaan näiden suurten kaupunkien ongelmia. Siinä on varmasti vain tilanne se, että silloin pelataan nollasummapieliä ja joltakin se sitten on pois.

Sinänsä olen sitä mieltä, että yhteisöveron lisäleikkaus on tämän talousarvioesityksen heikoin kohta.

Ed. Pekkarinen vetoaa nyt ja on aiemminkin aina vedonnut kokonaisveroasteen nousemiseen. Sen verran katson oppineeni jo verojaostossa, että on todellakin erittäin vaikea noususuhdanteen aikana saada kokonaisveroastetta laskemaan, koska työllisyys paranee ja palkat paranevat ja siten myös progressio nousee ja veroaste sitä kautta kiristyy.

Edustajat Kalli ja Taina merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen pitää näitä liikkuttavia, sydäntä kouristavia puheenvuoroja, niin ettei Konnevedelläkään ole kuivaa silmää. Tässä tapauksessa viitataan ed. Eloon siinä, että en tekopyhäksi sano tätä puhetta, muistaen mitä hän viime kaudella teki, mutta oli siinä aktiivista unohtamista tavattoman paljon.

Kyllä nimenomaan siitä tilanteesta, missä monesti, sanotaan nyt ihan syrjäytymisen ym. osalta ollaan, Kansaneläkelaitoksen syrjäytymistutkimukset vuosien 91—94 väliltä esimerkiksi osoittavat, että Suomen kansa jakautui jo silloin hyvin vahvasti kahtia juuri sosiaalisesti epäoikeudenmukaisten leikkausten ja massatyöttömyyden myötä.

Tämä haaste on meille yhteinen. Sanotaan nyt niin, että pitäisi enemmän ryhtyä puhutaan asioista. Esimerkiksi eläkeläisten ja pientä työeläkettä saavien osalta tänä päivänä katkeruus saattaa purkautua jopa sosialidemokraatteihin noin hyvien puheenvuorojen jälkeen, mutta sosialidemokraattien vika ei kai ole se, että 3 penniä sairausvakuutusmaksua tuli eläkeläisille teidän aikananne, ja me tulemme poistamaan siitä vain nyt 1 pennin, kelamaksun olemme jo poistaneet. Näissä asioissa todella varmasti me sosialidemokraatit joudumme paljon puhumaan ja kantaamaan huolta, mutta puhumaan ja oikomaan myös niitä vääriä näkemyksiä, joita teillä on.

Sanoisin, että meillä on yhteinen haaste C-alueellakin siinä, että selvästi näkyy se, että te olette jotenkin halvautuneet todella syrjäkylmien ihmisten puolesta puhujiksi tänä päivänä, koska MTK on sitonut teidät liekaan. Te ette näe sitä, mitä tapahtuu muun muassa A-, B- ja C-alueiden tukihommissa. Siellä nakerretaan olennaista aluepoliittista perusrakennetta, tuotantoeroja kasvatetaan jnp. Luulen, että näissä asioissa riittää puolin ja toisin keskusteltavaa seuraavan vuoden aikana.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kohtuullisen suuren kaupungin, Jyväskylän, valtuutettuna 21. vuotta toimivana ehkä jotain on jäänyt muistiin siltä saralta.

Mitä tulee velka- ja työttömyyslukemiin, olen aivan varma, että ed. Elo ja kumppanit tietävät tarkkaan, mistä todellisuudessa johtui se raju velkaantumisen. Se oli kuplan puhkeaminen. Ei

sitä voinut, ed. Rajamäki ja ed. Elo, välttää. Työttömyyttä ehkä olisi voitu vähentää joidenkin toisten toimenpiteiden seurauksena, mutta sitä isoa romahdusta, ed. Elo, ei voinut välttää sen hullutuksen jälkeen, mihin Suomi oli syyllistynyt sen jälkeen, kun entinen Neuvostoliitto kaatui, sen jälkeen, kun koko länsimaista maailmaa kohtasi taloudellinen lama. Ne yhteensä vaikuttivat siihen, että oltiin, missä oltiin.

Mitä tulee verotukseen, ed. Perho, ei tämä 0,4 prosenttiyksikön sairausvakuutusmaksun keventäminen nyt niin hirveän suuri ole niihin koiviin puheisiin ja odotuksiin nähden, mitä oli ensi vuodelle. 0,4 prosenttiyksikköä on kaikille sama, siinä kaikki vuodelle 98.

Mitä tulee siihen, miten keskiluokkaisille käy, ed. Perho. Jos joitain väestöryhmiä teidän toimenpiteenne ovat erityisesti kohdelleet kovalla tavalla, ne ovat juuri nämä keskituloiset. Keskiluokka, nuoret keskituloiset kansalaiset, joilta olette ottaneet monien leikkausten kautta samanaikaisesti ja päällekkäin, on väestönosa, joka on yksi kaikkein eniten menettäneistä.

Valtionosuuksista käytin esimerkkinä keskustalaisia kuntia. Täsmälleen samalla tavalla monet sosialidemokraattisjohtoiset tai kokoomusjohtoiset kunnat ovat menettelleet. Olin eilen Joutsassa ja siellä kerrottiin, kuinka Joutsan kokoomus on siellä, kun tiedetään, että keskusta joutuu kantamaan vastuun, tehnyt päätöksen siitä, että kouluja ei saa lakkauttaa. Hirveän hyvä päätös, kun vain joku kantaa vastuun siitä, ettei niitä kouluja lakkauteta. Tai omassa kaupungissani Jyväskylässä, aivan vastaavanlaiset toimet, sillä kertaa kylläkin sosialidemokraattien suunnalta.

Mitä tulee kokonaisverotukseen, sanon vain, että ei, ed. Juurola, keskustakaan esitä kokonaisveroasteen laskemista, vain 0,3 prosenttia.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Kun pyrin saamaan myös vastauspuheenvuoron ed. Pekkariselle, jota kovin suuresti arvostan asiantuntijana ja pitkäaikaisena, kokeneena ministerinä, niin ehkä muutama huomio oman puheenvuoroni alussa näihin kysymyksiin.

Ensinnä voisi todeta sen, että kun asioita tarkastellaan, näkökulmia on monenlaisia, niitä voidaan tulkita hyvin moninaisesti. Jos katsotaan ihan selkeästi tilastoja, voi todeta, että kun Suomi syöksyi lamaan, niin vuosien 91—96 aikana, kun kansantuote pikku hiljaa lähti kapuamaan, kasvu on ollut 0,4 prosenttia. Samanaikaisesti kuitenkin esimerkiksi työvoimakustannuk-

set kasvoivat 27,7 prosenttia, joka on mielestäni varsin merkittävä seikka eikä ehkä pelkästään ole tämän hallituksen aiheuttama, onko tämän talonkaan, päätöksiä kun tehdään myös ulkoparlamentarisesti. Suhteessa tämän talon päätöksiin voi tuki verotuksen ajatuksia miettiä.

Kun ed. Pekkarinen kyseli keskituloisten ja muiden osalta, niin voisin todeta, että ainakin Veronmaksajain keskusliiton tilastot kertovat sellaista kieltä, että Suomessa yli 150 000 ansaitsevia tuloverovelvollisia on 10,4 prosenttia kaikista veronmaksajista, joka mielestäni on varsin pieni määrä. Kun mietitään, mitä tämä porukka, 10,4 prosenttia, kokoa veroja yhteiskunnalle, niin määrä on 38,4 prosenttia. Eli kyllä meillä progressio äärimmäisen tehokkaasti toimii. Se on näkynyt siinä, että tuloerot eivät ole kasvaneet ja ovat varsin kohtuullisissa kunnossa.

Voisi todeta, että on aika mielenkiintoista, kun kuitenkin verotusta on kiristetty ylöspäin, että on nähty, että progressio toimii sillä tavalla, että niitä, jotka enemmän ansaitsevat, enemmän myös rokotetaan — aivan oikein, niin kuin ed. Pekkarinen totesi. Mutta yhtä lailla pitäisi mielestäni nähdä, että sitä kuoppaa ei tule syventää. Kun tulemme alaspäin eli kun verotuksen tasoa alennetaan, niin ei pidä tehdä kuilua entistä syvemmäksi veronmaksajien kesken. Tämä on mielestäni yksi keskeinen havainto, mikä meidän pitää noteerata.

Toinen asia. Kun ed. Pekkarinen puheenvuorossaan hyvin kauniisti, kuten yleensä aina, kantoi huolta yrittäjien asiasta, sitä me toki nytkin teemme, mutta yhtä lailla voimme miettiä, mitkä olivat aikaansaannokset tähänastisilla hallituksilla ja mitä nyt on saatu aikaan. Ei yrittäjän asema ole kovin vankasti helpottunut myöskään viime vuosikymmenien aikana, vaikka hallitusvastuussa on hyvin monia tahoja ollut. Tämä osoittaa mielestäni juuri sen, että meillä ei vieläkaan ole noteerattu työvaltaisten pienten yritysten todellista merkitystä.

Arvoisa puhemies! Mitä ensi vuoden talousarvioon ja siitä käytävään keskusteluun liittyy, se on odotetusti painottunut arvioihin työllisyyslanteesta, työllisyyden yleisestä kehityksestä. Se on myös painottunut keskusteluun sosiaaliturvasta, sen oikeudenmukaisuudesta, kattavuudesta ja kohdentuvuudesta. Mutta aivan erityisesti se on painottunut valtion velkaantumiseen ja siihen liittyvään ongelmatiikkaan.

On totta, että Suomi on pikku hiljaa nousemassa rauhanaikaisen historiansa syvimmästä taloudellisesta lamasta tai taantumasta, kuinka

halutaankin sanoa. Tämän laman seurauksena voimme huomata, että julkisen taloutemme tulot eivät yksinkertaisesti riitä sellaisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen, mihin olemme itsemme totuttaneet parin viime vuosikymmenen aikana, ehkäpä valheellisesti siihen tottuneet. Me edelleenkin syömme enemmän kuin tienaaamme, ja mielestäni tämä ei ole kovinkaan kunniakasta ajatellen tulevia polvia.

Valtion nettolainanotto on ensi vuodelle budjetoitu noin 15 000 miljoonaksi markaksi. Summa on edelleenkin suuri, vaikka ed. A. Ojala sanoi, että eihän se ole mittään, kun vertaa niitä muutamien vuosien takaisiin, mutta kyllä 15 000 miljoonaa mielestäni on edelleenkin iso raha nettovelkana. Ensi vuodelle on budjetoitu, että valtion velkasaldo tulisi olemaan ensi vuoden lopussa huikeat 440 000 miljoonaa. Vaikka valtion velanotto nyt suunnitelmien mukaan on selvästi hidastumassa, lisääntyy velkamäärä vielä ensi vuonnakin 285 miljoonan markan viikkovauhdilla, eli suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ei tällä hetkellä mielestäni enää perustu tulonjakoon, vaan selkeästi se perustuu velanjakoon.

Valtion velkaongelman vakavuus on ehkä parhaiten ymmärrettävissä, kun jaetaan valtion ottama velka sen asukkaalle. Velkaa on tällä hetkellä lähes 89 000 markkaa jokaista suomalaista kohden ja yli 350 000 markkaa nelihenkistä perhettä kohden. Kun huomioidaan se, että kaikki kansalaiset eivät osallistu näihin yhteiskuntatalouksiin, tulee monelle nelihenkiselle perheelle velkaa verojen kautta vastattavaksi enemmän kuin tuo mainittu 350 000 markkaa omien henkilökohtaisten ja perhekohtaisten velkojen lisäksi. Ainakin vastuu on kannettava.

On aika selvää, että valtio ei voi verovaroja keräämällä sekä hoitaa tätä jatkuvasti kasvavaa ja ensi vuodelle budjetoitua 440 miljardin jättivelkaa ja samanaikaisesti elättää meidän hyvinvointiyhteiskuntaamme, sen byrokratiaa ja ylläpitää nykyistä sosiaaliturvaa.

Kun velanotto jossain vaiheessa joudutaan katkaisemaan, voidaankin vain arvailla, minkälaiset vaikutukset sillä on kansalaisten elämäolosuhteisiin, käyttäytymiseen, arvoihin ja arvostuksiin. Osataanko meillä ennakoida, minkälaisia ovat ne yhteiskunnalliset ja sosiaalipoliittiset muutokset, joihin rakenteellinen massatyöttömyys ja nykyoloihin ylimitoitettu sosiaaliturva kansalaiset totuttaa?

Arvoisa puhemies! Tuotantoteknologian kehitys on varsin vauhdikasta, ja se kehittyy siihen suuntaan, että tuotettua hyödykettä kohden tar-

vitaan yhä vähemmän ihmistyövoimaa. Auto-maatio valtaa alaa ihmistyöltä alati kiihtyvällä vauhdilla. Tänä päivänä on varsin tunnettua, että 3 miljardin markan vuosimyyntiä pyörittävä paperitehdas työllistää ehkä noin 200 työntekijää. On myös tiedossa, että puu kulkee pystymet-sästä sellukattilaan aina vain pienemmällä mies-työmäärällä. Metsäteollisuuden aikaansaama ja-lostusarvo on kasvussa, mutta työntekijämäärä vähenee. Elektroniikka-alalla tuottavuus kasvaa jopa 20 prosenttia vuodessa, eli samalla työvoi-malla valmistetaan joka vuosi 20 prosenttia enemmän tuotteita.

Voidaankin kysyä, eikö tälle kehitykselle ole näkyvissä loppua. Valitettavasti mielestäni ei, sillä suurteollisuuden investoinnit ovat mitä suu-rimmassa määrin työvoimaa säästäviä. Ne työl-listävät rakennusvaiheessa, mutta eivät enää suo-ranaisesti valmistuttuaan. Tuottavuusvaatimuk-set koskettavat nykyään jo lähes jokaista ja tietö-tekniikka, erilainen telekommunikaatio ja muut asiat korvaavat rutiinitöitä, organisaatiot tiivis-tyvät ja tehostuvat. Teknologia vapauttaa työ-voimaa ennen muuta teollisuudesta mutta myös palveluista ja alkutuotannosta.

Arvoisa puhemies! Työelämään kohdistuvat uudistustarpeet korostuvat alati kansainvälisty-vässä kilpailuympäristössä, missä työmarkkinoi-den muutos on poikkeuksellisen nopea ja jousta-vuutta vaativa. Työvoima ikääntyy, ja kasvava osa työssäolevista työskentelee niin sanotuissa epätyypillisissä työsuhteissa, vai pitäisikö ny-kyään sanoa tyypillisissä työsuhteissa. Onkin nähtävissä, että työmarkkinoille syntyvät uudet tehtävät ovat yhä useammin sellaisia, että niihin työllistyvät pääsääntöisesti hyvin koulutetut nuoret, eivät keski-ikäni ylittäneet ja eritoten pit-käaikaistyöttömät. Niinpä yhteiskunnan ehkä suurimmaksi huolenaiheeksi ovatkin nousemas-sa pitkäaikaistyöttömyys sekä työttömyyden eräiden arvioiden mukaan noin 40—50 miljardin markan tasolle yltävät hoitokustannukset.

Suomessa harjoitettu työllistämispoliittikka on rakentunut paljolti massatoimenpiteiden va-raan. Erilaisten työllistämistoimien piirissä on ollut keskimäärin noin 5 prosenttia työvoimasta eli noin 120 000 henkeä viime vuosina, ja työ-voimakoulutuksessa käytettäviä oppilaspäiviä on budjetoitu tälle vuodelle yli 8 miljoonaa, ensi vuodellekin yli 7 miljoonaa markkaa. Me näem-me, minkälainen tämä kehitys on ja minkälaisia tuloksia tällä on saatu. Tässä mielessä henkilö-kohtaisesti näen hyvänä sen, että työministeriö omassa budjettiesityksessään on ottanut aske-

leen oikeaan suuntaan, kun se pyrkii siirtymään rahanpolttamislinjalta, massatoimenpiteistä yk-silöllisempiin ja yrityskohtaisempiin työpaikkoja tukeviin ja työntekijöiden ammattitaitoa sekä aktiivista työnhakua lisääviin toimintamalleihin. Kaikessa työllisyyskeskustelussa kuitenkin tulee muistaa, että työllisyys paranee selkeästi vasta silloin, kun työn tarjonta ja kysyntä kohtaavat eli kun työn hinta ja sen tekemisen ja teettämisen pelisäännöt kohtaavat.

Arvoisa puhemies! Kuitenkaan pelkkään ta-louskasvuun, alhaiseen korkotasoon ja maltilli-siin tulospimuksiin nojaava talouspolitiikka ei riitä työttömyyden nujertamiseksi. Työllisyyden parantaminen globalisoituvilla markkinoilla edellyttää työelämän jäykkyyksien perkaamista, eri kokoisten yritysten toimintaedellytysten huo-mioimista ja työn hinnan kilpailukykyisyyttä muun muassa tekemättömän työn kustannusvai-kutusten osalta. Tässä mielessä hallituksen toi-menpiteisiin toivoisi yhä enemmän jämmäkyttä, jos työvaltaiselle pk-yritystoiminnalle asetetaan työllistämisodotuksia todella vakavassa mieles-sä.

Hallituksen ohjelmassa kuten myös useissa erilaisissa selonteoissa on kiinnitetty huomiota erityisesti pienyritysten ja pientyönantajien eri-laiseen hallintobyrokraatiaan, jota pidetään erä-nä työllistämisen esteenä ja toisaalta harmaan talouden edistäjänä. Samaan asiaan on kiinnitet-ty huomiota myös EU:n tasolla, missä muun muassa Euroopan parlamentin puheenjohtaja José Maria Gil-Robles kehottaa sekä Euroopan lainsäätäjää että kansallisia lainsäätäjiä jatka-maan toimia erityisesti pk-yrityksiä koskevan lainsäädännöllisen ja hallinnollisen toimintaym-päristön yksinkertaistamiseksi. Tavoitteena siel-läkin on työllisyyden edistäminen ja harmaan talouden kuriin saaminen.

Pienyrittäjä, jonka asema markkinoilla ei poikkea paljoakaan yksityisen kansalaisen ase-masta, saa yrittäjänä toimiessaan noudatetta-vakseen suunnattoman määrän pakottavia vel-voitteita, joiden itse asiassa pitäisi kohdistua mie-luumminkin suuriin yrityksiin kuin pieniin hen-kilöyrityksiin. Yrittäjän mahdollisuus pysyä ajan tasalla tuossa säädöstulvan kokonaisuudessa on melkoisen toivoton siinä mielessä, että yksistään Suomen säädöskokoelmassa julkaistiin viime vuonna 1 377 säädöstä laeista ja lakimuutoksista keskusvirastojen päätöksiin. Suomen lakikirjas-sa on esimerkiksi työtä koskevia hakusanoja noin 90 sisältäen viittauksia eri lakeihin, lainkoi-tiin ja säädöksiin erikseen noin 200. Veroa koske-

via hakusanoja on 54 sisältäen noin 200 lakiviit-
tausta jne.

Kun etenkin työvoimaan ja verotukseen liittyvät päätökset yleensä ajoittuvat vielä loppuvuoteen, ei muuttuneeseen lainsäädäntöön valmistautumiseen jää juurikaan aikaa. Valmistautumisen puute voi puolestaan johtaa virheellisiin päätöksiin ja virheellisiin maksusuorituksiin, joihin yleensä liittyy rahallisia lisäseuraamuksia ja mahdollisesti rangaistusuhkakin. Mielestäni säädösviidakkoa pitäisi ryhtyä pikaisesti selkiyttämään ja yksinkertaistamaan. Tässä mielessä toivon, että uusien elinkeinokeskusten roolia selkiytetään niin, että ne ottaisivat aktiivisen aseman pienyritysten neuvontapalveluissa. Jos kerran lainsäätäjä velvoittaa, olisi luonnollista, että se järjestää myös ymmärrettävässä muodossa olevan tarpeellisen neuvonnan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen voimakas panostus tutkimukseen ja kehitystoimintaan on tärkeä ja johdonmukainen linjaus, ja on hyvä näin. Me olemme sitoutuneet nostamaan tk-panosta vuoden 99 loppuun mennessä 2,9 prosenttiin bkt:stä. Haluan kuitenkin kantaa huolta innovaatioiden kaupallistamisesta ja suomalaisesta markkinointi- ja myyntiosaamisesta, johon myös valiokunnan mietinnössä kiinnitettiin osaltaan huomiota. Vaikka innovaatioissa monesti on keskeisellä sijalla keksintö ja tuotannollinen tietotaito, hyöty jää saamatta, jos tuotteella ei ole kysyntää tai markkinointikanavia tai rahoitusta tai riittävää kansainvälistä kilpailuvoimaa. Kaupallinen ja markkinointiosaaminen on meillä jäänyt valitettavasti liian vähälle huomiolle. Siitä kertoo vientitilastokin. Meillä vientiä harjoittavia yrityksiä on runsaat 7 500 ja kymmenen suurinta viejää vastaa kolmanneksesta kokonaisviennin määrästä. Tiedon ja osaamisen kaupallisessa hyödyntämisessä nopeat ja röyhkeät syövät hitaat ja hyväuskoiset.

Tutkimus- ja kehityspanosta kasvatettaessa ei myöskään tulisi mielestäni unohtaa hyvin toimivia ja tuloksellisia toimintamuotoja kuten vienninedistämispanoksia. Esimerkiksi vientirengastoiminnan kautta on voitu saada useita satoja pk-yrityksiä vientimarkkinoille ja valtion panos on tullut takaisin keskimäärin 55-kertaisena toteutuneena vientinä ja myös runsaasti synnyttänyt uusia työpaikkoja. Vientirengastoiminnan piirissä olleet yritykset ovat nimittäin synnyttäneet arviolta 4 000—5 000 uutta työpaikkaa. Tässä mielessä en voi pitää juustohöylää mitenkään erityisen käypäisenä työkaluna näissä asioissa vaan niin säästöjen kuin panostustenkin

osalta toimintojen kohdentaminen on tärkeää, ei tasapäistäminen.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi muutama sana verotuksesta, josta äsken aloitin. Suomen veroaste on kansainvälisesti edelleenkin korkea, ja suuri valtion velka kuitenkin omalta osaltaan on rajoittamassa mahdollisuuksia kovin radiikaaliin verotuksen keventämiseen. Mutta myös kansainvälinen verojärjestelmän kilpailukykyvaatimus rajoittaa veropohjan laajentamisedellytyksiä. Veropolitiikassa ongelmana onkin liikumavarain kapeutuminen erityisesti pääomaverotuksen ja välillisen verotuksen kohdalla. Viime vuosina järjestelmän kilpailukykyä on parannettu erityisesti yritysverotuksessa ja pääomaverotuksessa, mutta työn verotus on meillä edelleenkin verraten ankaraa ja korkea verokiila on etenkin palvelu- ja muissa työvoimavaltaisissa yrityksissä keskeisiä työllistämistä rajoittavia tekijöitä. Verotus vaikuttaa siten työvoiman tarjontaan ja työllisyyteen monella tavalla.

Ensiksikin työvoimaan kohdistetut verot ja maksut nostavat työvoiman suhteellista hintaa. Tämä hinnannousu vähentää työvoiman kysyntää nopeuttamalla tuotannon automatisointiin tähtääviä investointeja. Toiseksi verokiilailmiön kasvu nostaa työvaltaisten tuotteiden ja palveluiden suhteellista hintaa ja suhteellisten hintojen nousu on puolestaan voimakkainta aloilla, joilla on vähiten mahdollisuuksia korvata työtä koneilla. Suhteellisesti hintojen noustessa näiden tuotteiden ja palvelujen kysyntä laskee tai korvautuu esimerkiksi itsepalvelulla.

Arvoisa puhemies! Edellä sanotuista syistä johtuen nyt aloitettua veroalennuslinjaa, jota hallitus on toteuttanut, tulee hallitusohjelman mukaisesti jatkaa myös jatkossa, miksei nopeamminkin, jos uskalletaan luottaa veroalennuksen dynaamisiin vaikutuksiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kantalaisen puheenvuoro oli hieno ja hyvin valmisteltu, niin kuin häneltä sopii odottaakin. Kuitenkin pariin kolmeen kohtaan puuttuisin.

Ensinnäkin hän syyllistyi myös siihen, niin kuin paljon tehdään, että lasketaan, paljonko meillä on velkaa yhtä imeväistä kohden tai henkilöä kohden Suomessa. Hiljattain joku oli laske-

nut, paljonko oli yhtä sormea kohden velkaa meillä Suomessa. Hän kyllä erehtyi, kun kaikilla ei ole kymmentä sormeakaan. No, ei tämä ole tarkoitettu miksikään ivapuheeksi ed. Kantalaisen hyvää puheenvuoroa vastaan, mutta ei tätä velkaa tällä tavalla voida laskea, että lasketaan yhtä kansalaista kohden, koska kysymys on yhteiskunnan velasta ja se on hiukan toinen asia kuin noin yksinkertaisesti laskien.

Mitä tulee velkojen maksamisiin, velkaahan meillä on 400 miljardia markkaa, monella muulla maalla on suhteellisesti paljon enemmän ja kai velattomia maita ei taida olla kuin Romania maailmassa. Minä väitän, rouva puhemies, että näitä velkoja ei makseta koskaan tässä maailmassa. En tiedä, tuleeko siihen ed. Kankaanriemen riemuvuosi sitten apuun tai jokin, mutta jokin järjestelmä tulee varmasti. Näitä velkoja ei Suomikaan maksa koskaan. Jossakin vaiheessa tulee jokin maailman laajuinen lainoitusjärjestelmä, jolla nämä asiat järjestetään, mutta koskaan me emme ole tätä velkaamme maksaneet.

Mitä tulee työttömyyteen, meidän työttömyytemme ei ole alentunut yhtään, jos katsotaan, ketkä ovat koulutuksessa ja työmarkkinatuella, eikä tule alenemaankaan, koska niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa automaatio ja työn tuotannon tehokkuus ja toisaalta se, että maailma alkaa olla rakennettu valmiiksi, ovat työllistymisen esteenä. Työttömyys tulee aina vain lisääntymään. Ei ole mitään toivottakaan, että se Suomessa alenis, mutta totta kai meidän täytyy eduskunnassa näin joulun alla sillä tavalla puhella ja muutenkin taikka me olemme huonoja poliitikkoja. Nämä ovat tällaisia kriittisiä asioita, mutta tulipahan nyt sanottua.

Ed. K a n t a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai minä ymmärrän, että ed. Aittoniemellä on aivan oma tapansa laskea näitä asioita. Oikeastaan tällä laskutavalla voisi todeta, että ed. Aittoniemi on keksinyt ikiliikkujan: Otetaan aina vain velkaa, eikä kukaan hoida sitä asiaa pois. Se ikään kuin itsestään sulaa sieltä alta pois. Totta kai sekin on hyvä järjestelmä. Jos me uskomme siihen kuin joulu-pukkiin, kaikki käy oikein hyvin.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Helikopterihankinnan nostama häly johtuu ainakin toivakseni enemmänkin siinä yritetystä menettelytavasta kuin asiasta sinänsä. Puolustuselonteossa oli hyvin lyhyt mutta myös sinänsä oikeastaan aika selvä lausuma helikoptereiden tarpeesta ja

niiden hankinta-aikeista. Asiallisesti ottaen eduskunta on siis selonteon hyväksyessään hyväksynyt myös tämän kohdan.

Budjettiesityksessä asia kuitataan kylläkin vähän pitemmällä perustelutekstillä kuin selonteossa, mutta siinä ei ole juuri mitään asiallisesti uutta selontekoon verrattuna. Näin suurpiirteinen perustelu selonteossa ja budjetissa tämän suuruusluokan tilausvaltuuksille on kieltämättä kevyen luokan tavaraa. Eduskunnan närkästys on ymmärrettävä ja perusteltu. En oikeastaan uskalla väittää, että pääesikunnan ja puolustusministeriön tarkoituksena olisi ollut johtaa eduskuntaa harhaan, mutta taitamatonta ja huonosti harkittua se menettely oli. Se antoi täysin tarpeettomasti varsin järeät aseet niille, jotka esimerkiksi asenteellisista syistä haluavat heitellä kapulointa puolustusvalmiuden kehittämisen rattaisiin.

Hallituspuolueiden ja eduskuntaryhmien neuvottelema ratkaisu, jossa päätös varsinaisista tilausvaltuuksista on siirretty ensi vuoden alkupuolelle, on sinänsä hyvin siedettävä kompromissi. Budjetin käsittelyn aikana pääesikunta ja puolustusministeriö ovat tuottaneet selvitysmateriaalia, joka asiallisesti täyttää jo melko hyvin sitä tiedonvajausta, joka budjetissa ja selonteossa oli vielä huutava. Siltä kannalta eväät tilausvaltuuksista päättämiseen olisivat ehkä kyllä jo nytkin olemassa.

Päätöksen lykkääminen on kuitenkin eduskunnan mielenosoitus, jonka tarkoitus on viestittää, että parlamenttia ei sentään voi taluttaa silmät ummessa ihan mihin tahansa. En pidä ollenkaan pahana asiana sitä, että eduskunta muistuttaa tällaisen poliittisen eleen tasolla itsenäisestä päätösvallastaan ja asemastaan valtiollisessa järjestelmässä. Tarpeellinen helikopterihankinta pystytään kuitenkin toteuttamaan myös näin lähes häiriöttä. Se on hyvin pitkä ja monimutkainen projekti, jonka täysitehoinen aloittaminen ja toteuttaminen ei ole mahdollista ilman sitovaa periaatepäätöstä jo tässä vaiheessa.

Materiaalisen puolustusvalmiuden kehittäminen on viime vuosina keskittynyt raskaaseen mutta hyvin tarpeelliseen Hornet-hankintaan. On selvää, että toimintavalmiuden kehittämistarpeet eivät loppu siihen, kun Hornetit on maksettu ensi vuosikymmenen alussa. Kysymys on sen jälkeen siitä, mikä hanke on sitten tarkeysjärjestyksessä seuraava. Valmiusyhtymien iskuosien liikkuvuuden parantaminen helikoptereilla ei ensi kuulemaltakaan ja vain lyhyiden perusteluidenkaan valossa tuntunut ollenkaan huonolta ajatukselta.

Puolustusministeriön ja pääesikunnan tänä syksynä tuottamaan lisäaineistoon tutustuminen vahvistaa sitä ajatusta, että helikopterihankinta on johdonmukainen ja hyvin perusteltu ratkaisu ja se mahtuu hyväksyttiin pitkän aikavälin kustannuskehyyteen. Vaikka se on iso hankinta, se ei kurista Puolustusvoimien toimintamahdollisuuksia niin rajusti kuin Hornet-hankinta teki. Helikopterihankinnasta huolimatta hankinta- ja toimintamenojen suhde puolustuskustannuksissa muuttuu ensi vuosikymmenellä Hornet-kaupan aiheuttamasta rakenteesta. Toimintamenot kasvavat merkittävästi ja hankintamenot pienenevät sekä markkamääräisesti että suhteellisesti. Ensi vuosikymmenellä kertausharjoituksia voidaan kulukeyhysten puitteissa järjestää täsmälleen niin paljon kuin Puolustusvoimilla on tarvetta, halua ja kykyä. Tämä on tärkeä reunaehto. Puolustusvoimat pääsevät pitkän korpivaelluksen jälkeen normaalitilanteeseen helikopterihankinnasta huolimatta.

Hornet-hankinnan aiheuttamaa kertausharjoitusten keskeytystä on arvosteltu sinänsä hyvin johdonmukaisin perustein. Harjoitusten vähyys ja niiden loppuminen vähäksi aikaa on tietysti vaikuttanut hyvin nopeasti todelliseen puolustusvalmiuteen, joka esimerkiksi juuri nyt ei liene parhaimmillaan. Silti asiat olivat Hornet-hankinnan aiheuttaman hetkellisen rasituksen aikanaakin oikeassa tärkeysjärjestyksessä. Kertausharjoitusten jyrkän vähentymisen aiheuttama tilapäinen puolustustehon lasku on korjattavissa nopeasti aloittamalla harjoitukset uudestaan, kun rahatilanne paranee ensi vuosikymmenellä.

Jos rahan vähyys olisi purettu keskeyttämällä materiaalihankinnat, siitä syntyvä materiaalin vaje olisi tuntunut puolustusvalmiudessa vuosikymmeniä. Ihmiset ja heidän koulutuksensa ovat nopeimmin uusiutuva ja uudistettavissa oleva voimavara. Oli järkevää supistaa kertaharjoituksia silloin, kun oli pakko jotakin supistaa. Harjoitusten uudella aloituksella säästökuurin aiheuttama hetkellinen tehon vaje on korjattavissa nopeammin kuin mihinkään muuhun kohteeseen suunnatun säästön haittavaikutukset olisivat olleet.

Helikopterien yhteishankinta Ruotsin kanssa olisi sekä teknisesti että turvallisuuspoliittisesti hyvin merkittävä avaus. Mittakaavaetu auttaisi luultavasti alentamaan jonkin verran hankittavien koneiden yksikköhintaa. Suomen ja Ruotsin operatiivinen yhteistyövalmius paranisi tältä, ei tosin kovin keskeiseltä osalta, mutta paranisi kuitenkin, mutta ennen kaikkea yhteishankinta

viestittäisi asekaupan kovan maailman kautta sitä poliittista viestiä, että Euroopan unionin pohjoiset jäsenet ovat puolustusajattelussaan suklaissieluja. Tämä lisäisi ehkä jonkin verran mahdollisuuksia olla sotilaallisesti uskottava Naton ulkopuolella ja ehkä myös Naton kiinnostusta näiden maiden jäsenyyteen joskus myöhemmin, sillä sekin mahdollisuus on syytä pitää jatkuvasti avoimena.

Lipposen hallitus on jättänyt käyttämättä järkyttävän monta noususuhdanteessa avautunutta mahdollisuutta uudistaa Suomen yhteiskunnan ja talouden rakenteita ja valtiollista päätöksentekoa. Se on jättänyt suuren historiallisen mahdollisuuden käyttämättä. Mutta turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alueella Lipposen hallitus saa huomattavasti paremman arvion tähänastisesta toiminnastaan. Se on käyttänyt valppaasti uusien tilanteiden tarjoamat mahdollisuudet hyväksi ja asettunut rohkeasti johtamaan vanhoillisesti entisiin ajatustottumuksiin ja tunnepitoisiin pinnallisuuksiin jämähtänyttä yleistä mielipidettä.

Helikopterikauppa on hallituksen päättäväisyyden mittari. Se on strategisesti, turvallisuuspoliittisesti ja historiallisesti oikein ajoitettu ja mitoitettu hanke, jota henkisesti helppoja ratkaisuja hakeva yleinen mielipide kuitenkin vastustaa, vähän niin kuin se vastustaa melkein kaikkia muitakin uusia asioita. Toivon, että hallitus saa yleistä mielipidettä herkästi seurailevat eduskuntaryhmänsä pysymään rationaalisen harkinnan kaidalla polulla. Helikopterihankintaa ei saa vaarantaa helpolla ja siksi houkuttelevalla populismilla.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tarkka käytti oikeastaan sapelinkalistuspuheenvuoron, hyvin siihen sävyyn, että pitää pysyä hankkia, koptereita. Kun ajattelee, mikä on seuraava hankinta, kun hän arvuutteli sitä, mikä on seuraava johdonmukainen hankinta maalla, ilmassa, vedessä tai veden alla, niin meillähän ei ole sotalaivastoa eikä sukellusvenekalustoa, mikä rannikkoseudulla on hyvin tärkeä, ja ohjuspuolella monikärkihjukset olisivat hyvin tarpeellisia. Minä itse kyllä en edusta sitä kantaa ollenkaan, vaan ihmettelen sitä intoa, mikä kokonaisuudessaan on nyt nousut, että meidän pitää varustautua johonkin. Aina siinä tilanteessa yleensä käy niin, että jossakin vaiheessa niitä pitää kokeillakin, sillä eihän turhan takia kannata kalliita pyssyjä ostaa, niitähän pitäisi kalistellakin.

Siinä mielessä tämä on huolestuttava suunta kokonaisuutena enkä missään tapauksessa koki sitä niinpäin kuin ed. Tarkka, että tämä on hallituksen mittari ja oikein hyvä ele, jos hankittaisiin kalliita pyssyjä paljon ja leikattaisiin ne varat sosiaaliturvasta. Sehän tarkoittaa sitä arvokeskustelua, josta ministeri Niinistö totesi, että sitä kannattaa käydä. Tässä on selkeä vastakkainasettelu olemassa. Pidetäänkö sosiaalisesta turvallisuudesta huolta vai pannaanko pysyisiin ja aseisiin ja jossain vaiheessa kalistellaan niitä?

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tuo äskeinen puheenvuoro olisi muuten mennyt ihan tyynen rauhallisesti minun yliseni kuin vesi hanhen selästä, paitsi lopun populistinen heitto. Se oli hyvin tavallinen näissä keskusteluissa: miksei sitten hoideta sosiaalipolitiikkaa, vaan pelkästään aseita kalistellaan. Tämä on juuri se kaikista helpoin ja halpamaisin tempu.

Se, että puolustusbudjetille on luotu ja ajateltu tuollainen raami ensi vuosikymmenelle, tarkoittaa sitä, että samanlainen raami on olemassa koko valtion budjetille, jonka puitteissa kehitetään kaikkia eri valtion toimialoja sillä tavalla kuin on ajateltu. Se, että tämän raamin mukainen asehankinta suuntautuu helikoptereihin taikka johonkin muuhun, ei ole pois siinä raamissa ajattelusta mistään muusta asiasta.

Ed. V e h v i l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmäpuheenvuorossa ed. Vihrilä ja sittemmin myös ed. Pekkarinen toivat laajasti esille valtion ensi vuoden talousarvion epäkohdia. En ala niitä itse tässä toistamaan, mutta haluan tuoda esille talousarvion ongelmia nimenomaan Itä-Suomen näkökulmasta katsoen eli siis helikoptereista Itä-Suomeen. Haluan ottaa kaksi yleisempää esimerkkiä siitä, miten ensi vuoden budjetti on huono Itä-Suomen kannalta.

1) Ylisuuret kuntien valtionosuusleikkaukset aiheuttavat väistämättä kuntatasolla suuria talouden tasapainotusongelmia. Hallituksen leikkauspolitiikan vuoksi monet kunnat ovat pakotettuja käyttämään kyseenalaisia säästökeinoja, muun muassa henkilöstön lomautuksia tai koulujen sulkemisia. Voin kertoa, että näissä merkeissä on tänä syksynä tullut erityisen paljon yhteydenottoja ja myös hyvin erilaisista kunnista, niin pienistä kuin suuremmistakin.

Tätä taustaa vasten en voi ymmärtää, miten työministeri Jaakonsaari voi nähdä, että kunnat

lomauttaisivat niin sanotusti ideologisista syistä. Sittemmin työministeri on oikein ilmoittanut, että lomauttavia kuntia tulisi rangaista, antaa tietynlaisia sanktioita. Ministeri Jaakonsaaren mielestä lomauttaville kunnille ei tulisi antaa valtion työllistämisperusteisia investointitukia. Uskomatonta! Olisi erittäin mielenkiintoista kuulla ministeri Jaakonsaaren logiikasta vähän tarkemmin.

2) Ensi vuoden budjetti on ongelmallinen infrastruktuurin kannalta. Voi sanoa, että budjetti rapauttaa perustiestöä, kuten täällä on jo aiemmin keskustelussa tullut esille. Hallitukselle ei riittänyt, että se ajoi yksityisteiden määrärahat nollaan vaalikauden alussa. Nyt kuritus jatkuu perustienpidon laiminlyönnellä. Vaikka Itä-Suomen alueelle tuleekin kaksi suurta kehittämishanketta, siltä Savonlinnaan ja Viitostietä eräiltä osin parannetaan, ei se auta pitämään muuta tiestöä kunnossa.

Rouva puhemies! Itä-Suomen ongelmat tiivistyvät kolmeen isoon asiaan: työttömyyteen, alhaiseen investointitasoon ja uusien yritysten puutteeseen sekä koulutettujen poismuuttoon. Siinä, missä eteläisessä ja läntisessä Suomessa työttömyys on jonkin verran alentunut, tulevat Pohjois-Karjala ja Kainuu pitkän matkan päässä. Molemmissa maakunnissa työttömyys on edelleen reilusti yli 20 prosenttia. Uusien työpaikkojen syntyminen kannalta yritystoiminta, erityisesti pieni ja keskisuuri yritystoiminta ovat avainasemassa. Yritysbarometrit todistavat kuitenkin Itä-Suomen heikkoa investointitasoa ja sitä, että uusia yrityksiä syntyy siellä muuta maata huomattavasti hitaammin.

Tulevaisuuden kannalta erityisongelmaksi Itä-Suomessa on muodostumassa poismuutto erityisesti koulutetun väen osalta. Itä-Suomen huono tilanne on tunnustettu myös hallituksen piirissä. Sisäministeriöhan asetti vuoden 96 alussa niin sanotun Itä-Suomi-työryhmän. Arvovaltaisen työryhmän tehtävänä oli tehdä esityksiä yritystoiminnan edellytysten parantamiseksi Itä-Suomessa. Työryhmä jätti mietintönsä sisäministeriölle reilut vuosi sitten. Työryhmän työ sisälsi lukuisan joukon ehdotuksia yritystoiminnan perustan parantamiseksi. Keskeisiä esityksiä olivat muun muassa vapaan poisto-oikeuden kokeilu ja ulkomaisten yritysten matalampi verokanta.

Itä-Suomi-työryhmän työn pohjalta hallitus tekikin periaatepäätöksen helmikuun lopulla Itä-Suomen kehittämiseksi. Periaatepäätöksen mukaan alueelle suunnataan erityistoimenpitei-

tä. Sanatarkasti valtioneuvoston päätöksessä sanotaan muun muassa seuraavaa: "Asianomaiset ministeriöt huomioivat Itä-Suomen erityisase-man valtion talousarvioita sekä muita päätöksiä valmisteltaessa kohdistamalla alueelle erityispanostuksia, joiden tulee kohdistua ensisijaisesti yksityisen elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseen. Alueelliset työllisyys- ja muut kokeilut käynnistetään Itä-Suomessa." jne. Eli paljon luvattiin.

Arvoisa puhemies! Edelliseen viitaten haluan kysyä: Katsooko hallitus, että se on ensi vuoden talousarvioesityksessään huomionut Itä-Suomen tilanteen helmikuisen periaatepäätöksen mukaisesti? Kun tässä salissa aiemmin tänä syksynä on otettu esille Itä-Suomi-työ ja sen tulokset, ovat kyselijät saaneet ministereiltä äreitä vastauksia tyyliin "mitä te siinä kyselette, eikö teille mikään riitä". Erityisesti hallituksen voimakasikko pääministeri Lipponen ja valtiovarainministeri Niinistö ovat tarjonneet äreyttä Itä-Suomen edustajille ja mielestäni syyttä. En voi nimittäin katsoa, että Itä-Suomi-työryhmän työ olisi tuottanut riittävästi hedelmää sillä, että Kuopion Bioteknia-hanke etenee ja ensi vuoden budjettiin on saatu kaksi kehittämishanketta liikenneministeriön sisälle.

Nämä hankkeet ovat mielestäni perusteltuja mutta silti kysymyksen kuuluu: Mitä hallitus aikoo todella tehdä yritystoiminnan perustan vahvistamiseksi? Erityisesti valtiovarainministeriön on suhtautunut kielteisesti yritysten alueellisiin verohuojennuksiin edes kokeiluluonteisesti. Tämän pohjalta VM tyrnäsi jo periaatepäätöstä tehtäessä alueellisen vapaan poisto-oikeuden kokeilun ja ulkomaisten yritysten verohuojennukset. Uskon jo, että tämä hallitus ei aio näitä ehdotuksia eteenpäin viedä. Kysyn kuitenkin: Miksi hallitus ei itse etsi aktiivisesti muita keinoja yrityselämän perusteiden vahvistamiseksi Itä-Suomessa?

On nimittäin useita esimerkkejä siitä, miten yrityselämän perustan vahvistaminen voi parantaa työllisyyttä ja säilyttää taloudellista toimeliaisuutta myös muuttotappioalueilla. Tutuiksi kansanedustajille ovat tulleet keskusteluissa muun muassa Irlannin ja Norjan mallit. Viime viikolla puolestaan PTT eli Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos julkisti katsauksensa, missä yrittäjyyden edellytysten parantaminen nähdään keskeisenä keinona kielteisen aluekehityksen ja muuttoaalon pysäyttämiseksi.

Palaan vielä erältä osin hallituksen helmikuiseen periaatepäätökseen. Periaatepäätös lupaillee

muun muassa, että alueelliset ja muut työllisyyskokeilut käynnistetään Itä-Suomessa. Itse en niitä ainakaan ensi vuoden talousarviosta löydä. Mikäli tällaisia hankkeita on vireillä, niistä olisi hyvä kuulla lisää.

Itä-Suomen yritystoiminnan hankkeista haluan nostaa esille Joensuun tiedepuiston kehittämisen. Joensuun tiedepuisto on kehittyvä teknologian ja osaamisen siirtoyksikkö. Se on kehittynyt nopeaa vauhtia. Tällä hetkellä sen suojissa toimii noin 40 yritystä ja 170 työntekijää. Tiedepuiston kärkeosaamisalueita ovat metsäosaaminen ja moderni optiikka. Laajentuva tiedepuisto tarvitsee kipeästi lisää tilaa. Valtion ensi vuoden talousarvio ei sisällä määrärahoja tiedepuiston kehittämiseen. Toivon kovasti, että valtiovalta, erityisesti opetusministeriö, on jatkossa halukkaampi panostamaan tiedepuiston kehittämiseen, jotta Pohjois-Karjalan yrityselämä voisi kehittyä ja saada vauhtia.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuhuja ed. Ihamäki käsitteli puheessaan aluepolitiikkaa tavalla, jota haluan hieman kommentoida. Ed. Ihamäen ajatus lähti siitä, että jokaisen alueen tulee pärjätä omillaan ja budjetista ei ole enää pelastusrenkaaksi. Itse katson, että yrittäjyys, vireys ja tahto lähtevät alueelta, mutta valtiovallan tehtävä on edelleen tasapuolisesti huolehtia siitä, että koko Suomi, myös Itä-Suomi, kehittyy ja voi hyvin. Emme me ole pyytämässä yhtään sen enempää kuin osamme on.

Itä-Suomen yhteisiä potentiaaleja tulevaisuuden aloja ovat matkailu, metsä ja puu. Yhteisistä hankkeista voi ottaa esille muun muassa niin sanotun Lakeland-matkailuhankkeen, puun jatkojalostuksen ja puun energiakäytön lisäämisen. Uskon, että näitä aloja kehittämällä voidaan Itä-Suomeen luoda tuhansia uusia työpaikkoja. Luotan siihen, että Itä-Suomesta löytyy niitä omia visioita, tuoreen Savolaisten sanakirjan mukaan "herrain huaveita". Uskon kuitenkin, että nämä visiot eivät yksin tule toteutetuiksi, vaan siihen tarvittaisiin myös hiukan sitä valtiovallan kehittämispanostusta. Ensi vuoden budjetti ei näitä panostuksia juuri Itä-Suomen osalta sisällä mutta toivon, että jatkossa ja myös lisäbudjettien kautta tässä päästäisiin enemmän eteenpäin.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Vaikka keskustan ryhmäpuheenvuorossa varsin synkeä väreä maalailtiin ensi vuoden talousarviota, niin kaikesta huolimatta se on varsin tasapainoinen kokonaisuus. Itse asiassa se edustaa kyllä

eliittiä tämän vuosikymmenen budjettien joukossa.

Miten hallitus on onnistunut keskeisissä taloudellisissa tavoitteissaan? Huhtikuussa 1995 hallitus asetti tavoitteeksi, että valtionvelan bruttokansantuoteosuus käännetään tämän hallituskauden kuluessa laskuun. Itse asiassa tämä on jo varmaan tapahtunut. Seuraavaksi tavoitteeksi tulee ottaakin velan absoluuttisen määrän kääntäminen laskuun. Se ei vielä ensi vuonna onnistu, koska lisävelkaantumista tullee tapahtumaan 15—16 miljardia markkaa, mutta tämäkin on jo kuitenkin aivan toista kuin tämän vuosikymmenen alussa, jolloin valtio pahimmillaan velkaantui 80 miljardia vuodessa. Eli velkaantuminen on saatu kohtuullisen hyvin hallintaan.

Entä sitten toinen keskeinen tai ehkäpä tärkeämpi tavoite eli työttömyyden alentaminen? Uusia työpaikkoja on selkeästi syntynyt. Tilastokeskuksen viimeisimmän luvun mukaan Suomessa oli työttömiä 328 000 ja työttömyysaste oli 13,2 prosenttia. Tiedän kyllä, että työministeriön luvut ovat jonkin verran korkeammat, mutta ehkä Tilastokeskuksen luku kuitenkin on lähinnä vertailukelpoinen, kun vertailemme työttömyystilannettamme muihin EU-maihin.

Tässä suhteessa suuresti ihmettelen sitä, että täällä on heiteltä tänään mitä ihmeellisimpiä työttömyyslukuja. Ed. Vihriälä puhui jostakin 22 prosentista, ed. Kallis 20 prosentista. Kyllä nyt kehottaisin pidättäytymään vain näissä virallisissa työttömyyslukuissa, muuten tilanne sekooa ihan täysin. Samalla logiikalla voitaisiin todeta, että Esko Ahon hallituksen aikana työttömyys Suomessa oli 30 prosenttia ja noin 700 000 henkilöä vähintään. (Ed. Saari: Ei, teidän olette muuttaneet perusteita!) — Emme me ole perusteita muuttaneet. Kyllä työministeriö laskee ihan samalla tavalla kuin ennenkin. Ei siinä ole mitään muutosta tapahtunut.

Hallitus on ennakoanut, että ensi vuonna uusia työpaikkoja syntyy 45 000. Itse uskon, että tämä tavoite tullaan saavuttamaan. Perustan uskoni siihen, että meillä on tällä hetkellä hyvin vakaa, korkea kasvu. Tänä vuonna kasvuksi on ennakoitu 4,5 prosenttia, ja sen tulemme varmaankin saavuttamaan. Ensi vuoden luvuksi on arvioitu 3,5 prosenttia, mikä sekään ei tunnu ollenkaan mahdottomalta. Tällä hetkellä kotitalouksien ja yritysten luottamus talouteen on varsin hyvä. Se on säilynyt jo pitkään hyvänä. Meillä on alhainen korkotas.

Välttämättä kansainväliset näkymätkään eivät ole aivan huonoja. Erityisesti EU-maissa ja

Oecd-maissa kasvu on viriämässä ja lisääntymässä. Ehkä ainoan synkän varjon näissä kansainvälisissä kuvioissa heittää Kaakkois-Aasia. Siellä on ollut tiettyjä häiriötilanteita, ja pahimmillaan ne tietysti saattavat vaikuttaa myös Suomen kansantalouteen.

Kuitenkin talouden vakautuminen ja alhainen korkotas ovat merkinneet sitä, että meillä on erittäin hyvät edellytykset investointien lisääntymiselle. Meillähän investointiaste on viime vuosina pysynyt erittäin alhaisella tasolla. Tänä vuonna kiitos vilkastuvan rakennustoiminnan se tulee olemaan 16—17 prosentin tasoa, mutta sekin on vielä erittäin alhainen. Sehän on noin 10 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin se oli parhaimmillaan vuosikymmenen vaihteessa. En usko, että ikinä tulemme saavuttamaan enää sitä tasoa, mutta kyllä näkisin, että terveen investointitason pitäisi olla nyt vähintään 20 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Tänään on puhuttu hyvin paljon myös bruttokansantuotteen alueellisesta jakautumisesta. Toetaan, että tässä suhteessa ei kymmenen viime vuoden aikana ole tapahtunut mitään suuria muutoksia. Jos koko maata kuvataan 100:lla, bruttokansantuote oli vuonna 1988 korkein eli 132 Uudellamaalla ja alhaisin eli 77 Etelä-Pohjanmaalla. Vastaavat luvut viime vuodelta olivat seuraavat: Uudellamaalla oli edelleen korkein alueellinen bruttokansantuote, suhdeluku 131, Kainuussa 73. Eli muutokset suhteissa ovat olleet äärettömän pieniä. Totta kai jos tätäkin asiaa tarkastellaan absoluuttisina lukuina, erot ovat suuria.

On toki myönnettävä, että alueellinen bruttokansantuote ei ole paras mahdollinen tunnusluku kuvaamaan hyvinvointia. Uskoisin, että tästä erityisesti kärsivät vientiteollisuusmaakunnat Satakunta ja Kymenlaakso. Siellähän tuotanto saattaa olla hyvinkin korkea, mutta se tehdään hyvin vähäisellä työvoimalla ja työttömyys- ja rakenneongelmat voivat siitä huolimatta olla sangen suuria. Jos nämä vertailut joitakin alueita väärin kohtelevat, ne ovat todellakin vientiteollisuusmaakunnat.

Ensi vuoden veroratkaisut selkiintyivät vasta muutama päivä sitten tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä. Jotenkin minua hämmästytti se itku ja hammasten kiristys, mikä liittyi tulopoliittiseen ratkaisuun. Arvosteltiin sitä, että olisi viety päätösvaltaa eduskunnasta. Mutta mitä me tässä tulopoliittisessa ratkaisussa, siinä prosessissa, aikaansaimme? Me saimme erittäin hyvän tulopoliittisen ratkaisun, maltillisen, sel-

laisen joka pitää työn hinnan kohtuullisena ja kuitenkin takaa reaaliansioiden kehityksen. Antaisinkin tästä prosessista, lähinnä ratkaisun avittamisesta, hallitukselle täydet pisteet. Uskon, että tämä ratkaisu kuitenkin pitkän päälle on Suomen kansantalouden kannalta ihan hyvä ja perusteltu. Ehkä tämäkin osoittaa, että parempi meidän on hoitaa asioita sopimalla kuin käskemällä ja komentamalla.

Mitä tulee itse veroratkaisuihin, niin 2 prosentin inflaatiotarkistus, sairausvakuutusmaksun alentaminen eläkeläisiltä 0,7 penniä ja muilta 0,4 penniä ovat ihan oikean suuntaisia toimenpiteitä. Tietysti veroratkaisujen osalta on todettava se, että varsinaiset merkittävämät ratkaisut tulevat vuonna 1999. Sairausvakuutusmaksun osalta totean, että nyt on lähdeyhtiö määrätietoisesti alentamaan sitä 3 pennin ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, jonka keskustajohtoinen hallitus aikanaan meille toi. Tietysti tulee ottamaan aikansa, ennen kuin se kokonaan on saatu poistettua, mutta me olemme kuitenkin tällä hetkellä jo hyvällä tiellä sen suhteen.

Mitä tulee arvonlisäveroratkaisuihin, niin niissä on sekä hyvää että huonoa. Erityisen hyvänä pidän sitä, että lääkkeiden arvonlisäverokantaa alennetaan. Se on ikääntyvän väestön kannalta perusteltu ratkaisu. En pidä huonona myöskään sitä, että kirjojen ja elokuvalippujen arvonlisäverokantaa lasketaan. Joukkoliikenteen arvonlisäverokantaa esitettiin nostettavaksi. Tässä valtiovarainvaliokunta on kuitenkin löytänyt kohtuullisen hyvän ratkaisun ja jollakin tavalla pystynyt arvonlisäverokannan nostoa lieventämään.

Oikeastaan arvonlisäveron työllistävästä vaikutuksesta voisi todeta sen, että niillä ei juurikaan ole työllisyyteen suurta vaikutusta. Jos olisimme halunneet edistää arvonlisäveroratkaisulla työllisyyttä, silloin olisi pitänyt erityisesti alentaa työvoimavaltaitten palvelujen arvonlisäverokantaa. Ehkä se olisi suorin tie vaikuttaa arvonlisäverolla työllisyyteen.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, muutama sana keskustan valtiovarainvaliokunnan metintöön jättämästä vastalauseesta. Se on uskomaton lista erilaisia menojen lisäysehdotuksia. Äkiseltään laskin, että menolisäyksiä on vajaa 3 miljardia markkaa ja vielä erinäisiä valtuuksien laajennuksia satoja miljoonia. En lähde näitä yksityiskohtaisesti repostelevaan, mutta ihmettelen, mihin talouspoliittiseen ajatteluun tämä perustuu.

Kun itse kansantaloutta opiskelin ja olin alkeiskurssilla, niin opetettiin, että kyllä lähtökohdaksi on se, että silloin, kun kansantalous on korkea-suhdanteessa ja kasvu-uralla, julkisiin menoihin suhtaudutaan erittäin tiukasti. Jos eläisimme tällä hetkellä laskusuhdannetta, jos taloutemme olisi syöksymässä alaspäin, ymmärtäisin, että lisäisimme julkisia menoja ja tällä tavalla yrittäisimme elvyttää kansantaloutta. Mutta todellakaan tässä tilanteessa keskustan talouspoliittista perustetta en millään ymmärrä. Kyllä vähän vaikuttaa siltä, että keskusta on tässä asiassa ryhtynyt poliittiseksi joulupukiksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eläkeläisten sairausvakuutusmaksu tuli viime hallituskaudella, ja pian olette olleet kolme vuotta sen jälkeen vallassa ettekä ole huomanneet sitä suurta vääryyttä ja perusteettomuutta. Miksi ette aikaisemmin ole ryhtyneet sitä poistamaan, kun olette niin erinomaisia? Nyt vasta muutamalla prosentilla kymmenyksellä siihen puututte. Kyllä se aika huolimaton teiltäkin on, näin hyvältä hallitukselta, kun ette ole siihen aikaisemmin puuttuneet.

Myös ed. Kallio samalla tavalla kuin muutkin kehuskelee sillä, kuinka valtion velanoton suhde on huomattavasti parantunut, toisin sanoen saattaa olla, että tämän vuoden lainanotto on vain 10 miljardin markan luokkaa riippuen siitä, miten valtion kassavarat ministeri Niinistön kertomalla tavalla vaikuttavat lopputulokseen. Mutta jos ajatellaan sitä, että nyt meillä talous pyörii niin täysillä kuin tässä yhteiskunnassa voi ja tämä hallitus on jo valtiolle saanut vastaanottaa edellisen hallituksen aikana pankeille lainattuja varoja ja on myydy Kekkosen perintöä eli valtion omaisuutta koko ajan, niin voisin kyllä kysyä, missä vaiheessa te aiotte saada velanoton kokonaisuudessaan pysähtymään, kun pitäisi alkaa maksella sitä pois. 10 miljardia vielä otetaan lisää velkaa, vaikka talous pyörii täysillä ja saatte ylimääräisiä tuloja omaisuuden myynnistä ja pankkien pääomamaksuista takaisin.

Mitä tulee työllisyyteen, kyllä, ed. Kallio, on sillä tavalla, että jos ollaan ihan rehellisiä ja katsotaan niitä ihmisiä, jotka 30 tuntia työmarkkinatuella istuvat jossakin kurssilla, niin he kuuluvat normaalijärjen mukaan työttömien joukkoon. Ei meillä ole työllisyys parantunut, ei kerta kaikkiaan yhtään, teidän hallituksenne aikana. Tämä on aivan kylmä totuus; siitä ei päästä mihinkään, ettekä voi toisin väittää.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallio puuttui puheenvuorossaan alueelliseen kehitykseen ja käytti vertailun apuna Tilastokeskuksen tilastoja. Tilastokeskuksen tilastojen mukaanhan maan köyhin alue ei ole Lappi tai Kainuu tai Pohjanmaa vaan Itä-Suomi ja siellä nimenomaan Etelä-Savo. Tässä voin viitata myös ed. Vehviläisen äskeiseen puheenvuoroon.

Nykyinen hallitus tiedosti tämän asian hyvin runsas puolitoista vuotta sitten perustamalla Itä-Suomi-työryhmän. Sen jälkeen hallitus teki periaatepäätöksen, että jokainen ministeriö pitää huolta omalta osaltaan Itä-Suomen kehittämisestä. Minua on harmittanut se malttamattomuus, mikä asiassa kuvastuu monien kansanedustajien puheista. Itä-Suomi-työryhmä istuu edelleen ja ministeriöitten periaatepäätös on edelleen voimassa. Ei Itä-Suomea hetkessä voida kehittää, ei Roomaakaan päivässä rakennettu. Nyt on pikku hiljaa kehitys kuitenkin kulkemassa siihen, että ministeriö ottaa aina huomioon nimenomaan Itä-Suomen kehitysvaateet ja tulee tekemään toimia. (Ed. Saari: Roomaakin rakennettiin tuhat vuotta!)

Esimerkiksi liikenneministeriössä on ensi vuodeksi kolme kehittämishanketta ja niistä on kaksi Itä-Suomeen. Opetusministeriö antaa mahtavan avustuksen Kuopion yliopistoon ensi vuodelle. Ainoa, missä ei vielä ole oikein kunnolla päästy eteenpäin, on yritysten poisto-oikeuksien esille ottaminen, koska se ei ole saavuttanut yleistä kannatusta maan tasapuolisen kehityksen vuoksi. Mutta luulen, että ajallaan nekin tulevat huomioon otetuiksi.

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihmälle: Tilastokeskuksen tilaston mukaan vuonna 1996 Kainuun bruttokansantuote oli alhaisin, sen suhdeluku oli 73, kun koko maa oli 100 ja Uusimaa 131, niin kuin totesin. Itse asiassa siltä osin halusin muistuttaa vain siitä, että maakuntien välisissä suhteissa ei ole kymmenen viime vuoden aikana tapahtunut mitään dramaattisia muutoksia. Se oli sanoma, jonka pyrin sanomaan. Myönnän, että Itä-Suomessa tilanne on tältä osin heikoin ja bruttokansantuote alhaisin.

Mitä tulee ed. Aittoniemen vastauspuheenvuoroon, niin totean sen, että kyllä velan bruttokansantuoteosuus on nyt vain kääntynyt laskuun, se on ihan faktaa. Absoluuttinen määrä on vielä noussut ja nousee ensi vuonnakin vielä 15—16 miljardia markkaa, sitä en ole kiistänyt.

Mielestäni sen myös totesin. Ehkä 1999 saadaan tämäkin tasaantumaan ja sen jälkeen kääntymään laskuun.

Mitä tulee työttömyyteen, niin olen siinäkin jyrkästi eri mieltä ed. Aittoniemen kanssa. Kyllä meillä työllisyystilanne on parantunut ja on taatusti syntynyt ihan oikeita, aitoja työpaikkoja. Eivät ne kaikki ole mitään työttömyystöitä tai työllisyystoimenpiteitä, joiden piirissä ihmiset ovat. Eivät luvut pelkästään niillä ole parantuneet.

Ed. Veteläinen: Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuodelle päätettävässä talousarviossa näkyy vahvojen valta. Se näkyy niin ihmisiin, alueisiin kuin elinkeinoihin liittyvissä jokapäiväisen elämän kannalta välttämättömissä toiminnoissa. Talouskasvu, mikä jatkuu tulevanakin vuonna, koituu vahvojen hyväksi. Tulo- ja alueellisten erojen voimakas kasvu rapauttaa vuosi vuodelta tasapainoisen kestävän yhteiskunnan perustaa. Voimakkaan talouskasvun vuosina tällaiseen politiikkaan ei pitäisi sortua. Nyt sitä on harjoittamassa kaksi vahvaa työväenpuoluetta, mikä tuntuu aika käsittämättömältä.

Arvoisa puhemies! Käsittelen ensi vuoden talousarviota aluksi tekemieni talousarvioaloitteitten valossa. Kolme niistä kohdistuu aluepolitiikan vahvistamiseen ja näin työn luomiseen ja jo olemassa olevien työpaikkojen säilyttämiseen.

Yritysten aluepoliittinen tuki on varjokuva entisestään. Tämän määrärahan leikkaamisella vaikeutetaan ja useassa tapauksessa estetään uusien työllistävien yritysten synty kehitysalueille. Omalla kotiseudullani Oulun läänissä on voimakkaita kasvavia yrityksiä niin mekaanisen puun, metallin kuin elektroniikan alalla. Niiden laajenemisen ja voimistumisen pullonkaulaksi on muodostumassa investointitukimäärärahojen puute. Havainnollistan ongelmaa kolmen seutukunnan yritysten esimerkkien valossa.

Nivalan, Haapajärven ja Ylivieskan seutukunnan yrityksillä on jo aiemmin päätettyjen ja toteutettujen hankkeitten lisäksi tälle vuodelle vetämässä 60 miljoonan markan edestä investointihankkeita. Iin seutukunnan yrityksillä niitä on 30 miljoonan markan edestä. Tämän vuoden investointitukimarkat on käytetty ja kaikki nämä hankkeet siirtyvät odottamaan päätöstä vuoden 98 määrärahoista. Millä rahoitetaan vuoden 98 puolella jätettävät yritystukihankkeet, kun ensi vuoden määrärahat syödään jo tämän vuoden investointitukihakemuksilla? Nyt

pitäisi olla yhteiskunnan panosta käytettävissä, kun yrityksillä on hyvät edellytykset kasvaa ja uusia yrityksiä on syntymässä samassa imussa. Molempien seutukuntien yrittäjiä ja päättäjiä on käynyt tapaamassa kauppa- ja teollisuusministeriä lisämäärärahan toivossa, mutta vastaanotto ei ole ollut rohkaiseva. Ministeri on jopa todennut, että aluepoliittisia yrittystukia ollaan ajamassa kokonaan alas.

Tein talousarvioaloitteen 100 miljoonan markan lisäämisestä kehitysalueiden investointitukimäärärahaan. Keskustan eduskuntaryhmällä on aloite saman suuruisesta määrärahasta, joten ryhmäaloitteen johdosta en esitä enää tätä nimelläni olevaa talousarvioaloitetta. On kuitenkin todettava, että tuon 100 miljoonan markan lisäyksen jälkeenkin, mikäli se toteutuisi, investointitukimääräraha jää liian pieneksi.

Jos meillä kaikilla olisi myönteellinen ymmärtämys aluepolitiikkaa kohtaan ja sen mukaiset teot, monet pääkaupunkiseudun ongelmat lievenisivät vastaavasti. Päällekkäiseltä rakentamiselta ja hallitsemattoman, liian nopean muutoliikkeen tuomilta ongelmilta välttyttäisiin tai ne olisivat kuitenkin nykyistä vähäisempiä.

Toinen aluepoliittinen aloitteeni liittyy maakuntien kehittämisrahaan siten, että esittämäni 50 miljoonaa suunnattaisiin seutukuntien kehittämiskeskusten tukemiseen. Seutukunnissa tehdään tuloksellista aluekehitystyötä. Kunnat eivät yksin pysty rahoittamaan seutukuntaorganisaatioita. Niiden rahallinen tuki onärkevintä käyttää elinkeinohankkeitten omarahoitusosuden kattamiseen.

Alueellinen kuljetustuki on laskenut täydellisen liukumäen. Ensi vuoden talousarviossa momentille osoitetaan pelkästään 16,3 miljoonaa markkaa. Tämän asian kohdalla on tukistettava edellistäkin hallitusta. EU-jäsenyysneuvotteluissa Suomi hoiti huomattavasti kehnommin kuljetustukiasian kuin teki naapurimme Ruotsi. Kuljetustukea pystymme kuitenkin myöntämään suuremman summan kuin on tulevan vuoden talousarviossa. Talousarvioaloitteessani tulen esittämään siihen 10 miljoonan markan lisäystä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on käsitellyt kovalla kädellä opiskelevia nuoria. Yksi viimeisimpiä esimerkkejä on vanhempiensa omistamassa asunnossa asuvien opiskelijoiden opintotuen asumislisän täydellinen leikkausyritys, mikä päättyi kuitenkin hieman parempaan lopputulokseen. Tyydyttävä se ei ole vielä, mutta keskustan eduskuntaryhmällä on siihen muutosesitys. Tekemääni talousarvioaloitetta en uudista

tällä kohdalla, koska se on ryhmällä saman suuruisen, mihin pyrin talousarvioaloitteessani.

Arvoisa puhemies! Tienpidon määrärahojen jatkuva supistuminen ja niiden painottuminen herättää todella huomiota. Esimerkiksi Oulun tiepiirissä, mikä on laaja tiepiiri, ei suunnitelmakaudelle 1997—2001 ole yhtään ainoata kehittämishanketta. Perustienpidon rahoitus laskee jatkuvasti ja niukkenevat määrärahat hupenevat hoito- ja ylläpitoluontoisiin toimiin. Investointiluontoiset hankkeet sijoittuvat etelän päätteille.

Ihmiset ja elinkeinoelämä tarvitsevat kaikkia teitä. Kehitystä ajetaan siihen, että yritykset ja ihmiset sijoittuvat jatkossa vain hyvien kulkuyhteyksien varsille. Tämä ajaa keskittymistä ja haja-asutusalueiden tyhjenemistä. Kerran rakennettu kattava tieverkosto rappeutuu.

Yksityisteitten kohtelu talousarviossa on häpeäksi koko maalle. Millä perusteilla saatetaan niiden varrella asuvat 700 000 ihmistä muista täysin poikkeavaan asemaan? Kuinkahan pitkään puuraaka-ainehuolto toimii yksityistieverkoston alkaessa rapautua? Tiesioissa otetaan meihin pohjoisen edustajiin hyvin paljon yhteyttä. Me käännymme vastaavasti tiepiirimme johtajan puoleen, joka puolestaan kieräyttää pallon meille. Tätä oravanpyörää me poljemme tarpeittemme kanssa. Alkaa olla aika raskasta tarttua puhelimen luuriin seutukuntiemme tiesioissa, kun tietää, että vähiä rahoja ei liikene kovinkaan moneen kohteeseen.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä päätetään aika monessa kunnassa ja kaupungissa tulevan vuoden talousarvio. Tällä päätöksellä sinetöidään samalla palvelutarjonnan taso ja kunnan työntekijöiden työllisyystilanne. Jokavuotiset valtionosuusleikkaukset ja lakimuutokset painavat raskaina päätöksenteossa. Monen kyläkoulun ovet sulkeutuvat rahanpuutteen takia. Ensimmäisenä karsitaan väkimmäältä pienempien kyläkulmien palveluista. Kuntien työntekijöiden lomautukset tai vaihtoehtona lomarahojen leikkaukset ovat täyttä totta liian monessa kunnassa äyrin hinnan korottamisen ohella. Ensi vuodelle mitoitettusta 1,3 miljardin markan valtionosuuksien leikkauksesta tulee ehdottomasti luopua tämän negatiivisen kierteen katkaisemiseksi. Samanaikaisesti on tarve harkinnanvaraisen valtionosuuksien nostamiseksi keskustan esittämällä 100 miljoonalla markalla.

Ensi vuoden budjettia katsellessa vahvistuu väistämättä tunne, että Emu-päätös ja Emu-kelepoisuus hautaa alleen liian monen kansalaisryhmän ja ammattiryhmän tarpeet. Tämä näkyy

maataloustukien leikkauksena, eläkeläisiin kohdistuvana syrjintänä, lapsiperheitten aseman kiristämisenä, peruspäivärahalla olevien työttömien unohtamisena ja kaikkein heikko-osaisimpien, jotka eivät pidä ääntä itsestään, jättämisenä oman onnensa varaan. Kasvun vuosina kestävä yhteiskuntaa ei rakenneta näin. Yhteiskuntarauhan ja turvallisuuden paras tae on kaikista väestöryhmistä vastaaminen oikeudenmukaisella tavalla. Nyt ei valitettavasti näin tapahdu. Tämän hallituksen jäljet jäävät tulevan hallituksen paikattaviksi. Jos pohja on nykyinen, se ei todennäköisesti tule sitä tekemään. Jos pohja on toinen, on odotettavissa, että harjoitetaan oikeudenmukaisempaa ja kestävä poliittikaa.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt vuoden 1998 talousarvioesitystä ja mielestäni valiokunta on puuttunut moneen aivan olennaiseen kysymykseen, joihin palaan puheessani myöhemmin.

Hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita on talouden vakaan kasvun turvaaminen, uusien työpaikkojen luominen ja pyrkimys työttömyyden puolittamiseen. Lähiajan näkymät näyttävätkin olevan suotuisat, koska luottamus tulevaisuuden talousnäkyymiin on ollut hyvä, vienti on vetänyt ja investoinnit ovat lisääntyneet. Hintojen nousu on maassamme pääasiassa ollut muita EU-maita hitaampaa, joskin Tilastokeskuksen juuri ilmestyneen tutkimuksen mukaan viime vuonna esimerkiksi asuntojen hinnat nousivat 3,6 prosenttia. Inflaatiokin on pysynyt kurissa. Se on hieman korkeampi EU:n keskiarvoinflaatiota. Vähän aikaa sitten saatiin aikaan myös kattava tulospäätös, joka tukee osaltaan talouden kasvua tulevina vuosina.

Valtion velkaantuminen on hidastunut ja näyttää kääntyvät ensi vuonna laskuun. Toisaalta valtion velka lisääntyy yhä markkamääräisesti, josta täällä jo hieman kiisteltiin. Tästä johtuvat korkomenot rasittavat valtion taloutta vielä pitkään. Velkaantumisen pysäyttämiseksi on tehty todella kipeitä säästöjä, joiden seurauksena on mielestäni osaksi romutettu myös pohjoismaista hyvinvointivaltioäsitettä. Oecd julkisti tänään pari kertaa vuodessa ilmestyvän katsauksensa, jonka mukaan esimerkiksi julkisen kulutuksen leikkaukset ovat muun muassa vaikuttamassa maan bruttokansantuotteen kasvun hidastumiseen vuosina 1998 ja 1999 sen lisäksi, että myös suhdanteet ovat kääntymässä tulevina vuosina laskuun.

Talousarvioesityksen säästötoimet on pyritty

kohdentamaan oikeudenmukaisesti. Silti useat budjettiin liittyvät säästöt kohdistuvat tavalla tai toisella pieni- ja keskituloiseen väestöön. Yhtenä esimerkkinä on tästä toimeentulotukeen tehty leikkaukset.

Erityisesti kunnallistalouden kiristyminen näkyy kuntatasolla kunnallisten palvelujen kohdalla tehtävinä säästöinä. Suomen Kuntaliitto on aiheellisesti esittänyt vastalauseensa hallituksen suunnitelmiin yhteisöveron leikkauksista. Kuntien yhteisöverosta saamaa tuottoa leikataan pysyvästi alentamalla kuntien jako-osuutta 44,8 prosentista 40 prosenttiin. Tämän johdosta kunnat menettävät valtiolle noin 770 miljoonaa markkaa tulevina vuosina. Valtion kompensatiot ovat mielestäni riittämättömät, sillä esimerkiksi yhteisöveron tuotto kohdentuu hyvinkin sattumanvaraisesti. Vaarana on kuntakohtaisten erojen kasvaminen.

Tyytyväisenä voin kuitenkin todeta, että valtiovarainvaliokunta puuttui lausunnossaan muun muassa seuraavaan kansalaisten kannalta tärkeään asiaan. Valiokunta lausui mietinnössään, että säästötoimenpiteet ovat lisänneet eriarvoisuutta ja syrjäytyneiden määrää. Toivonkin, että hallitus erityisesti huomioisi tämän eduskunnan lausuman tulevan vuoden ratkaisuihin.

Talousarvion menoja katetaan muun muassa arvonlisäveron korotuksella. Positiivista kehitystä edustavat lääkkeiden ja kirjojen arvonlisäveron alentaminen 12 prosentista 8 prosenttiin. Toisaalta joukkoliikenteen arvonlisäveron korotus 6 prosentista 8 prosenttiin on mielestäni edelleen mahdollisimman huono kohde kerätä varoja. Joukkoliikenteen arvonlisäveron korotus tuo valtiolle vain 36 miljoonaa markkaa, josta valtiovarainvaliokunnan lausuman mukaan 35 miljoonaa markkaa tulisi ohjata joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen. Muistaakseni 5 miljoonaa markkaa tästä olisi lippujen hintojen kompensatioon. Tästäpä tulikin mieleeni, että myös Yleisradio Oy kärsii muistaakseni 30 miljoonan markan tappiot näistä arvonlisäverojen korotuksista. Olisi tietysti hyvä, että myös siltä osin olisi kompensatiota pohdittu.

Arvonlisäverokorotusten lisärasitus joukkoliikenteelle nousee peräti 190 miljoonaan markkaan. Tästä aiheutuu 3 prosentin korotustarvetaksoihin. Tässä en ole huomionnut tätä 5 miljoonaa markkaa. Joukkoliikenteen suosio on viime vuosina kääntynyt nousuun. Lyhytnäköinen verotuspolitiikka ei tuo todellista säästöä vaan päinvastoin. Kunnille veronkorotukset maksa-

vat 78 miljoonaa markkaa. Taloudellisen hyödyn lisäksi painottaisin joukkoliikenteen ympäristöystävällisyyttä ja liikenneturvallisuutta.

Sosiaalinen tasa-arvoisuus tulisi näkyä myös liikenteessä. Suomalaisista peräti 42 prosentilla ei ole ajokorttia. He ovat näin riippuvaisia toimivasta joukkoliikenteestä. Joukkoliikenteen kilpailukykyä tulisi mielestäni tukea parantamalla verohelpotuksia. Veronkorotusten sijaan joukkoliikenne olisi pitänyt vapauttaa arvonnäisäverosta. Arvonnäisäverokanta on EU-maissa keskimäärin 5 prosenttia. Muun muassa Englannissa verokanta on nolla prosenttia. Tällöin lippujen hinnat laskisivat välittömästi ainakin 6 prosenttia. Julkisen talouden nettomenetykset voitaisiin kattaa pienentämällä joukkoliikennepalvelujen ostomäärärahoja.

Valiokunnan kannanotoista haluan erityisellä kiitoksella nostaa esiin sivulla 31 olevan lausuman, jossa valiokunta kiinnittää huomiota Valtatie 6:n perusparannukseen. Tietysti olisin toivonut, että budjettiin olisi Valtatie 6:lle Imatra — Kaukopää-tieosuuden lisäksi myönnetty Valtatie 6:n parantamiseen tarvittavat määrärahat myös muilta osin ensi vuodelle.

Arvoisa puhemies! Verojärjestelmän rakennetta tulee kehittää työllisyyttä edistävällä tavalla. Palkkaverotusta ja muuta työn verotusta on kevennettävä ja verotuksen painopistettä tulisi siirtää kiinteistö-, pääoma-, varallisuus- ja ympäristöveroihin. Työllisyyttä voitaisiin parantaa entisestään suuntaamalla verokiilaa erityisesti matalapalkkaisiin. Lähtökohtana tulisi kuitenkin olla, että veronkevennyksiä ei rahoiteta leikkaamalla julkisia palveluja tai sosiaaliturvaa.

Syksyllä tein valtiovarainministerille kirjallisen kysymyksen koskien Engel-yhtymän työntekijöiden aseman turvaamista valtion omistuspohjan mahdollisen uudelleenjärjestelyn yhteydessä. Vastauksessaan kysymykseeni ei hallitus tuolloin ollut valmis luopumaan talousarvioehdotuksen mukaisesta Engel-yhtymän yksityistämisestä. Ilokseni nyt voin todeta, että valtiovarainvaliokunta edellyttää valtiolla säilyvän vähintään 30 prosentin omistusosuuden yhtiöstä. Lisäksi mahdolliset omistusjärjestelyt tulee valiokunnan mukaan hoitaa siten, että henkilöstön asema turvataan. Engel-yhtymän sisällä on saavutettu viimeinkin työrauha ja yhtiö tekee tunnetusti hyvää tulosta tällä hetkellä. Tilanteen rauhoittuminen on erittäin tärkeä signaali yhtymän työntekijöille, jotka voivat nyt rauhallisesti mielin jatkaa työntekoa ja myös joulun odotusta.

Alussa totesin, että valtiontalouden säästö-

kuurilla on ikävä kyllä osaksi romutettu pohjoismaista hyvinvointivaltiokäsitettä, ja onneksi valtiovarainvaliokuntakin näki tähän liittyvät ongelmat ja puuttui muiden muassa syrjäytymisongelmaan.

Pienituloisiin kohdistuneet leikkaukset, esimerkiksi toimeentulotukeen tehdyt heikennykset eivät vähennä sosiaalitoimistojen asiakkaita. Päinvastoin. Pahoin pelkään, että pidemmän aikaa jatkunut kehitys vain voimistuu. Köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat.

Arvoisa puhemies! Tämä kehitys tulisi meidän täällä eduskunnassa katkaista.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen aikana talouspoliittisen ohjelman toteutuminen on ollut pitkäjänteistä ja se on ollut myös erittäin systemaattista. Tästä on ollut tuloksena työttömyyden lasku ja myös valtion velkaantumisen eittämätön hidastuminen. Kun tähän vielä lisää tulopoliittisen ratkaisun syntymisen, valtion velan kasvun hidastumisen, on todella syytä olla tyytyväinen.

Budjettiesitykseen sisältyy eittämättä hyviä linjauksia. Budjettiin sisältyvät veroratkaisut ovat kannatettavia ja nämä ovat tietysti pääpiirteissään sosialidemokraattien esittämien suuntausten mukaisia. Nämähän painottuvat pieni- ja keskituloisiin palkansaajiin. Myös voi todeta sen, että palkansaajien sairausvakuutusmaksun alennus, tulonhankkimisvähennyksen enimmäismäärän korotus, inflaatiotarkistukset jne keventävät verotusta aika tavalla kahden seuraavan vuoden aikana.

Ennen kaikkea haluan myös tuoda esiin sen, että tämä budjetti kohtelee jotakuinkin hyvin myös eläkkeensaajia. Nyt minusta on merkille pantavaa se jo esiintullut eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksun aleneminen seuraavana kahtena vuotena yhteensä prosenttiyksiköllä ja ensi vuonnahan tämä alennus on 0,7 prosenttiyksikköä. Eräissä puheenvuoroissa lähinnä opposition piiristä on vähätelty tätä eläkkeensaajille koituvaa etuutta. Minä en sitä vähättelisi. Se on joka tapauksessa oikean suuntainen ratkaisu ja tuottaa eläkkeensaajille etuuksia, vaikka tämä prosenttiyksikkö jääkin sitten yhteen prosenttiin.

On todettava tietysti näille arvostelijoille, että Ahon hallituksen aikanaan tämä maksu nousi vuoden 1991 1,70 prosentista 4,90 prosenttiin vuonna 95. Senkin voi todeta, että tietysti tämä nousu yli 80 000 markkaa ansaitsevia eläkkeensaajia kohteli vielä kovemmin eli toisin sanoen

minkäänlaiseen arvosteluun saatikka pilkante-koon tästä asiasta ei ole aihetta. Samalla tietysti voi todeta sen, että Lipposen hallituksen aikana myös eläkkeensaajien kelamaksu poistettiin kokonaan. Sillä on tietysti ollut myös vaikutuksen sa eläkkeensaajien verotuksen alenemiseen.

Kun tähän pakettiin vielä lisää muutaman hyvän asian budjettiesityksestä, esimerkiksi lääk-keiden arvonlisäveron alentamisen, erittäin myönteisen veteraanipaketin, joka sisältää vete-raanien hammashuollon kehittämisen, kuntou-tuksen lisääntymisen, toimintapiirin laajentumi-sen sekä omaishoitajakysymyksessä vastaantu-lon valtion taholta, niin voi todeta, että eläkkeen-saajille tämä budjetti antaa pitkästä aikaa jon-kunlaista valoa ikään kuin tunnelin päähän. Nämä hyvät asiat minusta on kerta kaikkiaan syytä todeta.

Tähän budjettiin sisältyy myös paljon kiistaa, ikävyyttä ja harmia aiheuttanut Engelin uudel-leenjärjestely. Mehän kaikki tiedämme sen, että Engelin aikaisemmat irtisanomiset olivat laitto-mia ja tätä kautta myös korkeimman oikeuden tuomitsemia. Tällä hetkellä valtio joutuneen mak-samaan useiden kymmenien miljoonien markko-jen vahingot, oikeudenkäyntikulut vielä päälle. Kysymys onkin tietysti siitä, että myös nämä aikaisemman hallituksen aikana tehdyt päätök-set ovat tällä hetkellä ratkaisematta siltä osin, kuka tästä oikein loppujen lopuksi sitten viulut maksaa.

Minä lähen siitä, että Engelistä saadut tiedot osoittavat sen, että tällä firmalla menee tällä het-kellä erittäin hyvin. Se toimii joustavasti. Se on selvinnyt kuitenkin kolhuistaan. Tietysti on kä-sittämätöntä se, että tässä tilanteessa jälleen ker-ran haluttaisiin viedä Engel-yhtymältä toiminta-rauha, toimintamahdollisuudet ja luoda uudest-aan epätietoisuutta työntekijöiden keskuuteen. Lähtökohtana tulee olla se, niin kuin olemme todenneet, että hyvin toimiva Engel-yhtymä ei kaipaa minkäänlaisia uusia leikkauksia tai uusia toimenpiteitä. Me sosialidemokraatit olemme ottaneet sellaisen kannan, että valtion omistus-osuus säilyisi niin korkeana, että järjestelyt tur-vaavat osaltaan henkilöstön aseman.

Minä olisin hyvin mieluusti nähnyt sen, että Engeliä koskeva lausuma olisi kokonaan poistet-tu budjettiesityksestä.

Sitten, herra puhemies, joitakin huomioita pääluokista.

Menen KTM:n pääluokkaan, josta erityisesti kiinnostavat Tekesiä koskevat valtiovarainvalio-kunnan lausumat. Valiokuntahan kiinnittää an-

siokkaasti huomiota Tekesin lisäinvestointeihin. Valiokunta toteaa, että määrärahojen lisäystä on suunnattava erityisesti soveltavan teknisen tutki-muksen määrärahoihin, tuotekehitykseen ja tuo-tekehityslainoihin sekä aloittavan teknologian tuotteiden saamiseksi markkinoille. Painopiste-alueeksi valiokunta ehdottaa, aivan oikein, markkinoinnin tutkimusta ja tähän liittyvää ke-hitystyötä. Me kaikki tiedämme, että nämähän ovat meillä tällä hetkellä pullonkauloja. Nämä on todettu monissa eri selvityksissä ja varmasti käytännössäkin. Tässä mielessä valiokunta on aivan oikeilla jäljillä.

Tekesin kohta on sillä tavalla hiukan häm-mentävä, että me kaikki tiedämme, että valtion-yhtiöiden myyntituloja ollaan saamassa kaiken kaikkiaan vuoteen 99 mennessä 8 miljardia markkaa ja osa tästä käytetään tuotekehitystoi-mintaan ja tutkimukseen, niin kuin täälläkin on monta kertaa puhe ollut.

Minä luulen, että hyvin harvalle kansanedus-tajalle on käynyt selväksi, millä tavalla valtion-yhtiöiden myyntituloista saatuja rahavirtoja on oikeastaan ohjailtu. Minulla on ollut sellainen käsitys ja täällä olen usein puhunut siitä, että valtaosa — minun mielestäni vaikka kaikki val-tionyhtiöiden myyntitulot — tulisi käyttää uu-teen teknologiaan, meidän teollisen pohjamme laajentamiseen. Mutta näinhän ei ole. Osa myyn-tituloista on käytetty valtion lainojen lyhentämi-seen. Esimerkiksi kun katselin tänään uutta Kauppalehteä, siitä sain lukea, että vain murto-osa näistä tuloista on käytetty esimerkiksi pk-yritysten riskirahoitukseen. Jako on suurin piir-tein semmoinen, että puolet 8 miljardista menee valtion lainojen katteeseen ja puolet menisi uutta luovaan toimintaan. Tietysti tässä sisällä on pal-jon erilaista hienosäätöä, mutta en mene nyt sii-hen.

Totean vain, että kun meillä vastikään edus-kunnan voimin perustettiin pk-yritysten rahoi-tusta hoitava Teollisuusyritys Oy, niin toivoisin todella, että näitä rahoja suunnattaisiin entistä voimakkaammin tämän tyyppiseen toimintaan ja myös uutta luovaan toimintaan ja että valtion lainan katteeksi myyntitulojen laittaminen todel-la vähenisi. Toivoisin, että tätä jakoa voitaisiin vielä tarkistaa, jos päätökset on jo tehty tulevai-suuttakin silmällä pitäen.

Minä lähen siitä, että meidän kansantalou-temme nousu todella lähtee siitä, että me saamme teollista pohjaamme ja elinkeinorakennettamme monipuolistettua. Se tarkoittaa sitä, että siihen on panostettava, ja panostukset näyttäivät tätä

nykyä tulevan lähes yksinomaan valtionyhtiöiden myyntituloista, ja niissä siellä on oikea ja hyvä käyttö.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä otan toisenkin Tekesin liittyvän asian esille. Tekesin organisaatiota uudistettiin vähän aikaa sitten. Uudistukset ovat aivan oikean suuntaisia ja ihan oikeitakin, mutta myös tässä yhteydessä haluaisin uudelleen korostaa sitä, että Tekesin asetukseen, jos sitä ei ole vielä annettu, lisättäisiin todella omana kohtanaan Tekesin tehtäviin liittyen teknologian kehityksen arviointia ja teknologian rahoituksen tuloksellisuuden arviointia koskeva oma kohtansa. Se on nimittäin tärkeä siitä syystä, että Tekes on joka tapauksessa uudessa tilanteessa tutkimusmäärärahojen ohjailussa ja rahoituksessa.

Arvoisa puhemies! Sitten seuraava pieni katkelma eri hallinnonalojen budjeteista tai valtiovarainministeriön kannanotoista. Nyt sisäasiainministeriön lääninhallituksia koskevaan kannottoon.

Minä todella ilahduin, kun kuulin valiokunnan puheenjohtajan Pekkarisen ottavan esille sellaisen ehkä sinänsä pieneltä näyttävän asian kuin läänineläinlääkärien palkkaamisasian. Asia ei ole ollenkaan pieni. Läänineläinlääkäreillä on tässä EU-tilanteessa erittäin keskeiset tehtävät sekä ympäristöterveydenhuollon että eläinlääkintätoimen alueilla sinänsä. On ollut tavaton ongelma ja se olisi vielä tietysti kasvanut, jos resurssivaje eri lääneissä olisi voinut jatkua läänineläinlääkärien kohdalla. Tästä syystä todella ilolla panen merkille, että valtiovarainvaliokunta on tähän kiinnittänyt huomiota ja esittää neljän läänineläinlääkäriin palkkaamista.

Herra puhemies! Lopuksi joitakin näkökohtia keskustan vastalauseesta. Keskustapuolue on tehnyt oman vastalauseensa valtiovarainvaliokunnan budjettimietintöön, niin kuin tietysti kuuluukin. Mutta jo nopean silmäilyn jälkeen voi todeta, että kyllä tässä keskusta yrittää jälleen hämäystä ja ilmeisesti, kun vaalit lähestyvät, myös eräänlaista äänestäjien harhauttamista. Hallituksessa puolue oli johtamassa maan ennennäkemättömään lamaan, näin minä rohkenen sanoa. Työttömyys kasvoi, ja kyllä se loi pohjan nykyisille vaikeuksille. Nyt oppositiossa puolue esittää syytöntä ja jakaa hallitukselle opimestarin tavoin neuvoja. Tämä on tietysti hauskaakin.

Minusta kyllä tuntuu uskomattomalta, että keskustassa väitetään Ahon hallituksen olleen vähäosaisten asialla. Minä vain kysyn, miten hal-

litus, jonka politiikan seurauksena ihmisiä joutui käytännössä, näin voi sanoa, koko loppuiäkseen velkakierteeseen ilman omaa syytään, voi olla vähäosaisten asialla. Tässä ei tietysti voi muuta todeta kuin sen, että keskusta on menettänyt otteensa tai ainakin näkemyksensä kokonaistaloudellisesta kehityksestä vähätelläkseen Lipposen hallituksen saavutuksia. Jo pienikin tuntemus tai kokemus taloudellisista asioista kertoo, että Suomi on tällä hetkellä aivan toisessa tilanteessa kuin Ahon hallituksen aikana, silloin kun Ahon hallitus sovelsi omia talouspoliittisia uutuuksiaan.

Voi sanoa senkin, että vastalauseesta käy selvästi ilmi, että keskustan valtaan päästyä entisenlainen meno eli vastikkeeton rahanjako maakuntiin jatkuisi kuten 80-luvulla. Tämä vastuuton politiikka johtaisi välittömästi siihen, että valtion velka ja työttömyys kääntyisivät uudelleen nousuun keskustan ohjelmalla.

Keskusta on voimakkaasti kritisoinut nykyisen hallituksen politiikkaa, niin myös täällä. Siitä oikeastaan puuttuu vain palkkarintamalla saavutettujen pitkien ja kilpailukykyä turvaavien ratkaisujen arvostelu. Toisaalta ilmeisesti on niin, että pääoppositiopolueella on vielä sen verran itsekritiikkiä jäljellä, että näitä asioita ei ole haukuttu muiden mukana. Nämä saavutukset monien muiden ansioiden rinnalla osoittavat nykyisten saavutusten olevan aivan omaa luokkaansa verrattuna siihen, mitä edellinen porvarihallitus sai aikaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Vuonna 1991, sanotaan se nyt taas kerran, edellisen hallituksen pääpukarina, nähtyänne, mihin syöksyyn maa lähtee, te vetäyditte vastuusta ja käpykaartiin, ette suostuneet hallitusneuvotteluihin. Ahon hallitus pelasti maan ja käänsi sen ennennäkemättömään nousuun, joka näkyi syksyn 1994 ja kevään 1995 välisenä aikana. Se merkitsi suurta työttömyyttä ja suurta velkaantumista, mutta maa pelastettiin siitä huolimatta.

Nyt tullaan siihen pääasiaan, ed. Luhtanen: sinäkin aikana, Ahon hallituksen ollessa vallassa, jolloin maa oli suurissa vaikeuksissa ja kärsimyksissä, vähäosaisten asioista pidettiin alkioilaisen periaatteen mukaisesti huolta. Meillä lei-

kattiin tasaisesti kaikista tuloryhmistä, mutta erityisesti suurituloisilta ja sosiaaliturva, ihmisten perusturva pyrittiin pitämään ennallaan ja siinä myös onnistuttiin. Tästä on juuri kysymys.

Kun te tulitte aikanaan valtaan, näitte, että nyt täytyy iskeä, kun keskusta oli ensin nostanut maan; keskustaa ette huolineet hallitukseen, te lähdette sateenkaarella liikkeelle. Ja mitä tapahtui? Koko ajan olette suosineet suurituloisia, edellisen vuoden aikana erityisesti mutta myös nyt. Pienituloiset ja köyhät ovat viimeksi toimeentulotuen ratkaisussa saaneet takkiinsa ja rankasti. Että viitsitte vielä puhua tällaisia! Kun jokainen meistä on täällä ihan täysijärkinen ihminen, jopa minä, ja tietää nämä asiat ihan tarkkaan, mitä on tapahtunut, niin annetaan nyt niiden jo olla rauhassa.

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vain hallituksen menosta, että se oli äänestäjien tahto, kansa sai mitä halusi ja kansa näki myös, mitä keskusta sai aikaan, ja korjasi seuraavissa vaaleissa tilanteen.

Mitä edellisen hallituksen talouspolitiikkaan tulee, niin voin sitä muuten erittelemättä sanoa, että se oli päämäärätöntä, se oli poukkoilevaa, se oli erittäin lyhytjänteistä.

Ed. Järvelähti: Arvoisa herra puhemies! Tarkoitukseni ei ollut puuttua edellisen hallituksen eikä tämänkään hallituksen toimintaan enemmälti, mutta ed. Luhtasen katkeransävyinen, ehkä kymmenien vuosien takainen purkaus kyllä hämmästytti. Ehkä minun täytyy sen johdosta jotakin myös sanoa.

On todettava, että nykyinen hallitus omistaa nyt ainakin kaksi suomen- jos ei maailmanennätystä parhaillaankin. Toinen on kokonaisvelka, se on suurempi kuin koskaan Suomen historiassa. Toinen on veroaste, se on korkeampi kuin koskaan Suomen historiassa. Ed. Luhtanen, tämäkö on sitä hyvää talouspolitiikkaa?

Mitä sitten tulee viime hallituksen tekoihin, niin ed. Aittoniemi ansiokkaasti jo niistä kertoi. Totean sen myös, että vastikkeetonta rahanjakoa tehtiin kyllä vuosina 1987—1991, näinä hulluina vuosina, jolloin pankkikriisi maahamme syntyi. Ed. Luhtasen toteamus siitä, että monia ihmisiä joutui velan kurimukseen, on aivan totta, mutta ne ihmiset joutuivat siihen kurimukseen vuosien 1987—1991 sinipunahallituksen toiminnan aikana virinneestä pankkikriisistä ja siitä johtuvista seurauksista.

Totean myös sen, että kun keskusta opposi-

tion jouduttuaan vuonna 1995 vaalien jälkeen harjoitti politiikkaa, niin se oli erittäin vastuullista, matalan profiilin oppositiopolitiikkaa. Voin kertoa ed. Luhtaselle, että tänä syksynä me olemme koventaneet linjaamme, koska katsomme, että meidän aiheuttamamme ilmiöt ja seuraukset alkavat olla ohimeneviä ja nyt viimeistään on vastuu nykyisellä hallituksella.

Jos muistelemme oppositiopolitiikkaa vuosien 1991—1995 aikana, niin te sosialidemokraattihan täällä kaikesta vastuusta liueten jätitte meille pankkikriisin hoitamisen täysin. Äänestitte joka paikassa vastaan. Me saimme jopa hoitaa E-liikkeen ja työväenpankkienkin asiat teidän vastustaessanne täällä salissa ja äänestäessä niitä vastaan. Se oli vastuutonta oppositiopolitiikkaa, jonkaalaista tässä maassa ei varmasti ole nähty sitten 30-luvun.

Arvoisa herra puhemies! Budjetti on suuri määrä erilaisia lukuja. Ne eivät avaudu tavalliselle kansalaiselle eivätkä varmasti monille meistäkään täällä, mutta niiden lukujen takana on aina myös ihmisiä. Jos katsomme vaikkapa ensiksi tulonsiirtoja kunnille, siellä tehdyt leikkaukset nähtävästi johtavat kuntien liitoksiin. Kun olen ministeri Backmanin varsin usein hallintovaliokunnassa tavannut, aika suoraan sieltä rivien välistä on tullut esille, että kun nyt ei kuntien pakkoliitoslakia saada aikaan, otetaan rahat pois, niin kyllä ne sitten liittyvät siellä pakolla rikkaampiin kuntiin. Eli linja on aivan selvä.

On naurettavaa, että työministeri Jaakonsaari puhuu siitä, ettei kunnissa saa lomauttaa, koska syy on nimenomaan hallituksen, ei se ole kuntien syy. Minä todella säälän tämän päivän kunnallisihmisiä ja varsinkin keskustan värejä tunnustavia, jotka joutuvat siellä omissa kunnissaan tekemään inhottavia leikkauspäätöksiä. Silloin tavallisesti käy niin, että kansa aina syyttää sitä lähintä ja kuntien asukkaat syyttävät tietysti kunnanvaltuustoja ja kunnanhallitusta. Kuten tiedämme, useissa osissa Suomi on hyvin keskustavoittainen, joten nykyisen hallituksen huono kuntapolitiikka johtaa kentällä keskustan joutumiseen aiheetta syytettyjen penkille. Minusta tätäkin asiaa kannattaisi vähän miettiä myös ed. Luhtasen katteettomia puheita täällä pitäessään hiljaisena maanantai-iltana lukuisalle kuulijajoukolle.

Mitä tulee vielä kuntien ja varsinkin maaseutukuntien ihmisten asioihin, toinen minusta hyvin räikeä esimerkki hallituksen politiikasta on se, että polttoaineiden hintaa taas nostetaan vuoden vaihteessa. Köyhä ihminen, joka asuu syrjäi-

sellä maaseudulla, tarvitsee välttämättä oman auton päästäkseen sieltä asioitaan hoitamaan. Jatkuva polttoaineen hinnan nousu entisestään vaikeuttaa elämää syrjäkulmilla. Tämähän näyttääkin olevan nykyisen sateenkaarihallituksen yksi pääjuonne, että maaseutu pitää autioittaa. Bensen hinnan korotus on hyvin tehokas keino autioittaa maaseutua. Kun samaan aikaan vielä joukkoliikenteenkin kannattavuutta heikennetään, se vähäinenkin joukkoliikenne, jota syrjäkulmilla on, katoaa. Ei köyhtyvillä kunnilla ole mahdollisuutta tukea joukkoliikennettä haja-asutusalueilla ja sivukulmilla, joilla ihmisiä asuu hyvin vähän.

Väestöstä, joka asuu maaseudulla, tietysti siellä on monia muitakin kuin maatalousväkeä, mutta maatalousväen asemasta ehkä jokunen sana puheenvuorossani myös sallittaneen.

Se, että budjetti edelleen leikkaa maatalouden tuloja, on selvä asia. Minusta ehkä pahin asia on se, että tämä hallitus on vienyt uskon tulevaisuuteen. Se ei ole pystynyt esittämään sellaisia tulevaisuuden näköaloja, jotka voisivat myös heijastaa valtion ensi vuoden budjetista, jotka toisivat uskoa tämän työn jatkuvuudelle. Minusta se on ehkä tämän budjetin kaikkein huonoin puoli. Tässä ollaan katkaisemassa maaseudun selkärankaa, viedään toivo sieltä, se toivo, joka tulee siitä, että voidaan katsoa tulevaisuuden olevan kuitenkin kannattava maatalouden varassa.

Kerran täällä puhuessani ennen Brysselissä oloni aikaa totesin, että maaseutu ja sen elinkeinot, myös lisä- ja sivuelinkeinot, ovat tärkeitä mutta tavallaan perusmaalaisuus on täytekkä kakkuosa ja muut elinkeinot ovat sitten kermavaahtoja ja koristeita päällä. Haluan sanoa sen, että ilman perusmaalaisuutta koristeetkin, lisäkeetkin putoavat pois mutta kannattava perusmaalaisuus voi ympärillään ja päällään kantaa kermavaahtoa ja koristeita niin, että maaseutu voi pysyä elävänä. Nykyisen hallituksen maatalouspoliittinen linja johtaa siihen, että perusmaalaisuus kannattamattomana vähenee ja sen välittömänä seurauksena myös sivuelinkeinot tulevat kärsimään maaseudulla ja ovat jo kärsineet huomattavasti.

Arvoisa herra puhemies! Budjetissa on monia määrärahavähennyksiä, joitten yhteinen linja on epäsosiaalinen. Tämä rikkaitten hallitus haluaa, että osa kansasta entisestään rikastuu ja valtaosa kansasta köyhtyy. On tosiaan ihmeellistä, että SDP vanhana kunnianarvoisana puolueena on lähtenyt mukaan tällaiseen kelkkaan heikentämään niitten ihmisten elinolosuhteita, joilla jo

muutenkin menee kaikkein heikoimmin. (Eduskunnasta: Entäs vasemmistoliitto?) — Vasemmistoliitosta ei tässä yhteydessä kannata edes puhua, koska eipä ole paljon väkeäkään paikalla, mutta siellä vastuulliset SDP:n kansanedustajat varmasti kuuntelevat ja sitten kertovat, miksi näin on menetelty, saadessaan vastauspuheenvuoron.

Arvoisa herra puhemies! Viimeiseksi otan esille kysymyksen byrokratiasta. Nykyinen EU-veltoinen, Brysselin hajuinen maatalousbyrokratia lannistaa ihmisiä maaseudulla. Siellä edellytetään sitä, että jokainen viljelijä olisi vähintään pääkirjanpitäjän taidot omaava. Vaikka äsken sanoin Brysselin hajuinen, en tarkoittanut sitä, että se välttämättä pelkää siitäkään johtuu.

Tältä paikalta, herra puhemies, myös terveisiä maa- ja metsätalousministeriöön, entiseen työpaikkaani: Nyt ilmeisesti olisi aika lähteä miettimään byrokratian purkaustalkoita. Eivät kaikki byrokratian koukerot johdukaan Brysselistä. Pari vuotta sitä katselin minäkin ja totean, että paljon yksinkertaisemmin monissa maissa asia hoidetaan, oikaistaan sieltä, mistä on mahdollista, ei mennä välttämättä kaikkiin kuoppiin ja rotkoihin, joita matkalla esiintyy. Kalevi Hemilä hyvänä hallintomiehenä varmasti saa tästä puheenvuorosta kuulla, ja siellä alkavat ennennäkemättömät byrokratian purkaustalkoot. Toivotaan kaikkea onnea näille talkoille, ja ensi vuonna tältä paikalta puhuessani varmasti voimme todeta tästä asiasta pelkkää hyvää.

Arvoisa puhemies! Näillä muutamilla evätyksillä tulen kannattamaan keskustan vastalauseita ja ehkä muissakin paikoissa harkitsen budjettia vastaan äänestämistä.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei ed. Järvilahden pidä niin hirvittävästi kiihtyä minun puheestani. Minähän vain hiukan analysoin keskustan vastalauseita, ei siinä muuta ollut. Otanpa vain yhden asian ed. Järvilahden saarnasta.

Usko tulevaisuuteen on kansalaisten keskuudessa tällä hetkellä tutkimusten mukaan erittäin luja. Se on pitkää aikaa toivorikas ja luja. Budjettiesitys tuporatkaisun myötä tulee todella vielä vahvistamaan kansalaisten tulevaisuudenuskoa. Se on nimenomaan poikkeavaa Ahon hallituksen aikakauteen nähden, jolloin kansakunta kaikesta äkkipikaisuudesta, pitkäjänteisyyden puutteesta, epäselvästä ja epäjohtonmukaisesta talouspolitiikasta johtuen ei tiennyt, mitä on tulossa, minne ollaan menossa. Ehkä se oli selvää,

minne oltiin menossa, mutta minkäänlaista johdonmukaista toimintaa ei sinä aikana ollut. Kansalaisille näyttää riittävän se, että suunta on oikea. Velka pienenee, työllisyys lisääntyy, sellaiset tunnusmerkit, jotka antavat oikean suunnan, tuntuvat riittävän kansalaisille tulevaisuudenuskon ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi ja sen luomiseksi.

Ed. J u u r o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin totean, että keskustan edustajat tässä huoneessa ovat erittäin hyviä saarnaajia. Varmasti he opiskelevat sen tyyppisiä aineita, jotka saarnaamista opettavat.

Ed. Järvilahti ensinnäkin vetosi, että on hirvittävän suuri velkataakka Suomella ja että tämä hallitus on siihen syypää. Minä tosin olen ollut eduskunnassa vain viime vuodet enkä osaa tarkkaan sanoa sitä, kuinka suuri velka otettiin edellisen hallituksen aikana, mutta uskon, että se on kuitenkin suurimmaksi osaksi nimenomaan syntynyt edellisen hallituksen aikana. En voi ymmärtää, millä keskusta kaikki esityksensä kattaisi, ellei uudella velkarahalla.

Ed. Järvilahti edelleen vetosi äärimmäisen korkeaan veroasteeseen. Kuten jo aikaisemmin totesin, veroviranomaisten asiantuntijoiden mukaan veroastetta on erittäin vaikea laskea noususuhdanteen aikana silloin, kun palkat nousevat ja työllisyys paranee, koska veroprogression ja verotulojen myötä veroaste nousee, joten tälle vuodellekaan 7 miljardin tuloverohelpotukset eivät pystyneet veroastetta laskemaan.

Onko kansalaisilla uskoa tulevaisuuteen? Jos mielipidetiedusteluihin on uskomista, kuitenkin yleisesti ottaen kansalaisten usko tulevaisuuteen on kuitenkin parantunut.

Ed. J ä r v i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Luhtanen otti esille asian uskosta tulevaisuuteen. Suomessa muutamilla ihmisillä on hyvääkin uskoa tulevaisuuteen. En sitä voi kiistää. Mutta laajoilla maaseutalueilla, Suomen pinta-alasta suurimmalla osalla, sitä uskoa tulevaisuuteen ei ole. Muun muassa viime viikolla kuulin tapauksesta, että eräs viljelijä, jonka lfa-tuki oli myöhässä, oli tehnyt tästä sen johtopäätöksen, että hän päätti elämänsä oman käden kautta. Se siitä uskosta tulevaisuuteen.

Ed. Juurola totesi aivan oikein, että hän ei ollut täällä viime kaudella eikä tunne tässä mielessä valtion velkataakkaa. Voin todeta ed. Juurolalle, että Suomen valtiolla ei ole ollut koskaan

näin paljon velkaa kuin on tänä päivänä. Se syntyi 87—91 holtittomien vuosien johdosta, jolloin tätä maata hallitsi sinipunahallitus, ja me jouduimme tavallaan palokuntana tätä tulipaloa sammuttamaan.

Mitä tulee keskustan esityksiin, meidän olemme esittäneet myös katteet näille esityksille. Eivät nämä ole mitään ilmassa riippuvia turhia ajatuksia.

Samoin veroastekysymys. Ed. Juurola sanoi, että me emme oikein tiedä, mikä se on. Minä olen nyt luottanut Tilastokeskukseen, joka meillemyös työttömiä laskeskelee, ja kyllä se nyt, ed. Juurola, vain niin on, että meillä on kaikkien aikojen korkein verotus tänä päivänä Suomessa ja se on tämän hallituksen saavutuksia. Kansa varmasti vuonna 99 antaa sille jonkin arvostuksen.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys päättyy noin 188 miljardin loppusummaan, ja tässä mielessä on hyvä antaa hallitukselle myös tunnustus. Sillä, että budjetin loppusummaa on pystytty pienentämään, on toki aivan ratkaiseva merkitys sille, että me saamme ja olemme saaneet taloutemme yhä paremmin hallintaan.

Puheenvuorossani haluan tarkastella muutamia enemmän periaatteellisia lähtökohtia, jotka ovat osin ensi vuoden budjetin lopullisen päätöksenteon pohjana ja ennen kaikkea tarkasteltaessa lähivuolia, joilta osittain tämä talousarvio ummistaa silmänsä.

Edellä on tuotu jo esille se, että Suomi edelleen velkaantuu. Meillä on noin 420 miljardia tällä hetkellä ulkomaista velkaa. Työttömyyden todellinen taso on noin 500 000 työttöntä. Jos me ajattelemme todellisia kansallisvaltioiden mitta-reita, joiden pohjalta vertaillaan kansallisvaltioiden menestystä avoimen talouden kansakuntien välisessä kilpailussa, toki meidän pitää hyväksyä työllisyys ensimmäiseksi mittariksi. Tässä suhteessa ne makrotalouden tunnusluvut, joiden pohjalta arvioidaan tällä hetkellä Suomen kansallisvaltion menestystä, ovat tietyiltä osin kaikesta huolimatta harhaanjohtavia. Nimittäin ei ole mitään keinoa työntää sivuun, panna päätä pensaaseen tämän valtaisan työttömyysongelman edessä tänäkään päivänä.

Ne muutokset, mitä me olemme saaneet aikaan työttömyydessä, ovat kaikesta huolimatta edelleen marginaalisia muutoksia ja tämän vuoksi minusta on syytä pysähtyä muutamaan periaatteellisempaan kysymykseen, mitä merkitsee

se, että me katsomme avoimesti ja rohkeasti niitä ongelmia, jotka ovat meillä käsillä ja pyrimme todella sitä kautta hakemaan ratkaisut, kestävät, todelliset ratkaisut.

Muutamassa alkupuolen puheenvuorossa tarkasteltiin myös arvoja, peräänkuulutettiin arvokeskustelua suomalaisessa yhteiskunnassa. Minusta tämän arvokeskustelun läpikäyminen on ehkä välttämätöntä, jotta me löydämme todella ne perusteet, joidenka pohjalta suomalaisen yhteiskunnan uudelleenarviointi ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen on mahdollista. Samalla kuitenkin joudun kysymään, onko tämän arvokeskustelun läpikäyminen niin kipeä asia suomalaiselle palkansaajayhteiskunnalle, hyvinvointivaltiolle, että tähän keskusteluun ei ole valmiutta.

Oma näkemykseni on se, että hyvinvointivaltion aika siinä muodossa, missä hyvinvointivaltio-konsensus on 70-luvun alkupuolella rakennettu, on auttamattomasti ohi. Hyvinvointivaltio on kasvanut vinoon. Voisi sanoa, että se on tietyllä tavalla vinoutuneiden arvojen yhteiskunta, vinoutuneiden arvojen valtio ja se vaatii ojennusta. Minä otan ihan tällaisen mielikuvan kasvattajana, että aivan samalla tavalla sellainen pahankurinen poika taikka tytär, joka on vähän suistumassa sivuraiteille, tarvitsee ojennusta, tarvitsee rakastavan vanhemman ojennusta.

Minusta hyvin samanlainen tilanne on myös hyvinvointivaltion osalta. Se tarvitsee tätä maata rakastavien päättäjien lujaa, ojentavaa otetta. Se merkitsee ennen kaikkea sitä, että me olemme valmiit näkemään ne tosiasiat, jotka aiheuttavat yhteiskuntamme vinoutumista. Sen vuoksi kiteytän tavallaan tulevaisuuden keskeisen kolmion, johon meidän pitäisi löytää nykyistä selvästi paremmat vastaukset.

Täällä on nimittäin talouskasvusta puhuttu hyvin paljon ja voi sanoa, että koko ensi vuoden budjetti pohjautuu siihen ajatteluun, millä tavalla ylläpidetään osittain näennäistä talouskasvua ja varmistutaan siitä, että saavutetaan ne makrotalouden tunnusluvut, joilla Suomi osoittautuu Emu-kelpoiseksi. Toki tähän liittyy myös tarkoituksenmukaisuutta, mutta osittain me ummistamme silmät tasapainoiselta yhteiskuntakehitykseltä, jossa talouskasvun lisäksi pitäisi ottaa nykyistä selvästi vahvemmin huomioon sosiaalinen eheys sekä koko kansakunnan että myös lähiyhteisöjen, jopa perheyhteisön osalta. Meidän tulisi miettiä, mitä merkitsee ehyen yhteiskunnan rakentamisen osalta se, että meillä on eheys lähiyhteisöissä, sosiaalinen eheys, joka on

keskeinen kantovoima yksittäisten ihmisten elämän ja toiminnan kannalta.

Kolmantena ulottuvuutena otan alueellisen tasapainon. Minusta meillä vähätellään poliittisesti tarkoituksenmukaisista syistä alueellisen tasapainon aikaansaamista Suomessa. Minusta se on erittäin valitettavaa, koska jos ajattelemme Suomea Euroopan unionin jäsenmaana, aivan samalla tavalla nämä kolme keskeistä elementtiä ovat haaste myös koko Euroopan unionin kehittymiselle; millä tavalla ylläpidetään tässä globaalissa kilpailussa talouskasvua, millä tavalla varmistutaan siitä, että säilyy riittävä sosiaalinen eheys, ja millä tavalla Euroopan eri alueet kehittyvät riittävän tasapainoisesti. Ja jos nämä tekijät tuodaan suomalaiseen yhteiskuntaan, meidän pitäisi käydä näistä paljon avoimempaa keskustelua, millä tavalla tämä kolmio toimii ja vie eteenpäin suomalaisen yhteiskunnan kehitystä.

Mitkä ovat sitten niitä keskeisiä arvoja, joilta voidaan ponnistaa tämän tasapainon aikaansaamiseksi? Nostaisin kolme hyvin keskeistä ulottuvuutta. Meidän pitäisi enemmän puhua yhteiskuntakehityksessä kristillis-siveellisten arvojen merkityksestä, elämää suojaavien arvojen merkityksestä, mitä merkitsee perhe terveen yhteiskunnan ytimenä ja mitä on tehtävä työn ja yrittämisen pelastamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa.

Otan nämä kolme tekijää senkin vuoksi, että muutamassa aikaisemmassa puheenvuorossa on käsitelty muun muassa lasten ja nuorten ongelmia. Minä monta kertaa ihmettelen ja olen ihmetellyt edustajatyön aikana sitä, että tämä teema on aika monta kertaa tässä salissa esillä ja miten mekaanisella tavalla tätä suurta, yhteiskunnallisesti erittäin merkittäviä kustannuksiaikin aiheuttavaa ongelmaa käsitellään kuitenkin tarttumatta siihen ehkä olennaisimpaan kysymykseen, mitä merkitsee se, että meidän lapsemme ja nuoremme saavat tulevaisuudessa myös kasvaa ehyen kodin ja perheen ilmapiirissä. Uskon, että tämän tekijän merkitys muun muassa ensi vuoden budjetissa, lähivuosien budjeteissa tulee olemaan yhä kasvavia, lisääntyviä kustannuksia aiheuttava tekijä, elleimme me päätöksentekijöinä rohkene tarttua itse siihen varsinaiseen syytekijään.

Haluan kuitenkin puheenvuorossani puuttua tähän työn ja yrittämisen pelastamiseen lähinnä senkin vuoksi, että tällä on erittäin keskeinen merkitys myös alueellisen tasapainon aikaansaamiseen ennen kaikkea siinä mielessä, että ensi vuoden budjetti, talousarvio, ei vielä kukaan tuo

ratkaisuja siihen, millä tavalla todella pienyritystoimintaa, itsensä työllistäminen tehdään Suomessa nykyistä helpommaksi ja houkuttelevaksi mahdolliseksi vaihtoehdoksi.

Edelleen budjetin rakenne hyvin vahvasti tukeutuu palkansaajayhteiskunnan rakenteen säilyttämiseen, tietyn etupiirin, sisäpiirin vahvan aseman säilyttämiseen ja varsin selvästi tämän hengen mukaisesti mieluummin viedään edellytyksiä pienyritystoiminnalta, itsensä työllistämistä kuin luodaan niitä lisää.

Otan tähän maatalouden sen vuoksi, että on hyvin helppo, voisiko sanoa, tällaisella vanhakantaisella poliittisella liturgialla puhua maataloudesta, vähätellä maatalouden arvoa ja merkitystä näkemättä sitä, että maatalous on ollut yksi perheyrittämisen keskeinen muoto menneinä vuosikymmeniä. Se on merkinnyt satojatuhansia työpaikkoja suomalaisessa yhteiskunnassa ja tulee merkitsemään, jos me sen oikealla tavalla hoidamme tässä kansainvälisessä työn kilpailussa, myös tulevaisuudessa hyvin paljon. Sen vuoksi toivoisin, että näemme maatalouden merkityksen tulevaisuudessa jatkossakin hyvin olennaisena perheyrittämisen muotona. Kun seuraa tätä keskustelua, hyvin monissa puheenvuoroissa, joissa vähätellään maatalouden merkitystä, tulee esille se ymmärtämättömyys kaikkineen yritystoimintaa, sen edellytyksiä, sen vaatimuksia kohtaan.

Toivon, että tämä asia saa tavallaan sellaisen näkökulman, jossa korostuu nimenomaan yrittämisen lähtökohta, yrittämisen merkitys. Aivan samalla tavalla jos mennään muuhun pienyritystoimintaan, korostuu se, mitä todella meiltä päätöksentekijöinä vaaditaan, että me avaamme yrittämisen mahdollisuuden nykyistä selvästi paremmin. Otan esimerkkinä muun muassa Irlannin, jossa on viime vuosina hyvin merkittävästi luotu työpaikkoja nimenomaan itsensä työllistäjien ja pienyritystoiminnan vireytymisen kautta. Irlannissa on rohkeasti lähdetty nimenomaan lainsäädännöllisiin kokeiluihin, verotuksellisiin kokeiluihin, riskirahoituksen erimuotoisten vaihtoehtojen tarjoamiseen, jopa ulkomaisen pääoman sijoittumisen varmistamiseksi Irlantiin ja näin on luotu erittäin mittava määrä uusia työpaikkoja 90-luvulla. Tämä haaste tulee olemaan erittäin suuri myös meille, jos me aiomme todella aidolla tavalla lähivuosina alentaa työttömyyttä, joka on täysin välttämätöntä, jos me aiomme säilyttää taikka saavuttaa todellisen budjettitasapainon.

Nimittäin haluan vielä siihen tarttua, että on

hieno asia, että hallitus on ensi vuoden talousarvion osalta päässyt lähemmäksi budjetin tasapainoa. Meillä on ollut poikkeuksellisen hyvät kasvun vuodet, sitä edustaa tämä vuosi ja toivottavasti vielä ensi vuosikin, mutta ei kovin kummoinen ennustaja tarvitse olla, kun näkee, että selvästi on odotettavissa kuitenkin aikajänteellä 2—3 vuotta jo selvää taantumaa, ja ellemme me saa työllisyyttä parannettua, ratkaisevasti parannettua, voidaan kysyä, millä tavalla me selviydymme edessä olevista vuosista.

Jos katsoo hieman pidemmällä aikajänteellä budjettirakenteen kehittymistä, hyvin merkityksellistä on nähdä se, mistä viime puheenvuoroissakin on osittain taitettu peistä, mistä johtuu valtion velkaantuminen, minkä hallituksen syytä on se, että Suomi on joutunut sellaiseen velakierteeseen, mitä takavuodet merkinneet. Joka tapauksessa voidaan todeta, että näiden rakenteiden ja tämän tasaisenkin tilanteen säilyttämisen ehdoton edellytys on ollut merkittävä ulkomainen velanotto. Se, että meillä on edelleen 18 miljardia alijäämäinen budjetti, myös merkitsee sitä, että edelleen me joudumme ottamaan velkaa.

Sen vuoksi ajattelen, että kaikkein olennaisin asia on se, että me saamme aikaan nykyistä huomattavasti vahvemman innovaatiojärjestelmän, joka tuottaa uutta työtä. Vaikka tiedämme, kuinka vaikeaa on uuden työn aikaansaaminen, niin ainoastaan ja vain vahvistamalla kansallista innovaatiojärjestelmää, uudistamalla eri instituutioita työllisyyttä ja uuden työn syntymistä nykyistä tukevammaksi me voimme tässä kansainvälisessä työn kilpailussa menestyä. (Ed. Aittoniemi: Mitä se innovaatio on?) — Jos, ed. Aittoniemi, palaamme innovaatioisältöön lähemmin sitten, mutta siirryn tässä puheenvuorossa siihen, mitä muutamia hyviä esimerkkejä on rakentumassa.

Täällä aikaisemmin on puhuttu jo kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalasta, mihin tulen myöhemmin kyseisen hallinnonalan käsitteilyn yhteydessä palaamaan, mutta oli arvostettavaa, että valiokunnan mietinnössä oli otettu esille niitä uusia instituutioita, jotka nimenomaan ovat viime vuosina syntyneet ja ovat vaikuttamassa uuden työn aikaansaamiseen. Siellä oli Naisyritysjäyden edistämiskeskus, Maaseutuyrittäjyyden edistämiskeskus ja PKT-säätiö, jotka itsessään toimivat hyvin aktiivisesti, Kekintösäätiö, joka tekee arvokasta työtä uusien asioiden liikkeelle saamisessa. Mutta samanaikaisesti haluan pysähtyä siihen, kuinka vaatimattomilla budjet-

tipanostuksilla nämä yksiköt joutuvat toimi-
maan. Sen vuoksi toivoisin, että paneuduttaisiin
siihen, millä tavalla myös budjettiperusteisesti
näitä tämän tyyppisiä instituutioita tulevaisuu-
dessa vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana otan
lainsäädännöllisen uudistustyön, jonka haluan
sillä tavalla kytkeä tähän talousarviokeskuste-
luun, että esitän pohdittavaksi, olisiko jo aika
varata erillisiä voimavaroja siihen, että me pääsi-
simme merkittävillä projekteilla yrittäjyyttä va-
pauttavaan lainsäädäntötyöhön kiinni. Ehkä
pieniä palasia sieltä ja täältä pyrimme hakemaan,
osittain ehkä olemme niitä löytäneetkin, mutta
se, että me pääsisimme todella etenemään tällä
alueella, vaatisi mielestäni paljon järkevämmän
kokonaisuuden, jolta pohjalta käytäisiin yrittä-
jyyttä säätelevä lainsäädäntö lävitse ja pääsisim-
me todella systemaattisesti ei pelkästään säätä-
mään uusia lakeja vaan myös avaamaan niitä
solmuja, jotka ovat tällä hetkellä estämässä uu-
den yritystoiminnan ja uuden työn syntyminen.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Ed. Karjula käytti varsin raken-
tavan puheenvuoron. Uskon, että rakentavilla
puheenvuoroilla saadaan paljon enemmän ai-
kaan kuin pelkällä nälvimisellä.

Hän eritteli hallituksen talousarviosta, mitä
siinä on hyvää, joskin myös, mitä siinä olisi toi-
vomista ja mikä siinä voisi olla paremmin. Suo-
men valtioon on velkaantunut, sillä 70—80-lu-
vuilla korkeasuhdanteen aikana luotiin sellaista
lainsäädäntöä, jota ei yksinkertaisesti laman ai-
kana pystytty kustantamaan. Sen takia tämä
lainsäädäntö oli kustannettava velanotolla.

Nyt ed. Karjula oli kovasti huolissaan, että
edelleen velkaannutaan, kun on neljäs talouskas-
vun vuosi, ja tämä on aivan aiheellinen huoli, kun
vielä 15 miljardia markkaa otetaan uutta velkaa,
vaikka mahtava talouskasvu on menossa. Ei tar-
vitse ennustaja olla, kun ed. Karjulan tavoin voi
sanoa, että lama tulee jossakin vaiheessa, toivot-
tavasti mahdollisimman myöhään, mutta jo
Raamatussa sanottiin, että seitsemää lihavaa
vuotta seuraa seitsemän laihaa vuotta. Minä us-
kon, että tämä toteutuu myös jatkossa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra
puhemies! Ed. Karjula totesi puheenvuorossaan
muun muassa, että maatalouteen suhtaudutaan,
en muista sanotarkasti, halveksivasti tai jotain
kuitenkin siihen suuntaan. Varmaan tällaisiakin
puheenvuoroja täälläkin käytetään, mutta ed.

Karjulalle voisi kertoa, että kehitys on minun
mielestäni mennyt kumminkin myönteisempään
suuntaan, jos vertaan edellisen hallituskauden
aikana tässä salissa käytettyihin puheenvuoroi-
hin. Kyllä monta kertaa ainakin minulla maaseu-
dulta lähtöisin olevana ja siellä kasvaneena oli
kylmä ja paha olla täällä, koska puheenvuorot
olivat aika kauheita ja maatalous nähtiin monta
kertaa erittäin suurena peikkona ja pelkästään
asiana, johon valtavasti vain syydetään rahaa.

Nyt kuitenkin, olen ymmärtänyt niin, tässä
salissa kuten laajasti koko suomalaisessa yhteis-
kunnassa ymmärretään suomalaisen maatalou-
den merkitys, sen välttämättömyys, ja ennen
kaikkea kuluttajat ovat viime aikoina alkaneet
havaita sen ja kiinnittäneet huomionsa todella
siihen, että suomalaisesta maataloudesta meillä
on mahdollisuus saada elintarviketeollisuudelle
puhtaita, hyvin vähän erilaisia jäämiä sisältäviä
raaka-aineita. Ennen muuta meidän karjatalous-
tuotteemme ovat erilaisista eläintaudeista ja
muista vapaita. Tämä on sellainen vahvuus, jota
minun mielestäni meidän itse kunkin pitää entis-
tä voimakkaammin markkinoida. Kuluttajat ei-
vät ole tyhmiä. He ovat erittäin viisaita ja fiksuja,
kun heille vain annetaan tietoa tarpeeksi.

Ed. K a r j u l a (vastauspuheenvuoro): Arvois-
a puhemies! Minä hyväksyn ed. Rimmin kan-
nanoton sillä tasolla, että varmasti puheissa on
edetty, mutta jos me tarkastelemme ensi vuoden
talousarvioesitystä, maatalousyrittäjiltä edelleen
leikataan. Samanaikaisesti me hyväksymme sen,
että muut palkansaajat saavat palkankorotuk-
sen. Tältä pohjalta minä odotan, että me myös
toimimme niin, että maatalousyrittäjillä säilyvät
toimintaedellytykset ja tätä kautta annamme to-
dellisen arvon heidän työnsä ja toiminnalleen.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa herra puhemies!
Minäkin lähden liikkeelle ed. Karjulan erinomai-
sesta puheenvuorosta. Haluan omalta osaltani
todeta, että ei ole mitään henkisiä ongelmia kun-
nioittaa kaikkea työtä, mitä Suomessa tehdään.
Työ on aina arvokasta. Työ on eräällä tavalla
kulttuuria. (Ed. Aittoniemi: Demarien mielestä
maatalous ei ole mitään!) Meidän monien juuret
ovat maalla, mutta Suomi on teollistunut rajalla
vauhdilla. Tulkoon nyt todetuksi, että Ojamon
kartanon muonamiehen poikana minäkin tässä
puhun. Sittemmin kotiväki meni kalkkitehtaalle
töihin.

Ehkä meikäläisen mahdollisuus ja kyky ym-
märtää kaikkea sitä ongelmatiikkaa, mikä liittyy

maatalouden harjoittamiseen Suomessa, on vaikeutunut, koska se on teoreettista. Sen sijaan saattaa olla, että maatilatalouden harjoittajan on vaikeampi myös ymmärtää esimerkiksi teollisuudessa toimivien työntekijöiden ongelmia ja heidän elämäänsä. Sen tähdenhän meillä on näin upea paikka kuin parlamentti, missä me voimme keskustelua käydä. Ihmiset määrääjain ottavat vaaleissa kantaa, minkälaisia ajatus- ja ideologiasuuntia kannattavat. Se on upea, demokraattinen piirre yhteiskunnassamme.

Yleisesti ottaen aluepolitiikka hallitsee täällä keskustelua melkein asiassa kuin asiassa, jopa henkilövaaleissa erittäin voimakkaasti. Voisi oikeastaan sanoa, ei niinkään valittaen vaan ihan toden, että näin pienelle kansakunnalle, viisi miljoonaa asukasta, näin iso tontti on kovin kallis ylläpitää. Näinä vaikeinakin aikoina voi katsoa kuitenkin, missä kunnossa maan talous on ja ovatko meidän peruspalvelumme esimerkiksi edelleen kansalaisten saavutettavissa: Ne on pystytty pitämään. Velkaa on otettu rajusti.

En yhdy niihin mielipiteisiin, että pitäisi katsoa peruutuspeileihin ja hakea sieltä syyllisen kuvaa. Kyllä sieltä peilistä jokainen näkee oman naamansa, kun peiliin katsoo. Se on peilin tehtäväkin: näyttää katsojan kuva. Eli se ei kehitä mitään, vaikka me kuinka absoluuttisesti ja aukottomasti voisimme todistaa löytäneemme jonkun syntipunkin menneisyydestä. Meidän pitäisi katsoa eteenpäin. Meidän kaikkien yhteinen etu on, että Suomi pärjää tulevaisuudessaakin maailman avoimilla ja kovilla markkinoilla, ja tämä maailmahan ei pyöri, niin kuin me tiedämme, Suomen ympärillä, vaan me olemme yksi marginaalinen pieni porukka viiden miljardin ihmisen joukossa. Pallokarttaan katsominen voisi olla joskus ihan hyödyllistä, niin että vielä jäljellä olevat suurimmat turhat luulot katoavat. Asumme siis kalliilla tontilla.

Täällä on puhuttu paljon veroista. Käsittääkseen kenenkään vaalimenestys ei sillä nouse, että puhuu tupailloissa voimakkaasti veroista, kun kukaan ei haluaisi veroja maksaa. Veropolitiikka on vaikea aihe. Se, onko kokonaisveroaste 0,1 prosenttia laskenut vai noussut, on niin pieni tekijä meidän kansantaloudessamme, että vaikka sillä voimme poliittisesti propagoida, sillä ei herran eikä minkään muunkaan huonetta rakenneta, olkoon se 0,1 prosenttia mihin suuntaan tahansa.

Eräs hyvin luonnollinen veroasteen nousun selittäjä on se, että työllisten määrä on noussut huomattavasti, siis sellaisten ihmisten, jotka

ovat olleet ihan minimitoimeentulon varassa. Kun he saavat töitä, totta kai progressiivinen verotus korottaa heidän verotustaan, ja näin pitää tietysti käydäkin. Eli progressio hiukan heilauttaa tätä viisaria, joskaan ei ehkä kaikkea selitä.

Selvää on, että kun olemme velkaa yli 400 miljardia ja valtiontaloutta rasittaa kaksi mielestäni täysin turhaa suurta menoerää, joista toinen on työttömyys, yli 20 miljardia vuodessa, ja toinen velkojen korot, 35—40 miljardin tasossa vuodessa, tämä on ihan kuin rahaa polttaisi. Rahaa menee, emmekä saa mitään vastiketta. Nämä kaksi tekijää rasittavat, ja silloin valtio on samassa asemassa kuin kuka tahansa velallinen, joka joutuu ottamaan uutta velkaa maksaakseen vanhaa pois.

Mutta lapsetkin syövät edelleen lämpimän aterian koulussa, olkoonkin että syövät velaksi. Mielestäni niin pitää ollakin, että peruspalvelut turvataan jatkossakin. Velanottovauhti on oleellisesti hidastunut. Se on niistä pahimmista ajoista neljäsosan luokkaa. Silloin oli vain sellaiset olosuhteet, että piti ottaa velkaa ja piti pelastaa Suomi. Sen myönnän. En hae siinä syyllistä, totean vain.

Veropolitiikasta sanon sen verran vielä, että tämä suhdannetilanne ei salli veroalea. Sekin veroale, jota hallitus mainostaa, on ihan marginaalinen. Sillä voi propagoida mutta ei se paljon näy kotitalouksissa, muutama miljardi kaiken kaikkiaan. Sillä ei myöskään kovin ihmeellistä saada aikaan. Se ei ole mitenkään suuruusluokaltaan oleellinen.

Hallitusohjelma rajoittaa sisäisiä painopistemuutoksia, vaikka tunnustan, että kynnet syhyisivät järjestellä asioita vähän toisella tavalla kuin tämän hallituskauden alussa. Painopiste ei ole ihan oikeissa kohdissa. Pääomaa voisi mielestäni verottaa ankarammin kuin tällä hetkellä, koska nyt käy niin, että jotkut näinäkin aikoina rikastuvat rikastumistaan ja sitä ei voi pitää oikeudenmukaisena. Mutta on myös kunnioitettava hallitussopimusta. Jos on kerran lyöty kättä päälle ja sovittu, eletään sen mukaan tämä aika, ja kansa ottaa kantaa runsaan vuoden kuluttua. Tämän sanon silläkin uhalla, että voin jälleen vaihteeksi joutua palaamaan entiseen työpaikaani ammattikoululle, niin kuin kävi vuonna 91.

Muutama kommentti valtion budjetista. Liikenneministeriön pääluokasta mielestäni valtiovarainvaliokunta on erinomaisen hyvin löytänyt tärkeitä kohtia ja parantanut hallituksen budjet-

tiesitystä muun muassa sillä, että nyt pyritään turvaamaan, ettei suomalaisia aluksia ulosliputettaisi. Tätä pidän hyvin onnistuneena.

Siellä on myös mainittu tax-free-asia. Se on kovin hiljaisesti kulkenut suomalaisessa hallinnossa. Pidetään itsestään selvänä, että vuoden 99 kesällä tax-free-kauppa loppuu. EU:n sisällä on pientä liikehdintää. Pitäisikö meidän Suomessa-kin nostaa tämä kissa pöydälle, koska tällä on erittäin suuria työllisyysvaikutuksia ja kaikki ne asiat, jotka tämän ympärille liittyvät, eivät ole tulleet julki eikä niitä ole riittävästi selvitetty? Tässä on selvä kipupiste meidän merenkulussamme, ja tämän heijastusvaikutukset ovat hyvin laaja-alaiset, eivät ollenkaan yhdelle hallinnonalalle jääviä.

Uusia hankkeita saatiin muutama liikkeelle. Yhdyn liikennejaoston puheenjohtajan ed. Rajamäen täällä käyttämään puheenvuoroon, missä hän voimakkaasti peräänkuulutti sitä, että meidän pitää tukea liikenneministeriämme, jotta hän saa puitteisiin rahaa sillä tavalla, että voidaan turvata suomalainen liikenneinfra ja sen kehittyminen myös tulevana vuosina. Kun on tultu lyhyessä ajassa 2 miljardin tasosta 800 miljoonaan koskien uusia kehittämishankkeita, jokainen ymmärtää, että tämä on ollut hyvin dramaattinen pudotus. Tuokeamme siis liikenneministerimme erinomaisia tavoitteita.

Arvonlisäveroratkaisukin oli onnistunut. Siinäkin voi onnitella liikenne- ja verojaostoa, joiden yhteistyön tuloksena pystyttiin kompensoimaan 35 miljoonalla markalla joukkoliikenteen arvonlisäverorasitteita.

Opetusministeriön pääluokasta totean sen verran — puhun aikanaan siitä enemmän — että ei voi pitää sen sijaan onnistuneena, että ammatillisen koulutuksen rahoitus liikuntakoulutuksen osalta järjestetään tällä tavalla, että verorahoja siirretään teatteripuolelta liikuntapuolelle. Periaate, jota eduskunta on vaatinut, tulee täyteen, mutta vastaavasti liikuntabudjetista leikataan veikkausvoittovaroja 20 miljoonaa markkaa, ja näinhän ei ollut tarkoitus toimia. Näin ei myöskään sivistysjaoston puheenjohtaja vuosi sitten luvannut asiaa hoitaa.

Valitettavasti tässä on liikuntaväki kokenut tullessa höynäytetyksi, ja se ei tietenkään ole hyvä tunne. Liikunnan osuus veikkausvoittovaroista tämän järjestelyn jälkeen on enää 20,9 prosenttia. Suhteutettuna veikkausasetukseen, jossa osuudeksi siis säädetty 36,6 prosenttia, markkoina erotus on jo yli 300 miljoonaa markkaa vuodessa. Kun liikuntabudjetin pitäisi ase-

tuksen mukaan olla yli 700 miljoonaa, se on 440 miljoonaa. Koko ajan vaaditaan erilaisia projekteja, erilaisia tehtäviä lisää liikuntapuolelta ja markat ovat laskevalla käyrällä. Tämä kaava ei toimi.

Herra puhemies! Käytän vielä jonkin verran aikaa pohtiakseni eduskunnan budjettivaltaa. Ed. Aittoniemi jo aikaisemmin alkuillasta käytti siitä vastauspuheenvuoron. Minäkin olen askaroinut saman asian ympärillä.

Budjettivaltaahan on vakiomäärä. En löydä siihen sopivaa mittayksikköä, ehkä se on miljardeja, 188 miljardia, mutta se on kuitenkin vakio. Jotkut käyttävät sitä. Miten se jakautuu esimerkiksi virkamieskunnan, maan hallituksen ja eduskunnan kesken?

Olen ollut pahoillani siitä, että eduskunta tässä kolmiossa on laitettu sillä tavalla nurkkaan, että liikkumavaraa on vähän. Eduskunnan ääni ei kuulu. Meillä ”edellyttää” -tason ponsia ei edes noudateta kuin aivan valikoiden. Hyvät kollegat, tästä ei ole mitään muuta tietä ylöspäin kuin se, että tässä salissa me kansanedustajat itse otamme itseämme niskasta kiinni emmekä tyydy tähän osamme. Jos katsomme nyt esimerkiksi markkamäärillä budjettia, millä tavalla siinä markat liikkuvat, niin aika monessa kunnanvaltuustossa muuten valtuutetut siirtävät paljon, paljon suurempia markkamääriä kuin mihin meillä kansanedustajilla on ollut liikkumavaraa tämän budjetin käsittelyssä. (Ed. Rinne: Ei siinä auta kuin ryhmäkurin rikkominen!) — Esimerkiksi ryhmäkuri on sellainen, joka jonkin verran kahlehtii. — Kyllä minä kehotan valiokuntia, ennen kaikkea valtiovarainvaliokunnan yhdeksää jaostoa ryhdistäytymään näissä asioissa, mikä koskee markkoja. Siellä on loistavia mietintöjä, erittäin sympaattisia kannanottoja ja hienoja periaatteita, mutta se on laiha lohtu, kun niillä ei mikään liiku kentällä. Ne eivät lämmitä kuin sen verran, jos mietinnön takkaan laittaa; sen verran ne lämmittävät.

Tämä kaikki on tapahtunut sillä tavalla, että budjettikirja on fyysisesti ohentunut. Me päätämme täällä yhä suuremmista köntistä. Kellojen pitäisi viimeistään soida helikopterikannanoton vuoksi. Mitäköhän muuta me olemme täällä jo hyväksyneet, joka meille syötetään jossakin vaiheessa, jossakin sivulauseessa on ollut viittaus johonkin? Tässä hyväuskoinenkin alkaa epäillä, että jotenkin sammutetuin lyhdyin, rivien välissä on jotakin sellaista, johon meidät kansanedustajina sitoutetaan. Tätä ei voi pitää hyväksyttävänä eikä hyvänä hallintotapana.

Miten täällä sitten asiat muuttuvat? Hyvät kollegat, ne muuttuvat, jos ovat muuttuakseen, riitelemällä, niin kuin ed. Rinne sanoi, ryhmäkuria vastaan. Eihän voi olla oikein, että meidän pitää riidellä, jos eduskunta aikoo käyttää sille kuuluvaa suvereenia budjettivaltansa. Täytyykö kysyä: Kenen pitää nauttia kenenkin luottamusta? Mikä on roolijako? Joskus tuntuu siltä, että ikään kuin eduskunta ei nauttisi johtavien virkamiesten tai maan hallituksen luottamusta. Meitä puhutellaan ja ripitetään, ja silloin ovat kyllä informaatiovirrat ihan väärin päin. Tähän voi vaikuttaa vain se, että me kansanedustajat todella nousemme edes polvillemme. Nyt me olemme aivan rähmällämme ja kontallamme, jos sitä katsellaan, minkä verran täällä on voinut muuttaa jotakin.

Tänä päivänä, aivan kuin varmemmaksi vakuudeksi, sanon, että valitettavasti valtiovarainministerimme vastasi täällä aika lailla ylimielisesti muistaakseni ed. Aittoniemelle sanomalla, että koettakaa vähentää menoja, kun ette saa niitä täällä eduskunnassa lisätyiksi. Tämä oli mielestäni lähestulkoon asiaton vastaustyyli kansanedustajan vakavamieliseen puheenvuoroon. Me olemme muuten tässä budjetissa vähentäneet menoja aika huomattavasti. EU-jäsenmaksua ollaan vähentämässä tällä budjetilla 100 miljoonaa markkaa, lainojen korkoja ollaan vähentämässä lähes 80 miljoonaa markkaa, joten tällä puolella edustajat ovat kyllä, voisiko sanoa, onnistuneet. Jos on ollut joitakin muutaman miljoonan hankkeita, niistä on kyllä joutunut riitelemään. Kun liikkumavaraa on vähän, sen myönän, että velkaisella valtiolla on liikkumavaraa vähän, niin mitä sitten voitaisiin tehdä?

Täällä on nyt löydetty uusi kulttuuri, kun puhutaan poikkihallinnollisesta toiminnasta. Mielestäni siinä on aika paljon itua, että markat voisivat eduskunnassa ylittää pääluokkarajoja eli siirtyä hallinnonalalta toiselle. Ei nyt voi sanoa, että ikään kuin lainataan, mutta siirretään, jos siitä löytyy yhteisymmärrys. Siinä näen, että meillä kansanedustajilla on aika paljon mahdollisuuksia myös vaikuttaa.

Kun täällä puhutaan suurista summista, ei olisi ollenkaan pahitteeksi, että budjetin ollessa eduskuntakäsittelyssä me myös kiinnittäisimme huomiota suuruusluokkiin ja pienuusluokkiin. Suuruusluokkia ovat esimerkiksi valtion omaisuuden myyntitulot ensi vuonna. Kukaan ei ole toistaiseksi pystynyt sanomaan 2 miljardin tarkkuudella, paljonko niitä kertyy. Joku sanoo 2 miljardia, toinen sanoo 4 miljardia, haarukka on

siis 2 miljardia. Tämä on suuruusluokka-ajattelua.

Sen sijaan meillä on pienuusluokkia. Ei käynyt mitenkään päinsä, että esimerkiksi arvonlisäveroa olisi alennetulla kannalla sovellettu luon-taistuotteisiin. Se olisi merkinnyt peräti 14 miljoonaa markkaa arvonlisäverotuottojen alenemista, jossa pienin arviohaarukka, ennen kuin arvioon edes tehtiin korjausta, oli 100 miljoonaa markkaa eli viisari ei olisi edes värähtänyt. Tämä oli pienuusluokka.

Toinen pienuusluokka-asia on kansalaisjärjestöjen avustukset. Minkä tahansa vapaaehtoisuustyötä tekevän kansalaisjärjestön pienuusluokkaa on muutama miljoona. Tätäkään tahtoa ei ole eduskunnasta valitettavasti löytynyt.

Pienuusluokkaan voidaan lukea myös se, että valitettavasti hallituspuolueitten edustajien joukosta ei löytynyt yksimielisyyttä, kun puhuttiin työmatkakustannusten verovähennysoikeudesta. Siinä hallituksen esitys kiristää verotusta 110 miljoonaa markkaa, lyö työtöntä siinä mielessä korvalle, että järjestely ei kannusta töihin lähtöön, ja samalla tässä syntyy pieni loukku, jossa alkaa miettiä, kannattaako lähteä töihin vai ei. Tämä kaatui lähinnä ja vain ja ainoastaan, voin sen sanoa, kokoomuksen vastustukseen. Muut hallituspuolueet olisivat olleet valmiit säilyttämään nykyisen järjestelmän. Tämäkin oli pienuusluokka-asia ja jäi suuruusluokkien jalkoihin.

Tätä tarkoitan, kun puhun eduskunnan budjettivallan käytöstä ja siitä, missä taloudellinen valta ylipäänsä sijaitsee. Se on jotenkin karkaamassa meidän käsistämme, se on liukunut sellaisille tahoille, jonne se ei edes kuulu. Tällä tarkoitan virkamieskuntaa. Eivät he ole edes vaaleissa ehdokkaina. Heillä on rahaa käyttää, kansalaiset näkevät, että rahankäytöllä tehdään tuollaista politiikkaa, eli kansalaiset arvostelevat tehtyjä ratkaisuja ja voi olla, että olemmekin delegoineet rahankäytön virkamiespäätöksiksi ja me poliitikkoina vastaamme siitä, mitä meidän delegointioikeudellamme jotkut tekevät hallinnossa. Tässä ehkä pitäisi vetää vähän takaisinpäin ja vetää valtaa eduskunnan suuntaan.

Herra puhemies! Olen valitettavasti innostunut puhumaan pitkään, mutta hartaasti. Ihan lopuksi: Opposition taholta on arvosteltu voimakkaasti hallituksen budjettiesitystä. Niin pitääkin. Se on opposition hommia. Mutta olisi ihan reilua, että jos esittää yli 2 miljardin markan menolisäyksiä, esittäisi lähestulkoon samansuuriset tulonlisäykset, kertoisi sen, miten tämä

pitäisi rahoittaa. Nyt rahoituspuoli on jäänyt kuvitteelliseksi ja katteettomaksi, ja tässä on syytä uskoa ed. Järvilahden jokin aika sitten käyttämään hyvin vakuuttavaan puheenvuoroon. Minä uskon sen kokonaisuudessaan, jopa sen kohdan, kun hän sanoi, että keskustapuolue on joutunut ihan syyttä syyttömien penkille. On syytä uskoa, kun se vakavasti ja vakuuttavasti sanotaan. Olen hänen kanssaan tältä osin ihan samaa mieltä.

Vihoviimeiseksi yhteenvedoksi, herra puhemies: Arvosteltakoon hallitusta miten kovin tahansa, ja demokratiassa niin pitää tehdäkin, totuus on kuitenkin, että inflaatio on ennätyksellisen alhaalla, korot ovat ennätyksellisen alhaalla, työttömien määrä laskee, työllisten määrä kasvaa, velat pienenevät ja jopa verotus hivenen kevenee.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarinen puuttui puheenvuorossaan aivan tärkeään asiaan eli eduskunnan budjettivaltaan. Valtion tulo- ja menoarvio on eduskunnan eräs tärkeimmistä päätöksistä, jonka se tekee vuosittain, ellei tärkein. Budjettikäytäntöhän on muuttunut todella viime vuosina. Eduskunnan tasolla ei enää päätetä yksityiskohtaisesti kaikkien määrärahojen jaosta, vaan lähinnä suurista linjoista. Itse asiassa valtion varojen yksityiskohtaisesta käytöstä päättävät nyt entistä enemmän ministeriöiden virkamiehet, jotka ovat kansalaisten poliittisen kontrollin ulottumattomissa. Mikä on mahdollisesti tehokkuudessa voitettu, se on ainakin kansanvaltaisuudessa hävitty. Eivät kansalaiset pääse ainaakaan demokraattisissa vaaleissa tähän asiaan puuttumaan.

Toisaalta eduskunnalla on aina kova kiire, myös kun se tekee budjettia, ja valtiovarainvaliokunnassa painaa kiire päälle. Tämä aiheuttaa sen, että asioita ja kaikkia muutosesityksiä ei perin pohjin ehditä harkita. Silloin hyvin helposti varsinkin laajapohjaisen hallituksen nimissä joudutaan tyytymään hallituksen esityksiin ja ne menevät läpi sellaisinaan. Siinä on hyvää, mutta siinä on paljon huonoakin.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Saarisen puheenvuoroa ei voi millään olla kommentoimatta, vaikka koetin kyllä kovasti kiristellä, etten puheenvuoroa käyttäisi. Nimittäin on erittäin mielenkiintoista todeta, että hänellä oli puheenvuorossaan ihan samat asiat kuin minullakin, mutta huomattavasti

vauhdikkaammin ja monipuolisemmin sanottuna.

Taloudellinen valta on todella liukunut virkamiehille ja valiokunnassa on ollut mielenkiintoista seurata asiantuntijoiden lausuntoja, joissa poikkeuksetta on esitetty budjetin vaikealukuisuutta verrattuna aikaisempaan. Siitä on tullut suuri yleislinja. Kyllä tulee mieleen kysymys siitä, millä tavalla eduskunta todella budjetti- ja muilla päätöksillä ohjaa hallintokoneistoa, vai ohjaako hallintokoneisto todellakin meitä, kuten myös ed. Rajamäki sosialidemokraattisessa puheenvuorossaan totesi.

Mutta siitä olen eri mieltä, korjataaneko ryhmäkurista poikkeamalla asioita. Ei se täällä korjaannu mihinkään, vaikka kuinka tehtäisiin erimielisiä päätöksiä verrattuna ryhmäpäätöksiin. Sitä vastoin taustavaikuttamisella ja ministeriöissä juoksemisella ja ministeriöitten virkamiesten kanssa keskustelemalla voimme ehkä muutosta ja vaikutusta saada aikaiseksi. Ehkä kaikkein paras vaikuttamiskeino olisi saada valtiovarainministeri jonkin näköiseen kontrolliin ja hallintaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eduskunnan vaikutusmahdollisuuksista budjetin suuntaan olen, totta kai, samaa mieltä kuin ed. Saarinen, mutta muissa ed. Saarinen meni kyllä pahasti pieleen.

Esko Ahon hallitus lopetti keväällä 95. Paljonko silloin oli kokonaistuotannon kasvu? Se oli 7 prosenttia, ed. Saarinen, kun se tällä kertaa ei ole kuin puolet siitä. Vaihtotase oli muuttunut miinus 20 miljardista plus 20 miljardiin Ahon hallituksen aikana. Korot olivat laskeneet, eivät niin alas kuin ovat nyt, mutta tämä on Suomen Pankin pakkotoimenpiteiden aiheuttamaa laskua. Inflaatio oli laskenut suunnilleen samaan määrään kuin tänä päivänä ja työllisyys oli parantunut viimeisten kuukausien aikana syksystä 94 huhtikuuhun 95 lähes 50 000 ja siinä ei ollut koulunpenkille siirrettyjä, mitä te teette tänä päivänä, vaan todellista työllistymistä. Te puhutte kuin tämä hallitus olisi näitä tehnyt. Kuitenkin ne tehtiin Ahon hallituksen aikana. Niiden vaikutukset näkyivät loppukuukausina.

Ja sen jälkeen, kun tämä sateenkaarihallitus siihen tuli luullen, että nyt maailma repeää, marsitaan Uralille noin kuvainnollisesti sanoen, kun Ahon hallitus oli luonut pohjat, notkahdus tapahtui. Reilusti yli puolen vuoden ajan menttiin alaspäin ja siinä te nujutte vieläkin. Te ette ole saaneet työllisyyttäkään muuttumaan yhtään

miksikään. Tämä on kylmä totuus, ed. Saarinen. Sitä ette millään systeemillä kaada.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minä haluan kiittää ed. Saaria erinomaisesta analyysistä siitä, mihin eduskunnan budjettivalta on kadonnut. On hyvä asia, että hän tavallaan nosti kissaa ainakin osittain tässä asiassa pöydälle.

Koko sen ajan, kun olen ollut tässä talossa runsaat kuusi vuotta töissä, tilanne on heikennyt tältä osin. Minulle itselleni ainakin on muodostunut sellainen käsitys, että ministeriöissä on niin kovapäisiä ja niin vahvoja virkamiehiä, että he pyörittävät ministereitäkin siellä näiden asioiden valmistelussa. Se on tullut esiin esimerkiksi, no en halua mainita asioita, tänäkin syksynä ainakin parissa kolmessa asiassa, joita on käsitelty valio-kunnissa. Kaikki asiantuntijatkin ovat olleet jostain muuta mieltä kuin ministeri ja hänen muutama virkamiehensä.

Mitä tulee siihen, miten valtiovarainministeri esimerkiksi tänään täällä käyttäytyi, niin kiinnitin huomiota aivan samaan asiaan kuin ed. Saari-nen. Valtiovarainministeri vastasi täällä hyvin ylimielisesti, korostetusti hyvin ylimielisesti. Minusta se on aika ikävän tuntuista silloin, kun kansanedustajat kuitenkin vakavasti näihin asioihin paneutuvat. Olen aivan samaa mieltä siitä, mitä ed. A. Ojala totesi jonkinlaiseen kuriin pitäisi saada valtiovarainministeri.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä vain ihmettelen ed. Aittoniemen aggressiivisuutta tässä asiassa minua kohtaan, koska yritin sanoa, että on turha kaivella menneitä. En syyltänyt menneisyydestä ketään. En vielä kukaan syyltä, kun totean, että vuonna 91 oli runsaat 100 000 työtöntä ja valtion velka noin 50—60 miljardia. Minä ymmärrän, että tässä kovassa kylmässä maailmassa pieni Suomi on joutunut sellaisiin suhdanneolosuhteisiin, että olipa puikoissa ollut kuka tahansa vuosina 91—95, niin ilmeisesti velkaa olisi otettu raakasti ja olisi ollut hyvin vaikeat ajat. Tämän vuoksi ihmettelin ed. Aittoniemen ryöpytystä. Lukuja voi kaivaa kuka mistäkin näkökulmasta. (Ed. Aittoniemi: Ne ovat tosia!) — Kaikki luvut ovat tietysti tosia.

Ryhmäkurin kaikkivoipaisuuteen en luota olenkaan, ed. A. Ojala. Jos olemme eripuraisia, niin silloinhan vaan hajota ja hallitse -laki tulee voimaan ja voi olla, että se on yksi syy siihen, että eduskunta ei pysty käyttämään budjettivaltaansa.

sa. Tämä on niin iso joukko tällainen 200 edustajan porukka, että pieni tehokas hallitus ja sen työvaliokunta, tärkeät keskeiset ministerit pyörittävät peliä paljon tehokkaammin.

Ed. Ihmäen suuntaan vielä sanon, että oikeastaan pidän pienenä ihmeenä, että näinkin erilaisista lähtökohdista olevat puolueet pystyvät näin herttaiseen ja hyvään ja tulokselliseen yhteistyöhön kuin mihin on pystytty ja kiitos siitä teille. Te olette erinomainen hengenluoja.

Ed. R i n n e: Arvoisa puhemies! Kaikesta päätellen täällä on menossa poliittinen tilaisuus. (Ed. Ihmäki: Onko niin vähän väkeä?) — Kyllä.

Vastaisin ensin edustajatoveri Järvilahdelle, kun hän ihmetteli tätä politiikkaa. Kyllä minäkin hiukan sitä ihmettelen. Silloin kun keskusta oli hallituksessa, niin mentiin Euroopan unioniin aivan kelvottomalla maatalouden liittymissopimuksella. Lyötiin maaseutu aivan matalaksi. Sitten kun tulivat kristilliset, niin sen jälkeen seksibisnes ja alkoholihommat saivat oikein mahtavan vallan. Sitten kun tuli kokoomus hallitukseen, niin silloin erityisesti verot nousivat. Aina-kin työnantajat pk-yrityksissä joutuivat erittäin suuriin vaikeuksiin, kun tuli tämä vero- ja säästäväisyyspuolue hallitukseen. Silloin korkeimman suhdanteen aikana lyötiin kaikki luukut auki, rahat leviäksi. Nyt kun on työväenliike hallituksessa kokonaisuutena, nyt rokotetaan raskaimman mukaan kaikkein köyhimpiä ihmisiä. Kyllä rupean olemaan sitä mieltä, että jos kansalainen sanoo, että hän ei ymmärrä politiikkaa, niin hänet pitäisi julistaa mielenterveyden tervaskannoksi.

Otan muutaman teeman. Ensin Christer Kihlman: "Koskaan aikaisemmin Suomi ei ole ollut näin vauras eikä koskaan aikaisemmin maassamme ole suhtauduttu vähäosaisiin niin suvaitsemattomasti ja vihamielisesti kuin nyt." Sitten ote Iltalehden kolumnista 22.1.1997. "Kaupunginosaamme on ilmaantunut paskalauma." Tämä on aivan suora lainaus. "Toivon, ettei kukaan tee mitään heidän työllistämisekseen." Sitten nuori kiinalaisnainen Helsingin Sanomien haastattelussa 16.11.1997: "Joudun paniikkiin suomen kieltä kuullessani." Sitten Verner Röhr: "Rasismi on aristokratiaa, joka uskoo alempien kansanluokkien huonommuuteen, ja minä tarkoitan tällä sosiaalista rasismia."

Pikkuhiljaa alkavat nyt näkyä 90-luvun politiikan seuraukset oikein todella, koska työttömyyshän on paljon enemmän kuin reaaliaikaista työttömyyttä. Se on valtion velkaantumista, vä-

kivallan ja turvattomuuden lisääntymistä, huostaanotettujen, raskaitten lastensuojelutapausten lisääntymistä, nöyryytystä ja mielivaltaa työpaikoilla. Se on yleistä huolta ja pelkoa. Ja pelostahan sosiaalinen rasismi tietenkin lähtee.

Eräässä viimeisimmässä tutkimuksessa 20 prosenttia 9-luokkalaisista oli sitä mieltä, että rasismi on isänmaallisuutta. Se, joka minua ihmetytti suunnattomasti, oli, että sotamarsalkka Mannerheim on tutkimuksen mukaan isänmaallisin suomalainen. Kyllä hän sillä tavalla olikin isänmaallinen, että hän ehkä pelasti Suomen eräässä merkityksessä. Hän oli ratsastanut halki Aasian, eikä hän antanut katkaista Laatokan jäätietä, mikä olisi saattanut merkitä sankari-kaupunki Leningradin tuhoutumista. Silloin suomalaisia ei olisi kyllä Siperiassa lähimmän sadan kilometrin säteellä kahta, jos näin olisi käynyt. Toiseksi hän salli liittoutuneiden yhteyden niin, ettei rautatieyhteyksiä Jäämerelle katkaistu. Sillä tavalla hän pelasti Suomen, mutta veriset hänen kätensä ovat vuodelta 1918, todella veriset.

Minulle tämä on aika läheistä, puhun nyt leipäjonosta, siis sosiaalisesta rasismista. Yli miljoona suomalaista joutui vuoden aikana turvautumaan kunnan jauhoihin, kerjäämään välttämättömyyden toimeentuloaan joko sosiaalitoimistosta tai Pelastusarmeijalta. Pelastusarmeija tosin käyttäytyi äärimmäisen tyylikkäästi ja upeasti, en sitä halua tässä moittia enkä muitakaan. He turvautuivat seurakuntien ruoka-apuun ja Brysselin oliiviöljyyn, jonka me itse vielä maksamme, sen EU:n ruoka-avun, ja omista kaapeistamme sitten vielä leivomme nettomaksajat. Amerikan paketit tulivat sentään ilmaiseksi, mutta nämä Brysselin paketit näyttävät menevän niin kuin menevät.

Pahinta tässä on, että poliittinen työväenliike on menettänyt katsekontaktinsa leipäjonosta katsovan lapsen kysyviin silmiin. Se on tässä traagisinta. Porvareillahan ei historiallisessa katsannossa ole oikeastaan kontaktia köyhälistöön ollutkaan muuten kuin kiväärin suuliekin kautta. Kontaktin, joka työväenliikkeellä on ollut, se on menettänyt, ja se on todella vaarallista.

Isäni joutui lapsena, keisarivallan aivan loppuajankohtana kerjäämään leipää. Nyt joutuu miljoona ihmistä kerjäämään. Se oli niin kova paikka isälleni, että hän ei koskaan pystynyt sitä lapsille kertomaan, ja hän oli nyt sentään talvisodassa Summan sankareita etulinjasta, panssari-torjunnasta. Mutta se oli niin kova paikka. Kaikkein ankarin sosiaalinen kokemus, joka ihmistä

voi kohdata, on joutua leipää pyytämään nälkäänsä. Nyt vuoden aikana leipää joutuu pyytämään miljoona suomalaista ihmistä, vaikka kansantulo on korkeampi kuin koskaan aikaisemmin. Jotakin tässä on vialla eritoten, kun poliittinen työväenliike on kokonaisuudessaan hallituksessa. Jossakin kyllä nyt tökkii ja todella pahasti. Muutama päivä sitten Turkulaisessa Pelastusarmeijan Turun osaston johtaja majuri Rauma sanoi, että avun tarve on nyt suurempi kuin koskaan aikaisemmin.

Sitten tulen työttömien syyllistämiseen ja köyhän pilkkaamiseen, joka on Suomessa aika vähäistä kuitenkin ollut. Täällä on jouduttu kärsimään monet nälkävuodet ja kaiken näköiset asiat. Täällä on tietyllä pieteetillä suhtauduttu köyhään ihmiseen kuitenkin. Mutta 90-luvulla on noussut pilkkaa. Se on uutta Suomessa, siis ihan avointa pilkkaamista ja syyllistämistä, tätä tilannetta on jopa verrattu ebola-virukseen, että täällä Suomessa raivoaisi jokin ebola-virus.

Kokoomuksen puoluekokouksessa 9 kesäkuuta 1995 on puhuttu todella kummia. Mutta aivan loistavasti on sanonut edustajatoveri Ben Zyskowicz. Hän on sanonut näin siellä: "Vasemistolaisen pääministerin hallituksessa, jossa myös laitavasemmisto on mukana, toteutetaan kovin porvarillista politiikkaa. Kukaan ei jostakin syystä ole vielä keksinyt kysyä, mikä se on, kun punainen kukko munii sinisiä munia." Tämähän on loistavasti sanottu, aivan loistavasti. Miksei hän puhu täällä eduskunnassa vaan kokoomusväelle tällaisia helmiä heittelee?

Minun mielestäni se kukko muni kyllä ruskeita munia, enkä tarkoita sillä mitään epähygienistä vaan univormun väriä. (Ed. Rimmi: Vihervänruskeita!) — Sellaisia munia se munii.

Sitten hän jatkaa, että "tuloloukkuja voi pitää kannustamiseen pyrkivän yhteiskunnan ebola-viruksena, joka tappaa työhalun hämmästyttävän nopeasti". Eikö se ebola-virus ole semmoinen, joka on paljain silmin näkymätön eliö, joka aiheuttaa tauteja? Edustajatoveri Ihamäki lääkärinä voi varmistaa, että ... (Ed. Ihamäki: Kaikki virukset ovat näkymättömiä!) — Aivan, tuli taas lisää tietoa.

Tämä lausunto on sillä tavalla hyvin taitava, että se antaa sellaisen kuva, että onkin yhteiskunnan vika, kun Arskan kenkä vuotaa. Mutta tämä ei voi tietenkään muuta tarkoittaa kuin sitä, että nykyisten säädösten vallitessa on olemassa jokin ebola-virus.

Millä näitä tuloloukkuja on perusteltu? 16 000 markkaa täytyy saada palkkaa, ennen kuin kan-

nattaa mennä töihin, tätähän on käytetty aivan yleisesti. Otin selvää asiasta sosiaali- ja terveysministeriöstä. Meillä on kotitalouksia 2,2 miljoonaa suurin piirtein. Tällaisia tapauksia oli yhteensä neljä kappaletta tässä maassa, kaksi pääkaupunkiseudulla ja kaksi muualla Suomessa. Tilanne vaihtelee ja suurimman osan aikaa tällaisia ei ole yhtään, ei ensimmäistäkään eikä työn vieroksujia lainkaan. Mutta tällä perusteella käydään kiinni sosiaaliturvaan, tällaisilla esimerkeillä. Siitä on 30-luvulta erittäin huonoja esimerkkejä, kun otettiin muutama henkilö ja sitten leimattiin koko kansanryhmä jne. On vaarallista käyttää tällaista menetelmää, kun siihen ei ole mitään käytännöllistä pohjaa.

Toinen vielä kummallisempi asia on, kun valitaan taas suomalaisten kauheasta työn vierokunnasta, vaikka tämä on työhullu kansa. Eihän tämän työhullumpaa kansaa löydä mistään kuin on suomalaiset, ei mistään. Ansiosidonnaisella työttömyysturvalla olijoista kieltäytyi koulutuksesta ja työstä pysyvällä tavalla vuonna 1996 koko maassa 102 ihmistä. Niitäkin kun mennään tarkemmin analysoimaan, sieltä ei löydy kunnan työnvieroksujia ollenkaan. Koko homma, esimerkiksi yhdistelmätuki, perustuu siihen, että työttömät ovat lintsareita kaikki, joten työssäoloa ei pidä kertyä lainkaan.

Me työllistimme projektissa 4 000 pitkäaikaistyötöntä, ja kaikki halusivat töitä, joka ainoa, ei kukaan halunnut mitään turvaa. Yksi kaveri kieltäytyi ja perustelu oli sellainen, että ei ole naisia työpaikalla, ei hän mene sellaiseen työpaikkaan, missä ei ole naisia. Me sitten järjestimme sellaisen työpaikan, että olisi voinut ruokautunnillakin kotona käydä vielä, mutta hän kieltäytyi pysyvästi ja sanoi, että alkää vaivautuko hänen takiaan, mutta ei hän mitään korvauksiaan pyydä. (Ed. Takkula: Olihan hänellä hyvä syy!) — Oli hyvä syy. Minä oikein hyvin sen siihen aikaan ainakin ymmärsin. Siitä on aikaa nyt jo parikymmentä vuotta.

Tässä on hyvin ikäviä piirteitä, syyllistäviä piirteitä. Raimo Sailas sanoo Ilta-Sanomissa, että nuoret eivät halua ottaa töitä — hän on vaikutusvaltaisin virkamies — erityisesti laivasiivoojina ei. Ilta-Sanomien otti yhteyttä kuitenkin työhönottokonttoreihin ja siellä pahoiteltiin, että kaikki työpaikat on täytetty ja tuntuu todella pahalta, kun joutuu kääntymään työhaluisia nuoria kokonaan pois, etteivät he saa työtä, vaikka he haluaisivat tehdä työtä. Mutta valtiosihteerin sanoi, että ne ovat lintsareita, siis hän puhuu perättömiä.

Vielä pitemmällä sosiaalisessa rasismissa mennään nyt, kun meinataan päivähoitopaikka työttömän lapselta evätä. Viimeksi tällaista lainsäädäntöä tehtiin vanhassa Neuvostoliitossa. Lavrenti Berija, salaisen poliisin päällikkö, sai aikaiseksi sellaisen lain, että lapsia voidaan kiduttaa vanhempia rangaisten. Kaikille muille annetaan mahdollisuus, subjektiivinen oikeus ja sitten vain työttömän lasta rangaistaan; se on tehokas tapa tietysti lasta rangaista, se on todella tehokas tapa. Tämä salaisen poliisin päällikkö Lavrenti Berija oli hyvin kuuluisa mies.

Toimeentulotukeen käydään kiinni ankarasti. TT:n johtajat puhuvat epäkurantista tavarasta.

Kaiken huippu melkein lopuksi oli — minä olen toimitannut tämän myöskin presidentti Ahtisaarelle, että minä en selän takana mitään puhu, kun hän käytti puheenvuoron Alkio-opistossa, jossa hän sanoi, että korkea sosiaaliturva on työttömyyttä selittävä tekijä. On äärimmäisen vaarallista valtakunnan päämiehen puhua tällaisia, kun minä vielä esimerkit otin. On niin kovin helppo kiihottaa raskautettuja työssäolevia, jotka ovat leikkausten kohteena. Heidät on todella helppo kiihottaa työttömien niskaan.

80-luvulla minun tuttava-, sukulais- ja ystäväpiirissä ei ollut yhtään ainutta, joka syyllisti työttömät eli kadehti työttömiä — puhutaan nyt ihan selvää suomen kieltä. Nyt on suurin osa. Puheet tällaisesta sosiaalisesta rasismista eivät ole turhia. Sitten nämä ovat niin kavaliala vielä, että kun monista etnisistä ryhmistä on 90 prosenttia työttömänä, ensin leimataan kaikki työttömät, sitten todetaan, että joku pakolaisryhmä tai ulkomaalaisryhmä on sataprosenttisesti työtön, niin kuin ne suurin piirtein ovat, sitten saadaankin ne mukavasti yhteen. Nämä, jotka keteeraavat antirasismilla, ovat kaikkein pahimpia rasisteja, ne juuri, jotka syyttävät muita rasismista.

Sitten sellainen arvokeskustelu ihan tiivistäen lopuksi, kun täällä puhuttiin vähän, että arvokeskustelu pitäisi käydä. Minun arvokeskusteluni kestää yhden minuutin. Se on siinä ajassa sanottu kaikki.

Pelastusarmeijan hämärä soppa
maahan poljettu
Työväenoppi!

Työttömäin joukko
yhä ja että
Johtavat toverit!
Huudamme vettä

Mustasta säkistä evästä hiljaa
Brysselin pakista
omaa viljaa

Kuristusote ja köyhien kuoro
kysyvät silmät
minunko vuoro

Alhon laaksossa kuivia luita
ydintä myöten
puristetuita

Kokoomusporvarin oppi on tämä
työttömän kurkkuun
tumpattu jämä

Apua antaisko keskustan aumat
jäätyneet lantut
tai turnipsikaulat

Hukkaa on kauranne laatu ja mehu
Aulat ja Ahot
kahuinen kaura
homeessa rehu

Köyhän asia
Alkion oppi
puhuvat päät
kiulussa joppi

Käsiinne saitte velattoman talon
silti te nostitte
kauhean haloon

Veret kun toppasi Kääriäiskansa
työttömät jätitte
Ääniansa!

Veret taas seisoo
kuolio iski
kuivunut aortta
ja ruumistiski

Sitten vielä viimeiseksi tälle rukousrintamalle,
joka täällä kokoontuu. Minäkin rukoilin, mutta
en minä Jumalan piikkiin tätä työttömyyttä pis-
tä. Tämän runon nimi on ”Työttömien puolesta
rukoilevalle pappien esirukousrintamalle kan-
saneduskunnassa”:

Papit vain kirkossa
sanoja raataa
saatananpalvojat
kiviä kaataa

Rukousrintama
raukkoja riitti
hoitakoon Jumala!
pressakin kiitti

Raamatun taakse
vastuusta hiivin
poliisi lainasi
luotiliivin

Ed. Viitanen (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Ed. Rinteen puheenvuoro ei var-
masti jättänyt ketään salissa olevaa kylmäksi.
Ihan muutama ajatus hänen aiheellisesta pu-
heenvuorostaan tuli: huoli sosiaalisesta rasismis-
ta ja vähän perinteisestäkin rasismikäsityksestä
nuorten keskuudessa.

Huoli on aiheellinen ja myös itse kiinnitin ai-
kanani huomiota siihen, kuinka vastuutonta voi
olla, kun johtavassa asemassa olevat ihmiset lau-
kovat käsityksiä, jotka eivät kerta kaikkiaan
pidä paikkaansa. Tämä on ehkä isompikin ilmiö
niin mediassa kuin joidenkin poliitikkojenkin
keskuudessa, että tavallaan on muodikasta pu-
hua kovilla asenteilla. Tietenkin myös samalla
tavalla voidaan havaita, että koko kansakunnan
asenteet ovat 90-luvulla kylmentyneet. Voi ky-
syä, miksi.

Tietenkin varmasti lama ja työttömyys ja täl-
laiset ovat sitä aiheuttaneet, mutta eräs asia,
mikä erityisesti ed. Rinteenkin puheenvuorosta
mieheni tuli, on, että se voi olla puhdas muoti-
ilmiö myös. Muistammehan kaikki tässäkin sa-
lissa, kun jokin vuosi sitten eräs hyvin suosittu
kokoomuspoliitikko, nainen, mediassa toisteli
jatkuvasti sitä, että kaikkihan me olemme oikeis-
tolaisia, vasemmistolaisuus on hyvin vanhanai-
kaista, me kaikki olemme oikeistolaisia.

Ehkä tästä on seurauksena se, että myös asen-
neilmapiiri on kylmentynyt ja olemme menneet
entistä enemmän siihen suuntaan, että kukin to-
della pärjätköön omillaan. En tiedä, missä on
vika: kansassa, mediassa vai meissä poliitikoissa,
mutta mielestäni ainakin joka tapauksessa suun-
ta on äärimmäisen huolestuttava.

Ed. Jurola: Arvoisa herra puhemies!
Tässä tosiaankin aivan hiljenee oikein sydäimestä
tulleen ed. Rinteen puheenvuoron jälkeen.

Minä en aio palata, en Holkerin hallitukseen,
en Ahon hallitukseen. Totean vain, että elämme
aikaa, jolloin maksamme viittä viime vuotta,
maksamme nykyäikää sekä maksamme jo vuosia
2020—2030. Viisi viime vuotta yhteiskuntamme

on pidetty pystyssä velkarahalla. Korot yhteensä ovat ensi vuonna 25 miljardia markkaa eli lähes samaa luokkaa kuin koko opetus, tiede ja kulttuuri yhteensä.

Elämme aikaa, jolloin maksamme nykyiset menot velkaa lisäämällä, onneksi kuitenkin pienenevällä määrärahalla. Elämme siis myös aikaa, jolloin maksamme jo vuotta 2020, jolloin eläkerasitus on korkeimmillaan. Usein jää huomaamatta, että työn verokiilasta yli 20 prosenttia muodostuu eläkemaksuista ja kunnallisella sektorilla rasite on vielä suurempi.

Elämme aikaa, jolloin kaikki haluavat alentaa veroja, kaikkinaisia veroja. Erityisesti korkean palkkaverotuksen alentamisen katsotaan olevan edellytys työllisyyden parantamiseksi. Toisaalta kaikki haluavat säilyttää suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointipalvelut, sosiaaliset tulonsiirrot, sosiaaliturvamme ja kaiken sen hyvän, mikä kuuluu suomalaiseen yhteiskuntaan ja mitä edelliset sukupolvet ja päättäjät ovat rakentaneet.

Pääomaverotus on kansainvälisesti arvioiden matalalla, ja sen yhtenäinen rakenne on kansainvälisesti poikkeuksellista. Palkkatuloverotus on kansainvälisesti huippuluokkaa. Myös arvonlisäverotuksessa yleinen verokanta on Euroopan korkeimpia. Tanskassa ja Norjassa verokanta on korkeampi eli 25 prosenttia. Lienee selvää, että pohjoismaisen hyvinvointivaltion perusteiden säilyttäminen edellyttää korkeampaa verotusta kuin sellaisissa yhteiskunnissa, missä terveyden- ja sairaanhoidon palvelut, eläkkeet ja sosiaaliturva perustuvat korkeisiin yksityisiin vakuutuksiin ja koulutus pitkälti yksityisiin oppilaitoksiin hyvöisille.

On erittäin vaikea saada käyttöönsä selvityksiä siitä, mitä dynaamisia vaikutuksia esimerkiksi tuloveroalennuksilla on. Tuloverojen alentamiselle on siis löydettävä rahoitus. Ainakin josain määrin perusteltua on luottaa dynaamisiin vaikutuksiin, mutta olisiko se verokevennys puoliksi itsensä rahoittama vai olisivatko dynaamiset vaikutukset tätäkin vähäisempiä.

Suomessa on siis pääomaverotuksessa yhtenäinen rakenne, mikä on kansainvälisesti poikkeuksellista. Erityisesti osinkotulojen kokonaisvero-kohtelu, yhtiön ja osakkaan verot yhteen laskien, on meillä huomattavan lievää. Tästä seuraa automaattisesti se, että ongelmaksi nousee pääomatulojen suhteellisen veroprosentin ja ansiotulojen korkeimpien veroprosenttien välinen suuri ero. Tämä johtaa oivaltaviin luomuksiin ja kömpelöihin yritelmiin muuntaa työn arvoa pääomatuloksi, kuten Helsingin yliopiston finanssi-

oikeuden professori Kari S. Tikka Unitas-lehdessä kirjoitti.

Ed. Rajamäki ryhmäpuheenvuorossamme peräänkuuluttikin pääomaverotuksen nostamista. EU:n puitteissa on keskusteltu pääomaverotuksen harmonisoinnista ja nimenomaan siitä, että ulkomaisille pääomille ei saa antaa erityistä vero-kohtelua. Suomen kannalta esitys olisi hyvä. Muiltakin osin pääomaverotuksen harmonisointi merkitsisi Suomessa muun muassa osinkotulojen verotuksen nostamista, joka mielestäni on täysin perusteltua.

Kuitenkin mielestäni huudettaessa suurien veroalennusten perään pitäisi rehellisesti keskustella myös siitä, mitä me yhteiskunnaltamme haluamme. Tämä lienee sitä arvokeskustelua, jota itsekkin kaipaan. Selvää lienee myös se, että mikäli kaikkinaisen verotus EU:n sisällä harmonisoidaan, meillä tulee olemaan todellisia vaikeuksia säilyttää yhteiskuntamme perusrakenteet.

Tuporatkaisu keskittyy ensi vuonna palkan- korotuksiin. Savamaksun alennus painottuen erityisesti eläkeläisiin on SDP:n linjan mukainen. Sen lisäksi tulevat inflaatiotarkistukset. Minusta on hyvä, että ostovoiman lisäys tulee ensi vuonna palkankorotusten kautta eikä verohelpotuksilla. Tällöin ei meidän tarvitse miettiä, millä tämä verohelpotus katetaan.

Vuodelle 1999 ansiotulovähennys kunnallis- verotuksessa nousee 5 500 markasta 8 600 markkaan. Tämäkin on nimenomaan ollut SDP:n linjan mukainen ja meidän erityinen vaatimuksemme. Ansiotulovähennys vähentää kuitenkin nimenomaan kuntien tuloja. Kunnat tuottavat 90 prosenttia yhteiskunnan peruspalveluista, ja valtionosuusleikkaukset ovat jo heikentäneet kuntien talouksia. Itse asiassa heikoin kohta mielestäni talousarviossa on se, että talousarvio pitää sisällään uusia leikkauksia kuntien valtion- osuuksiin nimenomaan yhteisöverotuoton leikkauksien kautta.

Tärkeää on kuitenkin, että vuonna 98 toteutetut verohelpotukset ansiotulovähennyksen nostamisen kautta kompensoidaan kunnille lähes täysimääräisesti. Tähän hyvä instrumentti nyt sovitujen lisäksi olisi nimenomaan työnantajan sosiaaliturvamaksun alentaminen.

Arvoisa puhemies! Äskeisen keskustelun aikana on puhuttu paljon siitä, olemmeko me sosiaalidemokraatit täysin unohtaneet vähempiosaisen ihmisten asiat. Olen tätä asiaa minäkin miettinyt viime aikoina hyvin paljon. Maailman kansainvälistyminen on ollut edesauttamassa sitä, että maailmasta ovat loppuneet hanttihommat. En

sano tätä nimitystä lainkaan aliarvostavassa mielessä. Kaikki työ vaatii yhä suurempaa osaamista. Suomi lienee maailman automatisoiduin maa. Koskelan Akseli pärjäisi vielä. Leppäsen Preetilä ei olisi juuri toivoa.

Tällaisessa maailmassa syrjäytymisen vaara on todella suuri. Uskon nuorten kuitenkin pärjäävän suhteellisen hyvin. Heistähän jo yli 80 prosentilla on keskiasteen ammatillinen tai sitä korkeampi koulutus. Vanhemmalla väellä sen sijaan ei varmastikaan mene yhtä hyvin.

Lahdessa toimeentulotuen saajia on noin 10 000 henkilöä. Vähemmän on tietenkin talouksia. Joka yhdeksäs henkilö saa toimeentuloansa toimeentulotuen kautta. 17 prosentilla näistä henkilöistä ei ole mitään muita tuloja. Suuri osa näistä ihmisistä on sellaisia, joilla on esimerkiksi kahdeksan viikon työssäoloehto päästäkseen työllisyysturvan piiriin, ja on joitakin eläkettä odottavia sekä muutamia iltaopiskelijoita.

Lahden kaupungin viime vuonna työllistämistä henkilöistä vain 30 prosenttia oli toimeentulotuen saajia, eli työllistämistuellakin palkattiin henkilöitä, jotka olivat suhteellisesti ottaen paremmassa asemassa. Työllistämistuella palkattiin henkilöitä, joilla oli suhteellisen korkea osaaminen, vasta valmistuneita jne.

Miten sitten ratkaista ongelma, jossa näin suuri joukko ihmisiä on joutunut viimesijaisen toimeentuloturvan piiriin? Minusta tätä ongelmaa eivät ratkaise esimerkiksi toimeentulotuen korotukset. Ratkaisu täytyy löytyä siitä, että me määrittelemme koko työn käsitteen ja työn määrittelyn uudelleen. Lahdessa mietitään sitä, että osa toimeentulotukirahoista muutettaisiin osallistumisrahaksi ja tämän toimeentulotuen edellytyksenä olisi jonkinmoinen osallistuminen palkkatyöhön tai kolmannen sektorin työhön. On selvää, että tämän tyyppinen työ täytyy silloin yhteiskunnan järjestää. Mutta tämä olisi jo askel siihen, että meistä jokainen pystyisi pääsemään hiukan työn syrjään tai puuhasteluun kiinni.

Olenkin sitä mieltä, että ne ongelmat, josta nyt puhumme, ovat nimenomaan maailman muuttumisen vuoksi paljon suurempia kuin ne pienet asiat, joissa täällä tällä hetkelläkin askartelemme. On kokonaisen sosiaaliturvan ja työn määrittelyn uudelleenarvioinnin paikka suhteessa siihen asiaan, että palkkatyön arvo vaatii jo niin suurta panosta, että kaikkalainen työ ei voi tuottaa sitä arvoa, mikä sen työn arvo on.

Tässä meillä kaikilla on yhteistä tehtävää eikä se syytelystä miksikään parane. Toisaalta meidän ei tule myöskään aliarvioida niitä toimenpi-

teitä, joita esimerkiksi työllisyysohjelmassa on tehty. Esimerkiksi käydessäni Lahden työvoimatoimistossa sanottiin, että sellaiset yksilölliset tarkastukset ja toimenpiteet, joihin nyt työvoimaa suunnataan, ovat erittäin tarpeellisia, koska kun työvoiman kysyntä lisääntyy ja työvoimasta on erittäin huonot tiedot, on hyvin vaikea osata tarjota oikeita henkilöitä työnantajille.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Valtion ensi vuoden budjetti on johdonmukaista seurausta hallituksen linjalle, jossa korostuvat työllisyyden paraneminen, sopimisen yhteiskunta ja talouden vakaa kehitys, mikä luo positiivisen ilmapiirin yhteiskuntaamme niin yrittäjiin kuin useimpiin yksittäisiin kansalaisiinkin ja voi synnyttää ennen kaikkea myös lisää luottamusta.

Työllisyyden paraneminen näyttää edistyvän viimeaikaisten tilastojen valossa positiivisen talouskasvun ansiosta. Suomen-malliksi markkinoitu työministeriön hallinnonalan esitys saattaa tuoda ensi vuonna vielä lisää potkua työttömyyden taittamiseen. Uusi yhdistelmätukijärjestelmä on saanut kuitenkin myös negatiivista palautetta. Siinähän tarjotaan enintään 5 000 markkaa kuukaudessa työnantajalle, joka työllistää 500 päivää työttömänä olleen henkilön. Se korvaa nykyisen mallin, jossa valtio eli työvoimahallinto on toiminut työllistäjänä ja näin työnantajan roolissa.

Monet vapaaehtoisjärjestöt kuten työttömien yhdistykset ja erilaiset sosiaali- ja vanhusalan järjestöt ovat voineet näin työllistää niin kutsutulle kolmannelle sektorille työttömiä ihmisiä työvoimahallinnon toimiessa työnantajana huolehtien myös työantajavelvoitteista. Nämä järjestöt eivät ole useinkaan taloudellista voittoa kerääviä eikä niillä ole käytettävissä varoja, joilla ottaa kannettavakseen taloudellisia riskejä, kuten esimerkiksi työnantajana toimiminen erilaisine velvoitteineen vaatii.

Uusi järjestelmä saattaakin johtaa siihen, että lukuisat järjestöt eivät enää kykene työllistämään eivätkä näin myös saata tuottaa niitä palveluita, joita ne tähän asti ovat voineet antaa. Raha ei yksinkertaisesti riitä. Tästä syystä toivonkin, että uutta yhdistelmätukijärjestelmää ja sen toimivuutta seurataan eri alueilla ja eri järjestöjen osalta, jotta siihen liittyvät epäkohdat voidaan korjata tarpeen vaatiessa, ja että työllistyminen niin kutsutulle kolmannelle sektorille olisi jatkossakin mahdollista.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä uudelleen myös siihen epäkohtaan, jonka toin esille jo bud-

jetin lähete keskustelussa, nimittäin asumisen. Valtion tukeman asuntorakentamisen merkitys on korostettava, sillä vapaarahoitteinen asuntorakentaminen on supistunut poikkeuksellisen pieneksi. Tuetun rakentamisen osuus uustuotannosta on tänä vuonna noin 70 prosenttia. Kuluvana vuonna arvioidaan aloitettavan 20 000 arava- ja korkotukiasuntoa, kun tavoite on ollut 22 000. Tältä vuodelta säästyvä 2 000 asunnon myöntämisvaltuus voidaan siirtää ensi vuodelle, mutta arava- ja korkotukimäärärahat eivät tule riittämään kuin 13 000—14 000 valtion tukeman asunnon rakentamiseen.

Talousarvioesityksen mukaan näistä 3 500 asunnon rakentamisesta tai rakentamatta jättämisestä päättäisi hallitus vasta elokuussa 1998. Pidänkin erittäin ilahduttavana sitä, että muun muassa valtiovarainvaliokunta otti esille ympäristövaliokunnasta tulleen ongelman ja esittää, että niin sanottu tarkistusvara tulisi käyttöön jo aikaisemminkin.

Joka tapauksessa vuoden 98 lainajako on todella pieni etenkin, ellei Valtion asuntorahastolla ole käytettävissä tietoa myös seuraavan vuoden eli vuoden 99 suunnitelmista. Konkreettisesti tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi korkotukea voidaan jakaa vain joillekin omakotitaloille koko maassa. Talokohtaisia korkotukilainoja ei voida jakaa laisinkaan. Aravakohteita voidaan jakaa enintään miljardin verran tuotantomäärän edellyttämän 5 miljardin sijasta. Haluan muistuttaa, että aravavuokra-asuntoa hakevien määrä on noussut vuoden 96 kevään 71 000 hakijasta kuluvan vuoden 82 000 hakijaan ja heistä kolmannes on pääkaupunkiseudulta.

Muuttoliike jatkuu voimakkaana niin pääkaupunkiseudulle kuin myös muihin kasvukeskuksiin. Asunnottomuus alkaa olla jo nyt työllistymisen este samaan aikaan, kun työministeri edellyttää työvoiman liikkumista. Samaan aikaan vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen tarjonta on vähentynyt ja vuokrat nousseet. Markkinaehtoisien vapaarahoitteisen asuntotuotannon odotettu elpyminen ei vähennä vuokra-asuntojen kysyntää, sillä uudet vapaarahoitteiset asunnot ovat omistusasuntoja.

Toivon edelleen, että valtion harjoittama asuntopolitiikka olisi nykyistä pitkäjänteisempää ja suunnitelmallisempaa niin, että asuntomarkkinoilla tiedettäisiin, missä mennään. Poukkoilevuus synnyttää paitsi ongelmia asuntojen rakentamisessa myös ongelmia asuntojen tarjonnassa ja myös asunnottomuutta enenevässä määrin.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi tekee mieleni palata siihen asiakokonaisuuteen, joka koskettaa valtion ja kuntien suhdetta. Kuntien osalta talousnäkymät eivät ole lainkaan niin valoisat kuin yleinen taloudellinen kehitys antaa olettaa. Ongelman syvyyttä ja monimutkaisuutta lisää vielä se, että kunnat ovat hyvin erilaisia hyvin erilaisine ongelmineen.

Niille kansanedustajille, jotka istuvat myös kuntiensä valtuustoissa tai hallituksissa, ongelma on tuttu. Eduskunnassa säädämme lakeja ja velvoitteita kunnille hoitaa kansalaisille erilaisia palveluita subjektiivisin oikeuksin. Sitten menemme itse kukin kuntiemme valtuustoihin toteuttamaan säätämiämme asioita. Pakkolomia, palvelujen leikkauksia ja säästöjä, rakenteellisia uudistuksia ja yksityistä yrittäjyyttä — tuttua puhetta ja tekstiä useiden kaupunkien ja kuntien talousarvioseminaareista ja talousarviokäsitteilyistä, joissa talouden niukkuus ja säättämämme lait estävät joskus jopa järjellisen asioiden hoitamisen.

Esimerkkinä nyt vain jo edellisen eduskunnan aikana säädetty laki lasten päivähoidon järjestämisestä kaikille alle kouluikäisille. Siis kaikille lapsille, riippumatta siitä, ovatko vanhemmat töissä tai opiskelemissa niin, etteivät voi hoitaa lastaan itse. Tämä palvelu on järjestettävä tai tulee sanktioita. Nyt sitten sakkujen uhalla rakennetaan päiväkoteja ja perustetaan päivähoitopaikkoja virkoineen purkaaksemme satoihin yltäviä jonoja muun muassa täällä pääkaupunkiseudulla. Samanaikaisesti saatetaan lomauttaa henkilökuntaa ja leikata rajusti esimerkiksi koulu-, sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin määrärahoja. Haluankin kysyä, eivätkö ne myös ole kansalaisten perusoikeuksia? Tilanne on tällä hetkellä mielestäni epäselvä ja vakava. Muun muassa erikoissairaanhoidon osalta pelkään, että kriisiytymistä saattaa tapahtua hyvinkin pian.

Ymmärrän hyvin, että lapset tarvitsevat sosiaalisia kontakteja, kuten me aikuisetkin. Mutta olisiko jokin muu kevyempi ratkaisu mahdollinen, vaikkapa osapäivän mittaisena raskaiden päiväkotinvestointien ja virkojen sijasta palvelemaan tätä tarvetta silloin, kun vanhemmat tai toinen heistä on kotona syystä tai toisesta eikä lapsen hoidolle päiväkodissa ole erityisiä kasvatuksellisia tai sosiaalisia syitä? Jotta haasteesta selvitäisiin, olisi mielestäni myös oikein korottaa niiden perheiden maksuja, joilla on siihen taloudelliset edellytykset.

Arvoisa puhemies! Edelleen minun on pakko

puuttua siihen tosiasiaan, että väestöämme muuttaa kasvukeskuksiin. Rakennemuutosta tapahtuu koko ajan ja vauhdilla. Silti valtion eli meidän päätöksentekomme ei kykene reagoimaan tähän, vaan eletään samaan malliin kuin edellisillä vuosikymmenillä, vaikka ne vanhat aluepoliittiset lääkkeet eivät enää auta. Tämä apparaatti ei kykene ottamaan huomioon muutuvia olosuhteita riittävän nopeasti puhumattakaan siitä, että se mahdollistaisi erilaisten ongelmien keskellä painivien kuntien ja kaupunkien tilanteiden huomioon ottamisen. Toivonkin, että hallintoamme ja työnjakoamme valtion ja kuntien kesken arvioitaisiin ainakin sisäasiainministeriön toimesta uudelleen siten, että kunnille jäisi enemmän liikkumavaraa hoitaa tehtävänsä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kommentoida hieman kahta viimeksi käytettyä puheenvuoroa.

Ed. Rinteen puheenvuorossa oli paljon vakavaa sanomaa. Pelkään myös itse, että olemme sillä tiellä, jossa sosiaalinen rasismi aletaan kokea myös oikeutetuksi.

Sen sijaan työllistämiseen liittyviä ongelmia mielestäni ed. Juurola kommentoi hieman syvällisemmin. Hän totesi, että ongelmana ovat tällä hetkellä nuoret ja iäkkäämmät ihmiset ja nimenomaan ne, jotka eivät ole koulutettuja. Olen samaa mieltä siitä, että varmasti jokainen mielellään, jos vain kykenee ja henkisesti jaksaa, ottaa työn vastaan. Mutta niiden keskustelujen pohjalta, mitä muun muassa tänä iltana minulla oli mahdollisuus käydä, monet työnantajat todella valittavat sitä, että eivät saa ihmisiä töihin. Tämä ei johdu siitä, että työttömät sanoisivat, etteivät halua tehdä töitä, vaan siitä, että näiltä ihmisiltä puuttuu sen tyyppinen koulutus tai työkokemus, jota nykyisissä työtehtävissä vaaditaan.

Esimerkkinä lopuksi haluan käyttää sitä, että oli iso yritys, joka oli valmiina palkkaamaan pääkaupunkiseudulta useita kymmeniä henkilöitä lisää ja nimenomaan atk-tyyppisiin tehtäviin. Tiedustelin, eikö tässä löytyisi nyt työtä niille lukemattomille atk:hon tottuneille naisille, jotka on pistetty ulos pankeista. Vastaus oli ei, koska se atk-työ, mitä tehtäisiin, vaatisi ohjelmien tuottamista ja eri tyyppistä työtä, mitä on tehty. Eli jälleen on valtava haaste koulutukselle.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Vastoin kuin suunnittelin ja vähän uhkailinkin, en ala pitää mitään historian kertausta. Tuntuu aika lapselliselta kertailla laman syitä ja syntyjä. Sen verran voin tietysti noin yleisesti sanoa, että suo-

malaisen talouden ylle pilviä kerääntyi jo 70-luvulta alkaen, ehkä aikaisemminkin ja niin kuin täällä on sanottukin, osin lainsäädännön pohjalta. Nämä pilvet kasautuivat 80-luvun lopun hulluina vuosina ja myrsky puhkesi 90-luvun alussa. Voin sanoa, että keskusta ja kokoomus noina vuosina kantoivat ankan vastuun, erityisesti Aho ja Viinanen, joille täytyy nostaa hattua siitä, että kestivät. Kummallakaan ei vastaavista tehtävistä ollut ennestään kokemusta. Luulen, että hatunnoston arvoinen on suoritus meidän kaikkienkin osalta. Virheitä tietysti noina vuosina tapahtui, mutta parempaan ei pystytty. Parempaan ei olisi pystynyt kukaan muukaan, ja nyt sitten taas eletään uutta aikaa.

Tämä maailma tuskin palaa enää samanlaiseksi kuin se oli 80-luvulla. Täystyöllisyyttä ja sitä, mitä meillä silloin oli, ei pystytty saavuttamaan. Se on aivan selvä asia, sen tietää meistä jokainen. Paitsi, jos syntyy sota tai luonnontuho, jokin sellainen, mikä hävittää suuren osan siitä, mitä on valmiiksi rakennettu, totta kai silloin tietysti on työtä kaikille ja enemmänkin.

Mitä tulee velkoihin, mitä tässä on syntynyt, 400 miljardia markkaa, vähän epäilen, että silloin, kun nämä kaikki on maksettu, olemme uudelleen apinan näköisiä. Vähän epäilen, että se ei onnistu. Eikä näitä velkoja koskaan makseta maailmassa minkään valtion osalta. Moni valtio on enemmän veloissa kuin Suomi ja on turha kuvitella, että niitä velkoja maksetaan takaisin. Millä tavalla se sitten maailman kulussa joskus ratkaistaan, niin meidän kuin Meksikon velat, on toinen asia. Tuskin olemme niitä aikoja näkemässä.

Etä siinä mielessä ei mitään kertauksia. Ainahan on mukava vähän vanhoista puhua, mutta jollakin tavalla alkaa tuntua ällöttävältä jo itseltäkin. Minähän olen tietysti yksi pahimpia palamaan vuosien taakse, mutta aika ällöttävältä se alkaa tuntua, ainakin, kun kuuntelee sen toisen suusta. Omassa suussa se tuntuu mukavammalta. En minä ketään neuvo, mutta kyllä me tietysti saisimme vähän lopetella näitä juttuja.

Pari asiaa, herra puhemies, minkä takia tänne tulin.

Toinen huolenaihe minulla on poliisien vakanssikysymys, poliisien määrä. Meillä on hakukierroksia mukaan luettuna nähdäkseni 500 vakanssia tällä hetkellä avoinna, kun samanaikaisesti liikenneturvallisuus heikkenee, murhaajat, murttajat ja raiskaajat kiertävät yhteiskunnassa, talousrikollisuus ja harmaa talous lisääntyy. Meillä ei olisi varaa luopua yhtään siitä poliisi-

vahvuudesta, mitä meillä on ollut taannoisina vuosina. Tiedätte varsin hyvin, mitä se merkitsee, jos 500 miestä on kentältä pois. Meillä ei enää esimerkiksi rikostutkinnassa tutkita lainkaan muita kuin suurimmat ja merkittävimmät jutut. Muut lyödään mappiin. Sen sijaan siihen aikaan, kun minä olin vielä nuori poliisimies, jokainen juttu, mikä tutkijalle tuli, oli tärkeä ja kunniasia oli se selvittää ja tehtiin ankarasti työtä sen hyväksi. Nykyisin ei yritetäkään eikä se ole poliisin vika, vaan kysymys on siitä, että suuremmat jutut, yhteiskunnallisesti tärkeät jutut vievät kaiken työvoiman.

Näin ollen tämä on huolestuttava tilanne ja vähän ihmettelyn ministeri Niinistöä, jota olen pitänyt tietyllä tavalla yhteiskunta- ja poliisi-myönteisenä — yhteiskuntamyönteinen hän varmasti on, en minä sitä halua tehdä kyseenalaiseksi — miksi hän ei näe tässä asiassa suurempaa huolta, sitä ihmettelyn. Eli toisin sanoen ihan hyvällä mielellä sanoen, kyllä tähän pitäisi kiinnittää huomiota ja nuo poliisin vakanssit pitäisi saada vähiin päihin täytetyksi. Jos tilanne ryöstäytyy suomalaisessa yhteiskunnassa käsistä, sitä on vaikea enää saada takaisin, vaikka tulisi tuhat vakanssia lisää.

Herra puhemies! Toinen asia on se, joka ei varsinaisesti kuulu budjettiin, mutta Tamperetta ja Pirkanmaata on todella näitten vuosien aikana sorsittu, sorsittiin jo Ahon hallituksen ja Pekkarisen aikana, jolloin tukialuekysymyksessä Tampere ja Pirkanmaa pudotettiin pois, Tampereen lähikunnat tästä paremmasta tukialueesta. Näin ei pitänyt tapahtua, mutta näin tapahtui ja sen jälkeen jatkuvasti Tampereen seutu ei ole kokenut muuta kuin kolauksia. Nytkin on tulossa jälleen yksi kolaus, joka ei sellaisenaan liity tähän budjettiin, mutta kun täällä budjetin yhteydessä voi puhua vähän laajemmaltikin, eli lääketieteen koulutus Tampereella.

Vuonna 93 lääketieteen aloituspaikkoja alennettiin merkittävästi muun muassa Tampereella 95:stä 40:een näitä aloituspaikkoja. Siis lääkärisi opiskelun aloituspaikkoja alennettiin myös muualla, mutta Tampere oli silloin lakkautus-uhan alaisena. Se pystyttiin estämään, mutta aloituspaikat putosivat 40:een. Nyt ollaan lisäämässä lääkärikoulutusta syystä tai syyttä, sitä en tiedä, ilmeisesti syystä, mutta Tampere ei saakaan kuin 15 aloituspaikkaa sen mukaan, mitkä ovat olleet suunnitelmat, kun muut lääketieteen tiedekunnat muualla Suomessa, joissa on ollut kaksinkertainen määrä ja enemmänkin aloituspaikkoja, saavat huomattavasti enemmän. Tämä

merkitsee sitä, että jälleen jonkinlainen alasajo näyttää olevan Tampereen lääketieteen kohdalla. Kuitenkin se vastaa koulutuksessa, vaikei tietysti koko Suomen lääkärikunnasta ole kysymys, tästä miljoonapiiristä laajalti Pohjanmaalle ja nimenomaan siitä lääkäritarpeesta, mikä on tällä alueella aika pitkälti. Jos nyt tällä tavalla käy, niin se on paha virhe, enkä tiedä, miksi Tamperetta niin paljon tässäkin asiassa mollaataan.

Minä toivoisin, että kun tästä asiasta, jos siitä ei ole vielä päätöstä tullut, itsekkin olen yrittänyt siinä toimia, päätös tehdään, niin tämä Tampereen osuus aloituspaikoista muodostetaan huomattavasti suuremmaksi, jotta taataan se, että tämä lääketieteen tiedekunta, varsin ansiokas tiedekunta, voi siellä toimia. Tai jos sitä ruvetaan tuollaisena pitämään ja kituuttamaan, niin tapetahan se vallan pois, mutta ei silläkään mitään tehdä, että siellä on huomattavasti, siis puolta pienempi aloituspaikkamäärä kuin muualla lääketieteen tiedekunnissa. Tämä tästä Tampereesta. Toivon, että opetusministeriö pääsee tässä sellaiseen ratkaisuun, joka tyydyttää kyseistä yliopistoa ja myös alueen kansanedustajia.

Vielä lopuksi, herra puhemies, kun tässä on ollut keskustelua eduskunnan vaikutusmahdollisuuksista tähän budjettiin, valtion talousarvioon, niin jos katselee valtion talousarviota vuodelta 87 ja 88, jolloin itsekkin täällä nuorena kansanedustajana vaikka vanhana gubbena muuten olin mukana, niin se on aivan erilainen. Siellä oli huomattavasti yksityiskohtaisemmin kohteet, joihin rahaa myönnettiin. Nykyisin tämä budjetti on sellainen kehysraami, missä on vaan yleisiä linjauksia ja könttäsummia, jotka virkamiehet valmistelevat tuolla ministeriössä, joka kulkee meidän marmatuksen kautta täältä ja joka sitten toteutetaan tietyssä virastossa. Esimerkiksi Tielaitoksessa joku Hämeen piiri päättää siitä, mitä teitä tehdään, kun aikaisemmin me pystyimme täällä hiukan ohjailemaan niitä rahoja ja suunnittelemaan sitä, mikä meidän mielestämme josakin Hämeen tiepiirissä oli taroituksenmukaista ja muuta. Nyt, jos me haluamme vaikuttaa, me joudumme menemään Tielaitokselle Tampereelle ja rukoilemaan siellä, jos saisi jonkun siltarummun tehtyä tai tiepätkän korjattua.

Näin ollen meiltä on mennyt vallan budjettilta pois näiden könttäsummien mukana. Tämä ei ole kyllä hyväksi. Kyllä pitäisi palata hiukan paksumpaan budjettikirjaan ja siihen, että siellä on yksilöidymmin kohteita, ei nyt ihan siltarumpuja, mutta kuitenkin sillä tavalla, että me päät-

täisimme täällä eivätkä virkamiehet siellä ministeriössä ja taas siellä toteutuspuolella ja me tässä välillä emme määrää emmekä päättää mitään. Tämä alkaa tuntua aika turhautavalta.

Tästä asiasta on puhuttu täällä eduskunnassa moneenkin kertaan. Ed. Saarinenkin on puhunut aikaisemminkin ja toivoisi, että kansanedustajat ja erityisesti hallitusryhmien kansanedustajat, kun olette läheisessä kosketuksessa valtioneuvostoon, ottaisitte tämän asian keskusteluun. En minä tarkoita sitä, että joka asia päätetään täällä eduskunnassa, mutta hiukan enemmän näiden hommien täytyisi olla käsissä taikka ihminen alkaa tuntea itsensä täällä turhautuneeksi, kun ei se päättää muuta kuin könttäsommista, jos niistäkään.

Ed. Lindqvist: Arvoisa herra puhemies! Valtion talousarvio vuodelle 98 on tehty varsin suotuisissa talouden näkymissä, käytetäänpä mittarina kansainvälistä tai kansallista talouden kehitystä. Kokonaistuotanto ja teollisuustuotanto kasvavat ripeästi.

Kasvusta huolimatta työttömyys on edelleen suuri ongelma suuressa osassa maatamme. Samoin valtion velkaantuminen jatkuu vielä noin 15—16 miljardilla vuonna 98. Lipposen hallituksen suuret valtionosuusleikkaukset ja yhteisöveron leikkaus vaikeuttavat kuntien mahdollisuuksia hoitaa perustehtäviään eli tuottaa kuntalaisille peruspalveluita. Kun huomioi vielä lisävelvoitteet, esimerkiksi opettajien eläkevastuiden siirtämisen kunnille, on monen kunnan mahdotonta sopeuttaa taloutensa hallituksen kurituslinjaan, mikäli työllisyyskehitys ei ole edennyt toivotulla tavalla.

Kuntien erilaisuuden tunnistaminen tuntuukin puuttuvan hallituksen toiminnasta kokonaan. Minunkin kotikunnassani Lahdessa talousarvion tasapainotus perustuu kunnan henkilöstön lomautuksiin ja lomarahojen siirtoihin. Kuitenkin monet peruspalveluihin kuuluvat tehtävät odottavat tekijäänsä.

Verotuksen alentaminen oli Lipposen hallituksen yksi tärkeä tavoite. Kuitenkin tämän vuoden kokonaisveroaste on toista prosenttiyksikköä korkeammalla tasolla kuin kertaakaan Ahon hallituksen aikana. Olisin toivonut verolinjausta, joka olisi työllistävämpi ja oikeudenmukaisempi. Arvonlisäveron alentaminen palvelualoilta tukisi meidän kaikkien yhteistä tavoitetta työllisyyden parantamisesta. Valitettavasti Lipposen hallitukselta ei löydy eväitä arvonlisäveroremonttiin. Ruoan arvonlisäveron alentami-

nen, kuten Ahon hallituksen aikana päätettiin, helpottaisi pienituloisten jokapäiväistä elämää, ja nämä helpotukset osaltaan lisäisivät kulutusta kotimarkkinoilla.

Lipposen hallitus on leikannut muun muassa yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta hallitusaikanaan lähes 4 miljardia. Tämä ei voi olla vaikuttamatta opetuksen laatuun ja ennen kaikkea oppimiseen.

Hyvää budjetissa on tietoyhteiskuntaohjelman jatkaminen. Ohjelman tarkoituksena on vaikuttaa kansainväliseen kilpailukykyyn ja työllisyyteen tietotekniikan tehokkaalla hyödyntämisellä, koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantamisella sekä kirjasto- ja tietopalveluiden kehittämisellä. Mahdollisuuksia tekniselle kehitykselle luodaan panostamalla muun muassa yliopistojen tietotekniikan opetukseen, tutkimukseen ja laitehankintoihin, ammattikorkeakoulujen laitehankintoihin ja kirjastojen tietoverkkoihin.

Jonkinmoinen ongelma ilmeisesti tulevina vuosina on kuitenkin ammattikorkeakoulujen rahoituspohja. Se toive, joka ammattikorkeakouluihin kehittäjinä on laitettu, valuu hiekkään, mikäli ammattikorkeakouluille ei pystytä takaamaan entistä itsenäisempää rahoitusmahdollisuutta ja myös päättävältä.

Arvostelua koulutuksen kohdentumisesta palvelemaan todellista työllistymistä kuulee melko usein. Siksi onkin tärkeää, että koulutuksen sisällöt ja koulutusmäärät toimivat mahdollisimman joustavasti. Perusteltua olisi myös panostaa opettajien täydennyskoulutukseen huomattavasti esitettyä enemmän. Lisäksi toivoisin lisäpanostusta muotoilu-, design- ja viestintäaloille. Muun muassa animaatiotekniikat ovat kova sana työmarkkinoilla näinä päivinä. Hyvistä tekijöistä on suorastaan huutava pula.

Me keskustassa vastustamme hallituksen esittämää opintotuen leikkausta ja esitämme määrärahaa lisättäväksi 22 miljoonalla markalla, kun tulee yksityiskohtaisen käsittelyn aika. Emme hyväksy myöskään valtionosuusleikkauksia hallituksen esittämässä laajuudessa, vaan esitämme 480 miljoonaa markkaa valtionosuutta ja -avustusta yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin. Lisäksi esitämme koulurakentamiseen, erityisesti homekoulujen peruskorjauksiin, 50 miljoonaa markkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle esitetyt leikkaukset ovat kohtuuttomia ottaen huomioon kuntien velvollisuudet huolehtia sairaista, lapsista ja vanhuksista ym. lakisääteiset

tehtävät toteuttaen. Kuitenkin sivistyneen kansan tulee huolehtia arvokkaasta ja inhimillisestä elämästä, kun kyseessä ovat ne yhteiskuntamme jäsenet, jotka eivät tähän itse pysty. Esitämme määrärahaa valtionosuksiin sosiaali- ja terveydenhoidon palveluiden turvaamiseksi.

Toivoisin todella, että hallitus tykönänsä harkitsisi uudelleen kunnille suunnattuja leikkauksia. Haluankin kysyä, mitä järkeä on leikkauksilla ajaa kunnat vähentämään henkilöstöä jopa todella tarpeellisista, välttämättömistä työpaikoista. Aivan varmasti on kivetkin käännetty maasta näiden säästö- ja leikkauksivuosien aikana. Miten pitkälle voidaan sivistyneessä yhteiskunnassa mennä? Vanhusten määrä lisääntyy, joten päinvastoin tarvitaan lisäpanostusta vanhustenhuollon järjestämiseen. Eikö lama ole valitettavasti myöskään vähentänyt ihmisten sairastamista.

Samanaikaisesti pohditaan erilaisia projekteja toisensa jälkeen, joilla työllistetään työttömiksi jääviä. Eikö olisi kaikkien kannalta järkevämpää, että todella tarpeelliset työpaikat täytetään eikä lisätä ihmisiä tähän kierrätykseen? Lahdesakin on hoidettu jopa satojen henkilöiden työt sosiaali- ja terveydenhuollonkin puolella työllisyystöinä. Kuitenkin joka puolella on henkilöstöä liian vähän.

Poliisit ovat toimineet aivan ääri rajoilla. Heillä on valtava pula miehistöstä. Muistaakseni viitisensataa virkaa on täyttämättä. Poliisien koulutus laahaa jäljessä määrällisesti. Myös näihin molempiin tekijöihin, sekä virkojen täyttämiseen että koulutuspaikkojen lisäämiseen, on kiinnitettävä huomiota. Kansalaisilla on oikeus vaatia turvallisuutta, jonka takaajana Suomessa toimivat hyvin ansiokkaasti poliisivoimat.

Vuosi vuodelta ovat työministeriön erilaisiin työllistämistoiimiin käytetyt määrärahat paisuneet, samalla kun muilta hallintokunnilta vaaditaan säästöjä. Menot on siis vain siirretty eri hallintokunnan jaettavaksi. Kuitenkin työministeriön aluehallinnon tulisi voida keskittyä yhä yksilöllisemmin palvelemaan työtä etsiviä, kuten on kaavailutkin.

Lisäksi esitämme työttömyysturvan peruspäivärahan korottamista 4 markalla hallituksen esittämän 2 markan sijasta. Emme voi tyytyä siihen, että peruspäivärahaa ei ole Lipposen hallituksen aikana lainkaan korjattu, ja haluamme siihen esittää hiukan lisää.

Lisäksi tulemme esittämään eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentamista 3 pennistä 2 penniin.

Jotta uusia työpaikkoja syntyisi odotetulla tavalla, esitämme yhtenä keinona, että työnantajan sairausvakuutusmaksua ei peritä yksityiseltä työnantajalta lainkaan, jos palkkasumma jää alle 6 miljoonan markan. Vuosipalkkasummasta 6—60 miljoonaa markkaa esitämme 1:tä prosenttia ja 60 miljoonaa markkaa ylittävältä osalta 2:tä prosenttia.

Lisäksi mielestäni maakuntien kehittämishahaa tulisi lisätä, jotta mahdollisimman moni hankke saisi vauhtia tämänkin panostuksen kautta.

Samoin toivoisin ja keskusta edellyttää myöhemmin esitettävällä ponnella, että korjataan Lipposen hallituksen runnoma päivähoitomaksujen uusi järjestelmä. Se oli susi jo syntyessään, kuten totesimme lain käsittelyn yhteydessä, ja tulemme esittämään, että hallitus tuo pikaisesti esityksen päivähoitomaksujen epäkohtien korjaamiseksi niin, että monilapsisten sekä pieni- ja keskituloisten perheiden maksuja pienennetään.

Arvoisa puhemies! Suomen on rakennettava uusi hyvinvointi kestäväälle pohjalle monien eri polkujen kautta, sillä vain työllisyyden paraneminen vakauttaa talouden ja tuo suomalaisille sen turvallisuuden, jolla valetaan uskoa tulevaisuuteen. Toivon, että hallitus näkee tärkeäksi satsata erilaisiin vientiponnisteluihin ja maakuntien kehittämiseen niillä vahvuusalueilla, jotka kussakin maakunnassa ovat. Näemme yhteistyökumppaneina EU-alueen lisäksi Venäjän, USA:n sekä Kaukoidän alueet muun muassa. Me emme voi tyytyä siihen, että EU antaa vastaukset ja direktiivit, vaan meidän on otettava vastuu tulevaisuudesta omiin käsiimme. Siihen uudistukseen minä toivon Lipposen hallituksen vähitellen lähtevän eli uudistamaan työelämää niin, että työpaikkoja nimenomaan pieneen ja keskisuureen teollisuuteen ja palvelualoille syntyisi.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Kun tästä puhujakorokkeelta näkee arvostetun Kelan valtuutetun ed. Ihamäen tuossa edessään, on vähän niin kuin historian siipien havinaa edessä, kun mietitään tätä taloa ja sitä, minkälaista keskustelua tässä talossa käytiin 60 vuotta sitten. Nimittäin huomenna 16.12. tulee kuluneeksi 60 vuotta siitä, kun kansaneläkelaki syntyi ja Kansaneläkelaitos sitä kautta. Voi sanoa, että kun tätä 60:tä vuotta katsoo, niitä budjetteja, mitä tässä välillä on ollut, kyllä sosiaali- ja terveydenhuollonkin pääluokka on monelta osin kohentunut ja ne olosuhteet ja ajat, missä nyt elämme, ovat huomattavasti paremmat. Siinä mielessä

meillä on kyllä aihetta kiitollisuuteen ja tyytyväisyyteen, että isänmaamme on rakennettu isiemme ja äitiemme sitkeän työn tuloksena hyväksi asua ja elää, ei kuitenkaan valmiiksi vielä. Meillä tätä rakentamista riittää, ja toisaalta täytyy toivoa, että emme vain sitä perintöä, minkä olemme saaneet, turmelisi, vaan voisimme sen myöskin arvossa säilyttää.

Oikeastaan tähän aloitukseen viittaa myöskin se, että ed. Rinne, sosialidemokraatti, suuresti arvostamani, oman puheenvuoronsa loppuun luki kaksi runoa, jotka kyllä olivat enemmänkin sieltä 60 vuoden takaisesta aate- ja arvomaailmasta, mikä sosialidemokraateilla silloin oli, sillä taistelevalla työväenliikkeellä, joka silloin tässä maassa toimi. Ed. Rinne, aivan niin kuin ed. Viitanen vastauspuheenvuorossa teille sanoi, tällä hetkellä näyttä siltä, että eduskunnassa on vain kaksi voimaa. On olemassa oikeistovoima, kaikki hallituksessa olevat oikeistolaiset, ja sitten on se vastapaino ja toinen voima, joka on nimeltään keskusta. Näin ollen sitä taistelevaa työväenliikettä kyllä aika ajoin kaivattaisiin, aivan niin kuin ed. Rinnekin oikealla tavalla sitä kaipailli; sille tilausta tässä ajassa olisi, ja sen painotukset myös tässä budjetissa olisivat voineet näkyä selvemmin ja tiukemmin.

Arvoisa puhemies! Lähdän niin kuin syksyllä, kun käytiin lähetekeskustelua, liikkeelle myönteisistä asioista hallituksen esityksessä. Niin kuin jo silloin totesin, hyväähän tässä on se, että sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on sellainen myönteinen muutos, joka koskettaa omaishoitajia ja sitä, kuinka omaishoitajana toimivalle henkilölle aiotaan lakisääteisesti turvata yksi vapaapäivä kuukaudesta kohden. Tämä on sellainen hyvä, tervetullut uudistus, hyvän alku, millä sitten näytetään, että myös tätä arvokasta työtä, omaishoitajan työtä, halutaan tukea ja sitä kautta rakentaa myös ehyempää ja turvatumpaa ympäristöä ihmisille elää ja toimia tässä meidän yhteiskunnassamme. (Ed. Rinne: Vähän käsitettää laajennettiin!) — Kyllä, ed. Rinne, tässä yhdyn kyllä näkemyksiinne. Uskon, että tässä me olemme, niin me keskustassa kuin te siellä hallituksen oikeistossa, myöskin samoilla linjoilla.

Yksi asia, mikä täällä voimakkaasti on puhuttanut, on ollut kysymys valtion velasta. Jollakin tavalla on melko mielenkiintoista ollut kuunnella niitä äänenpainoja, ei niinkään uusia äänenpainoja, koska kyllähän tätä velkarumbaa on käyty läpi ja aina muisteltu, mistä hallituksesta oikein on lähtenyt käyntiin tämä velkaantuminen. Näinhän se on, että tänä päivänä on se

tosiasia tunnustettava, että me olemme velkaantuneet ja se velkaantuminen on asia, mikä on hoidettava. Sitä valitettavasti ei hoideta sillä, että me syytämme toinen toisiamme, vaan nyt pitäisi päästä pikkuhiljaa siihen akseliin, jota me rakentavasti oppositiosta käsin haluamme sitä viestittää, siihen akseliin ja ajatteluun, että me yhdessä myös olisimme valmiit sitoutumaan velan hoitamiseen, jottei me sitä kaikkea siirrettäisi tulevien sukupolvien maksettavaksi.

Tässä valtion velan yhteydessä, arvoisa puhemies, on kyllä hyvä ja mielenkiintoista muistaa ja painaa mieleen, kun tällä hetkellä tehdään päätöksiä, että ne päätökset, mitä tehdään tänäkin budjettivuonna, eivät olisi sellaisia, että ne vielä syventäisivät velkaantumiskierrettä ja sitä kautta syventäisivät meidän taloudellista ahdinkoamme. On nimittäin pelättävissä, että ne ratkaisut, mitkä koskettavat Euroopan unionin integroitumista ja vielä syventämistä, siis vielä integroinnin tiukentamista Emuratkaisun kautta, voivat osaltaan olla sellaisia tekijöitä, jotka meidän velkakierrettämme tulevat lisäämään.

Viime päivinä on nähty riemun purkauksia siitä, kuinka ollaan saamassa miljardin, ehkäpä kahden miljardin puskurit, joiden avulla pyritään suhdannevaihteluja tasaamaan. Mutta, niin kuin arvoisa ed. M. Korhonenkin sieltä oikealta tietää, kyllähän kysymys on niin, että kun katsotaan vuotta 90, jolloin valtion velka oli 50 miljardia markkaa ja kun se tänä päivänä on 440 miljardia markkaa, niin 390 miljardia markkaa seitsemän vuoden aikana on käytetty puskuria mutta työttömyyttä sillä ei ole hoidettu. Sen vuoksi ne ilon purkaukset, mitkä miljardiin taikka kahteen nyt ovat tässä yhteydessä liittyneet, ovat kyllä kaikkea muuta kuin realismia. Siinä mielessä nyt täytyisi ottaa pää vetävän käteen ja miettiä yhteistä rahaa, kun sinne Emuun nyt meitä ajetaan kuin käärmettä pyssyyn, minkälaiset vaikutukset sillä on, että se ei vain syvennä valtion velkakierrettä.

Itse olen peloissani, että näin voi käydä seuraavassa suhdannevaihtelussa. Sen vuoksi tässä suhteessa toivoisin, että tämä eduskunta voisi olla keskusteleva eduskunta ja tämä oikeistolainen hallitus yhdessä keskustan kanssa voisi käydä myös keskustelua tästä aiheesta sillä tavalla, että tässäkin yhdessä sitouduttaisiin tuleviin vuosiin ja siihen, että velkaantumista pyritään estämään.

Arvoisa puhemies! Niin kuin edellä mainitsin, tämä 390 miljardin markan puskuri ei ole auttanut työllisyyteen. Työttömyys on tällä hetkellä

huolimatta Tilastokeskuksen uudesta tilastointitavasta edelleen hälyttävän korkea. Se liikkuu välillä 400 000—600 000, millä tavalla työvoiman koulutuksessa olevia ja varhaiseläkkeelle siirrettyjä tähän lasketaan. Se on meidän kansallinen, yhteinen suuri huolenaiheemme, johon tulee paneutua.

Ed. Rinne puhui hyvin ansiokkaasti ei ainoastaan Rinteen mallista, vaan vähän työllisyydestä muutenkin. Melko pitkälle jaan niitä näkemyksiä, mutta täytyy todeta, että kyllä yksi asia, mikä tässä meidän ajassamme myös, ed. Rinne, on nähtävillä, on se, että on myös tapahtunut sitä, että osittain työttömyys on johtanut siihen, että joiltakin on myös sekä halu että kyky työntekoon mennyt. Niiden esimerkkilukujen oikeellisuutta, mitä luitte, en epäile, mutta jollakin tavalla myös itse työelämässä ja vähän yrityselämässäkin mukana olleena on joutunut törmäämään siihen, että passiivinen vaihtoehto joidenkin kohdalla on tullut houkuttelevammaksi, ei ehkä niinkään taloudellisen seikan vuoksi. Taloudellisesti se ei houkuttele, mutta ehkä aktiivinen vapaa-aikahakuisuus on lisääntynyt ja sitä kautta on pelättävissä, että työttömyys alkaa periytyä elämänmallina. On erittäin tärkeitä, että pitkäaikaistyöttömiä voitaisiin saada, aivan samoin kuin nuorisotyöttömiä, nopeasti työn ja toimeentulon piiriin ja sitä kautta rakentamaan omaa elämää ja rakentamaan myös yhteiskuntaa, ehyttä ja turvata elämää laajalla sektorilla.

Jos tähän budjettiesitykseen katsoo, valitettavasti budjettiesityksessä on myös sellaisia elementtejä, jotka ylläpitävät ja tuottavat työttömyyttä. Ehkäpä valtionosuusleikkaus on niistä keskeisin. Olipa valtionosuusleikkausten muoto mikä tahansa, muuttuvat ne tässä tilanteessa suurelta osin ja suurella prosentilla myös työttömyydeksi. On tietenkin myönteistä, että tällä hetkellä korot ovat alhaalla, mutta kun tämä asetetaan yritystoiminnassa korkeiden työvoimakustannusten rinnalle, muodostuu silloin sellainen asetelma, jossa koneellistaminen voittaa työllistämisen, ja näin ollen työllisyyskehityksen kannalta sekään ei parhaalla mahdollisella tavalla toimi. Ei ole kysymys siitä, että huudettaisiin korkeampia korkoja, ei, vaan siitä, että nyt olisi jo todella syytä madaltaa työllistämiskynnystä, mietittävä niitä ratkaisuja.

Aivan hiljattain, arvoisa puhemies, minulla oli mahdollisuus keskustella erään johtavan elektroniikkateollisuudessa työskentelevän yrityksen johtajien kanssa ja kerroin heille siitä, että meillä Lapissa Ranualla on koulutettu työt-

tömiä elektroniikka-alalle nimenomaan sitä silmällä pitäen, että sinne voitaisiin saada esimerkiksi pienimuotoista alihankintatyötä, koska elektroniikkateollisuus on se, mihin on voimakkaasti satsattu viime vuosina, ja sitä katsotaan vielä kasvavana teollisuudenalana. Mutta valitettavasti kaikki elektroniikkateollisuuden suunnasta ja tämän yrityksen suunnasta oli se, että tällä hetkellä heillä ei ole tarkoituksia synnyttää työpaikkoja sen enempää Ranualla kuin muuallekaan Suomeen, vaan ajatus on se, että he vievät työpaikat sinne, missä kustannustaso on matalin. He kertoivat juuri avanneensa Tallinassa uudet tuotantotilat ja nyt he ovat lähdössä kokeilemaan myös Venäjän puolelle, millä tavalla siellä tuotantoa ja toimintaa voidaan pyörittää.

Tämä on huolestuttavaa siinäkin suhteessa, että vaikka Euroopan unionin jäsenyyden myötä ja kautta meille luvattiin investointien tulevan, nyt on nähtävissä myös tällainen kehitys, että investoinnit karkaavat meiltä ulos. Jos yhteinen raha on tulossa vielä, niin on pelättävissä, että yhä voimakkaammin investoinnit tulevat meiltä lähtemään ulos sinne, missä todelliset työelämän joustot toimivat tänä päivänä pahimmalla mahdollisella tavalla niissä maissa, missä työläinsäädäntö ja muu ei ole vielä kehittynyt. Ed. Rinne, uskon, että me emme tällaista kehitystä halua olla tukemassa, emme aidan sillä puolella emmekä täällä aidan vihreämmälläkään puolella.

Arvoisa puhemies! On tietenkin totta, että äskenen esimerkki kertoo jotakin tämän yhteiskunnan sairaudesta. Tämän yhteiskunnan sairaudesta kertoo jotain myös se, että tänä päivänä kuntien lähetystöt saapuvat tänne sieltä jostain Kajaanista pohjoiseen, missä työpaikka on kulan arvoinen, niin kuin laulussakin lauletaan, pohjoisesta ja itäisestä Suomesta tummissaan hattu kourassa tullaan kertomaan kuntien taloudellisesta tilanteesta, pyytämään harkinnanvaraista korotettua tukea kunnille, valtionosuutta lisää, puhutaan miljoonasta, kahdesta, ehkä kolmesta miljoonasta, kuitenkin tämmöistä suuruusluokkaa olevista summista. Samaan aikaan me saamme lukea, että jotkut yrityselämässä olevat mittailevat kymmenien miljoonien optioita. Jollakin tavalla varallisuus ei tässä maassa tasaisesti jakaudu.

Ed. M. Korhonen varmasti myös pohjoisen miehenä tuntee tämän kysymyksen erittäin hyvin, ja sen vuoksi meidän pitäisikin löytää pohjoisen ja itäisen Suomen rintama toimimaan ja taistelemaan sen puolesta, että tämä eriarvoista-

va kehitys ei voisi tässä maassa enää voimistua eikä jatkuu.

Arvoisa puhemies! Yksi asia. Kun puhutaan investoinneista, Suomen kohdalla aina viitataan siihen, että turvallisuus on meillä keskeinen seikka. Meille olisi turvallista investoida, koska meillä rikollisuus on vielä kansainvälisessä mittapuussa hyvin vähäistä ja pientä. Hyvä näin, mutta kyllä viime aikoina myös esimerkit kertovat siitä, että kun säästöt ovat alkaneet kohdistua myös turvallisuuteen, järjestykseen, poliisien toimialaan, hälyttäviä merkkejä on ilmassa.

Siitä täällä on käyty tänäkin iltana keskustelua ja täytyy sanoa, että jos pitää paikkansa se viesti, että kahden hiljattain raa'alla tavalla surmatun poliisin paikat jäävät täyttämättä, ei se kyllä kovin hyvää signaalia anna siitä, että meillä turvallisuuteen todellakin haluttaisiin satsata myös tulevaisuudessa. Kyllä yksi Suomen valtteja, uskon ja toivon, myös tulevaisuudessa tulisi olla se, että meillä on turvallinen elinympäristö, mutta samalla myös turvallinen investointiympäristö, mitä yritysmaailma ja sitä kautta mahdolliset uudet työpaikat tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Illan myöhäisyyden ja ajankohdan sekä pitkän puhujalistan huomaten en käytä koko sitä oikeutta, mikä edustajilla on rajoittamattoman puheoikeuden merkeissä, vaan tästä oikeudesta annan myös muiden tänä iltana nauttia. Mutta haluan vielä nostaa esille kaksi sellaista kysymystä, mitkä ovat viime aikoina minua mietityttäneet, kun olen katsonut tämän hallituksen toimintaa ja budjettia ja olen kuullut niitä puheenvuoroja, mitä hallituksen edustajat maakunnissa ja päivän lehdissä hallituksesta ja sen toiminnasta antavat.

On ollut jollakin tavalla ikävää pohjoisen vinkkelistä katsoa ympäristöministeriön tiettyjä toimintaohjeita, jotka ovat pitäneet meillä tällä hetkellä hyvät ja realistiset mahdollisuudet investointeihin jäissä, Vuotoksen, samoin myös malmeihin liittyvät kysymykset. Mutta tuntuu jollakin tavalla kummalta, että kuitenkin tämän saman hallituksen, joka jäädyttää näiden voimavarojen, näiden työllistävien mahdollisuuksien käyttöönottoa, edustajat ruiskaunokista lähtien kiertävät ja kertovat siitä, että kyllä hallitus olisi sen valmis tekemään, mutta ympäristöministeri Haavisto ei, taikka samalla tavalla kun jostakin maatalouden investoinnista on kysymys, kyllä hallitus siihen olisi valmis, mutta ei maatalousministeri Hemilä.

Monta kertaa olen miettinyt, onko niin, että nämä kaksi ministeriä eivät olekaan valtioneu-

voston täysivaltaisia jäseniä, vaan heidät on ikään kuin otettu sillä tavalla valtioneuvostoon mukaan, että hallitus voi tehdä ja huseerata ja sitten kun tulee poliittisen vastuunkannon paikka hallituksen linjasta, hallitus ikään kuin irtaantuu vastuusta ja osoittaa vain nimeltä mainiten näitä ministereitä. Tämä ei ole lojaalia eikä ole millään tavalla reilua näitä ministereitä kohtaan, vaan selkeästi on todettava, että ympäristöpoliittinen linja on koko hallituksen linja.

Tuntuu hyvin ihmeelliseltä, että SDP ja kokoomus-nimikkeiden taakse Lapissakin piiloutuu paljon ihmisiä, jotka puhuvat voimakkaasti Vuotoksen altaan rakentamisen puolesta, vaikka heidän oma hallituksensa on nimenomaan pitänyt sitä jäissä. Tässä mielessä minä toivoisin, että hallituksessa myös käytäisiin sellaista arvokeskustelua, mitä ed. Rinne puheenvuorossaan esille toi, sillä tavalla, että sanat ja teot olisivat yhtä puuta ja että hallitus todellakin kantaisi koko maasta vastuun koko leveällä rintamalla eikä niin, että ikävät ja vaikeat asiat pannaan ikään kuin virkamiesministereiden, tässä tapauksessa osittain virkamiesministerin ja vihreän ministerin harteille ja joissakin yhteyksissä puhutaan ikään kuin toisesta kategoriasta.

On ikävää seurata tällaista keskustelua ja ikävää nähdä, että hallituksen jäsenet täällä sitoutuvat hallituksen toimintalinjoihin, mutta jossakin muualla antavat ymmärtää jotakin aivan muuta.

Arvoisa puhemies! Ikään kuin siunatuksi lopuksi se yksi iso asia, mikä puhutti jo syksyllä, se tulonsiirto, mikä on negatiivinen tulonsiirto pohjoiseen. Uskon, että vastauspuheenvuorossaan myös ed. M. Korhonen, mikäli hänelle sellainen annetaan, tulee tähän puuttumaan. Bensiinin, dieselin hinta, siinä on se sampo, se automaatti, millä hallitus aikoo nyt budjettiaan tasapainottaa ja vakauttaa. Mutta nimenomaan se on miljardin lisälasku haja-asutusseudulle, harvaan-asutulle seudulle. Kun me ed. M. Korhosen kanssa tulemme pohjoisesta, tiedämme, minkälaiset etäisyydet siellä on, niin kuin olen monta kertaa sanonut, 170 kilometriä lentokentälle. Se on enemmän kuin tästä Tampereelle taikka Turkuun. Sen vuoksi on jotenkin kohtuutonta, että hallitus ei muuta keksi kuin aina uudestaan ja uudestaan veivata bensaveroa ylös. Sillä ei tätä maata rakenneta. Päinvastoin sillä näivetetään haja-asutusseutua ja lisälasku kohdistuu siihen kansanosaan, joka muutenkin on saanut melko voimakkaasti kantaa ja kärsii taloudellisen laman ja tämän hallituksen politiikan ikävistä seurauksista.

Arvoisa puhemies! En paljoa pyydä, mutta pyydän sen verran hallitukselta, että hallitus tässä asiassa yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulisi tuntoihinsa ja tunnustaisi sen tosiasian, että hyvinvointiyhteiskuntaa ei rakenneta niin, että sen heikoimmalle kansanosalle, joka asuu haja-asutusseudulla, syydetään lisälaskua vaan niin, että tasaisesti pyrimme selviytymään ja myös kantamaan ne vastuut, joita yhteiskunnalle tulee, ja sitä kautta tasa-arvoisuuden ja tasavertaisuuden periaatteet voisivat vielä olla kansalaisten keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Tässä lyhyesti nämä muuttamat ajatukset tästä hallituksen budjetista.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Takkulalle haluan sanoa, että ministeri on herra ministeriössään ja hän tuo hallituksen päätettäväksi ne ministeriönsä asiat, jotka hän päättää tuoda.

Varsinaisesti pyysin vastauspuheenvuoron sen takia, että ed. Takkula varsin nuorena kansanedustajana otti puheenvuorossaan esiin huomisen Kansaneläkelaitoksen 60-vuotisjuhlan ja mietti puheenvuorossaan, miten näiden 60 vuoden aikana sosiaaliturva on muuttunut. Mittakaava on minusta merkittävä, sillä hän halusi tuoda esille näkemyksen, josta me itse kukin näemme, miten esimerkiksi sosiaaliturva on kehittynyt 60 vuoden aikana.

Kun täällä on yleensä puhuttu valtiontaloudesta ja muista budjettiin liittyvistä aiheista, niin on nähty paljon puutteita, nähty paljon ongelmia ja paljon epäkohtia ja heikosti tehtyjä päätöksiä ja pääsääntöisesti puhuttu valtiontaloudesta. Jos näiden perusteella pitää arvioida Suomen tilaa, niin huonosti todella menee. Mutta jos perspektiiviä on riittävästi, esimerkiksi 10 vuotta tai 60 vuotta, niin kuin ed. Takkulalla oli, niin näkökulma voi olla aivan toinen. Kyllä Suomessa on kehitys kuitenkin mennyt eteenpäin. Tällaista perspektiiviä toivoisin olevan yleisemminkin enemmän, kun asioista keskustellaan.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joskus, kun puheita kuuntelee, tulee väistämättä historia mieleen. Itselläni joskus ja ehkä nytkin jollakin tavalla käy mielessä vanha totuus ay-toimitsijasta, jota joskus olen kuunnellut. Tuolla ay-puolella oli sellainen sanonta, että ajatus katkesi 15 minuuttia sitten, mutta puhe jatkui.

On hyvin mielenkiintoinen ilmiö, miten se jos-

kus vaivaa ihmisiä muistin osalta. Muisti on hyvin valikoivaa, muistetaan asioita, joita halutaan. Esimerkiksi, kun ed. Takkula puhui tasa-arvoisuudesta ja tasavertaisuudesta polttoaineen hinnan osalta, pitää muistaa, kuka poisti polttoaineen hinnantasaustajärjestelmän tästä maasta. Se oli Esko Ahon hallitus, jossa keskusta oli kantavana voimana, joka perusteli markkinataloudella ja tasavertaisuudella sitä, että pitää olla kilpailua yhteiskunnassa jne. Puheiden ja historian pitää olla yhdenmukaisia, tai sitten pitää historiantietoja parantaa. Ne paranevat lukemalla esimerkiksi taloushistoriaa. Taloushistoriasta ed. Takkulan tiedot ovat hyvin olennaisilta osin virheellisiä.

Kyllähän tämän maan oikeastaan pahin ja synkin ongelma johtui hyvin pitkälle pankkikriisin seurauksena tullee talouslamasta, jonka aikana olisi pitänyt ymmärtää tehdä tiettyjä toimenpiteitä. Se tietty toimenpide olisi ollut riittävän suuri ja riittävän isoksi mitoitettu devalvaatio, josta Esko Ahon hallitus kieltäytyi, ja jonka seurauksena tähän maahan syntyi ennennäkemätön jättityttömyys. Sitä historiallista totuutta ei voi kiertää, ei edes ed. Takkula.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähdän siitä historiallisesta totuudesta, johon ed. M. Korhonen päätti. Missään vaiheessa tätä historiallista totuutta en ole kieltänyt. Ehkäpä äskeisessä lyhyehkössä puheenvuorossani olisin voinut vielä tätäkin totuutta hieman kaivella ja käydä läpi. Toteaisin ed. M. Korhoselle sekä pankkitukiasian että bensanhinnankin osalta: Niin kuin olette huomanneet, pohjoisen miehet ovat täällä vaihtuneet. Olemme ed. Mannisen kanssa tulleet tänne puolustamaan sitä, että näitä lisälaskuja ei enää bensanhinnan korotuksina tulisi syrjäisille seuduille.

Ed. Ihämäelle toteaisin, että siinä jaan teidän näkemyksenne, niin kuin puheeni alussa sanoin, että kun pitkällä perspektiivillä katsomme, 60 vuotta, mikä Kelan syntymästä huomenna tulee, on todettava, että hyvinvointivaltio on mennyt monella tapaa eteenpäin. Nyt on vain huolehditava siitä, että ne samat perusperiaatteet, jotka hyvinvointivaltion rakentamisessa ovat olleet, tasa-arvoisuuden periaate ja ennen kaikkea se periaate, että vähempiosaisista aina huolehditään, voisivat säilyä kantavana ajatuksena myös tuleville vuosikymmenille ja sitä kautta sivistysvaltio Suomi säilyisi maailmankartalla edelleen sivistysvaltiona.

Ed. M a l m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Takkulan kanssa samaa mieltä siitä, että bensiinin hinnankorotus tuo ongelmia haja-asutusalueille, se on aivan selvä. Mutta haluan myös todeta, että Ahon hallituksen aikana, silloin kun me istuimme keskustan kanssa hallituksessa, tehtiin vastaavanlainen temppu. Tämä on ollut ongelma meille maaseudulla monta kertaa ja monta vuotta.

Vielä haluan todeta, että kun olen kuunnellut ed. Takkulan ja ed. Lindqvistin puheenvuoroja, sain sen käsityksen, että vastaavanlaisia puheenvuoroja pidettiin viime vaalikauden ajanakin. Niitä voi löytää pöytäkirjoista. Mutta ne eivät tulleet keskustan taholta, vaan silloisen opposition, sosialidemokraattien taholta.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Olemme monta kertaa kuulleet erään poliittisen totuuden, jutun siitä, kuinka politiikan pahimmat viholliset ovat oman puolueen kansanedustajat samasta vaalipiiristä. Teen nyt ehkä historiaa ylistämällä oman puolueeni Kuopion vaalipiiristä olevia kansanedustajia, jotka ovat valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston ja sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajina. He ovat tehneet todella hyvää työtä siinä toimessa, joka heidän osakseen tässä eduskunnassa on tullut, kun he ovat rukanneet valtion ensi vuoden talousarvioesitystä omien jaostojensa kanssa kyseisessä valiokunnassa ja saaneet aikaan sellaista, jota en etukäteen osannut kuvitella.

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on — tällä kertaa itsekin heittäydyn siis kyläpoliitikoksi, maakunnalliseksi vaikuttajaksi — tämän vuoden viimeisen lisätalousarvion pohjalta vakiinnuttamassa opetusministeriön toimialalle sitä kuuluisaa hanketta, jota on syytä pitää Itä-Suomi-työryhmän yhtenä keskeisimmistä asioista eli Kuopion yliopiston Bioteknia 2 -hanketta. 33 miljoonaa markkaa ensi vuodelle ja hankkeen kokonaiskustannukset ovat 66 miljoonaa, siis rakennushankkeen. Sen lisäksi tämä toiminta, joka nyt vakiintuu Kuopiossa, varmasti tuottaa sille seudulle ja koko Itä-Suomelle paitsi hyvää tutkija-ainesta, myös sellaista tuotannollista toimintaa, josta saamme lisää työpaikkoja ja pystymme entistä enemmän vaikuttamaan oman alueemme kehitykseen.

Erityisen maininnan ja kiitoksen kuitenkin ansaitsee nimenomaan valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston puheenjohtaja ja valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtaja Kari Rajamäki, kaikista niistä liikenneministeriön hallinnon-

alaan tulleista lisäyksistä ja muutoksista, jotka todella merkitsevät meille paljon. Tällä tavalla halusin nyt kumota väitteen, että oman vaalipiirin oman puolueen kansanedustajat olisivat poliittisesti vihollisia. Haluan nyt todistaa toisin ja ylistää heitä kumpaakin.

Liikenneinvestoinnit Itä-Suomessa ovat suuriarvoisia asioita meille. Kyseisessä mietinnössä nousi erityisesti esille jo aiemmin iltapäivällä kehittämishanke, jota jopa vähän peitellysti mutta kuitenkin selvästi sitä tarkoittaen liikenneministeri Aurakin moitti, eli Valtatie 5:n Vehmasmäki — Hiltulanlahti-välin rakentaminen Kuopion eteläpuolella. Me sieltä olemme sanomme kyllä, että jo oli aikakin. Sen hyötykustannussuhde on hyvin korkea. Sen rakentaminen on välttämättömyydestä monestakin eri syystä, joita en tässä tarkemmin perustele. Kaiken kaikkiaan tuon hankkeen läpi vieminen juuri tässä tilanteessa näyttää nyt olevan meidän kannaltamme sen maakunnan ihmisinä kaikkein positiivisin ja tärkein asia Kuopion yliopiston kehittämisen ohella.

Erityisen merkittäväksi tämä hanke tulee, kun ajattelen taustaksi nimenomaan liikenneministerin aiempaa esiintymistä iltapäivällä, jolloin hän ilmoitti, että siinä syödäänkin seuraavan vuoden, siis vuoden 99, eväitä. Tämä lausuma herätti minut pohtimaan ja kysymään, että näinkö vähän kunnianhimoa liikenneministerillä ja -ministeriöllä on taistella jäissä olevien kehittämishankkeitten puolesta vuosituuhannen vaihteessa. Koko itäinen Suomi tarvitsee niitä, E18 täällä etelämpänä, samoin kaikki ratahankkeet ja kanavointihankkeet, vesitiehankkeet ja valtatiehankkeet, joita nyt nimenomaan tarvitaan, jotta liikenneyhteydet itäisen rajamme taakse tulisivat kuntoon. Tässä suhteessa kesken jäänyt urakka Kuopion eteläpuolella, Valtatie 5:n loppuun saattaminen välillä Vehmasmäki — Hiltulanlahti on tosi tarpeellinen.

Liikenneministeriön hallinnonalaan kuuluu myös perustienpidon rahoista huolehtiminen ja sen tulevaisuuden varmistaminen. Iloitsemme siitä, että merenkulun ja muun vesiliikenteen kohdassa mietinnössä sanotaan: ”Valiokunta pitää tärkeänä, että periaatepäätös Kymijoen, Mäntyharjun ja Savon kanavien rakentamisesta tehdään pian.” Tämä kiistanalainen asia on monesti ollut keskustelussa.

Pohjois-Savosta kotoisin olevana näkisin niin, että Kymijoen sedimenteistä välittämättä olisi varsin helppoa ja hyödyllistä ja jopa taloudellista aloittaa kanavointi mahdollisimman pian Savon kanavan rakentamisella. Sehän yhdistäisi Päijän-

teen ja Saimaan vesistöt luoden sille alueelle Euroopan suurimman sisävesijärvaltaan. Näkisimme varmasti sitä kautta elpyvää tuotannollista toimintaa ja ennen kaikkea voimistuvaa matkailua koko Keski- ja Itä-Suomessa. En toki halua ajatella niin rajallisesti, että kyse olisi tässäkin tapauksessa vain, niin kuin äskeisissä esimerkeissä liikennepuolelta, oman kotimaakuntani asioista, vaan koko itäisestä ja keskisestä Suomesta.

Tämä on minusta iso asia ja me kanavapuolueena, jonka toimintaan ed. Ihmäki myös hyvin ansiokkaasti on osallistunut, haluamme tästä asiasta pitää ääntä kaikkien näiden hankkeitten kohdalla, siis Kymijoen, Mäntyharjun ja Savon kanavien kohdalla.

Liikenneministeriön hallinnonalalta mainitsen sitten vielä myös yksityisteiden tarpeet. Siltä osin minusta oppositio on varsin oikeassa ääntä käyttäessään. Niin kuin muistamme, tämä oli asia, josta kaksi vuotta sitten kovasti kiisteltiin. Sen kiistelyn tuloksena saimme tämän momentin jäämään ja vaikka sillä ei olekaan vielä tarpeeksi varoja käytettäväksi, se on sellainen alue, jota täytyy tulevaisuudessa edelleen pitää esillä ja laajentaa nykyisestään. Sillä puolellahan on kyllä tapahtunut sellainen myönteinen kehitys, että teiden luokituksia on muutettu ja sillä tavalla sieltäkin on otettu ne löysät pois, jotka ovat olleet otettavissa.

Pari muuta huomiota valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä tässä yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta haluan poimia puheeseeni pari asiaa.

Kohdassa 32, kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto, puututaan minusta meidän yhteiskuntamme kaikkein vaikeimpiin ongelmiin tulevaisuuden kannalta. Siinä suhteessa tämä teksti on hyvin harkittua ja paikkansapitävää. Sen otsikot jo kertovat tästä, mitä on tapahtumassa: Palvelut ja syrjäytyminen, Perheet, Lastenpsykiatria, Lastensuojelu, Huumeet. Valitettavasti tämä on se lasku, joka tämän tasavallan talouden pelastamisesta nyt lankeaa maksettavaksemme. Uskon myös, että se huoli, mitä täällä on kannettu sekä hallituspuolueiden riveistä että opposition taholta kuntien taloudesta ja valtion ja kuntien yhteistyöstä, koskee nimenomaan näitä alueita. Tässä on kysymys suomalaisen perhepolitiikan asemasta yhteiskuntaelämän kokonaisuudessa.

Oikeastaan me, useimmat meistä, jotka olemme mukana kunnalliselämässä, olemme näiden ihan samojen kysymysten parissa siellä. Kan-

namme huolta samoista asioista sillä tasolla. Tiedämme, että syytteleminen näissä asioissa ei auta, vaan se, että niillä resursseilla, mitä meillä on, me koetamme suunnata sisäisesti myös käytössä olevien varojen puitteissa toimenpiteitä sillä tavalla, että juuri nämä epäkohdat ja uhat saataisiin torjutuksi.

Täällä mietinnössä sanotaan hyvin viisaasti sivulla 44: "Lapsinäkökulma on saatava mukaan kaikkien hallinnonalojen päätöksentekoon. Valtionhallinto tarvitsee kuitenkin myös yksikön, jolla on ensisijainen vastuu lastensuojelusta. -- Valtiovarainvaliokunta edellyttää ratkaisun aikaansaamista lastensuojelun suuriin kustannuksiin."

On kyse sellaisista asioista, joissa näkyy minusta se, mitkä ovat todella tämän yhteiskuntamme arvot. Tänä iltana niistä on puhuttu aika paljon, vaikka olen tästä välillä ollut pari tuntia pois. Minusta se kysymys on hyvin vähän puolipoliittinen kysymys. Se on kysymys koko kansakunnan tulevaisuudesta. Se on kysymys siitä henkisestä hyvinvoinnista, jota ei ratkaise raha, vaan rakkaus. Siksi näitä asioita on pohdittava. Siksi meillä on oltava aikaa pysähtyä nimenomaan lastensuojelun, lastenpsykiatrian, huumeekysymyksen ja yleensä perheiden elämän todellisuuden eteen.

Arvoisa puhemies! Viimeinen asia, jonka otan esille, on minulle henkilökohtaisesti hyvin läheinen. Se on ulkoasiainministeriön hallinnonala ja sieltä pari poimintaa.

Kansalaisjärjestöjen määrärahat kokevat nyt sellaisen nousun, joka on hyvin tarpeellinen. Toivon myös, että kansalaisjärjestöt itse pystyvät tämän myötä suunnittelemaan lähivuosien omat toimenpiteensä kehityksessa.

Olen saanut seurata noin 20 vuotta varsin läheltä lähetysjärjestöjen toimintaa. Evankelisluterilaisen kirkon piirissä itsekin olen työntekijänä ja tiedän, miten ruohonjuuritasolla toimitaan. Nyt kuitenkin on käynyt niin, että onneksi varojen laskemisen aikana on havahduttu uudelleen korostamaan järjestöjen toimintaa ja sitä yhteistyötä ja tehokkuutta, joka voidaan sitä kautta saada aikaan. Siksi minusta myös tämä selkeä periaatepäätös, joka oli jo esillä Paasion raportissa, saa nyt lihaa luiden ympärille, ja se on minusta tärkeä ja hyvä asia. Kyseessä on hyvin monien ja monenlaisten kansalaisjärjestöjen toiminta. 10 prosenttiin kehitysyhteistyön kokonaisuudesta tälle puolelle tuleva kansalaisjärjestöjen osuus on minusta merkittävä asia.

Toinen samanlainen on se, että korkotuen

osuutta kehitys yhteistyövaltuuksissa vähennetään, palautetaan aiemmin sovitulle 4–6 prosentin tasolle. Nämä ovat semmoisia linjauksia, jotka minusta ovat ulkoasiainhallinnon puolella ja nimenomaan kehitys yhteistyössä tarpeellisia.

Ihan viimeiseksi, arvoisa puhemies, asia, joka on herättänyt paljon huolta sillä puolella työskentelevien perheiden, jälleen huom. perheiden, taholla: ulkomailla työskentelevien sosiaaliturva. Silloin kun täällä keskusteltiin muutama viikko sitten viimeksi Suomessa olevien ulkomaalaisten verotuksesta, minä ainakin voin hiukan pahoin henkisesti. Me puhuimme silloin täällä muutamasta kymmenestä, muutamasta kymmenestä huipputiedemiehestä ja tänne tulevasta ulkomaalaisesta ja heidän kohtelustaan. Tärkeä asia sinänsä enkä halunnut silloin nostaa esille tätä toista puolta. Nyt siitä on syytä puhua jälleen kerran. Toki siitä on ed. Kankaanniemen aloite, jonka lähes 170 kansanedustajaa on allekirjoittanut.

Meillä on kehitysmaissa työskentelemässä noin 1 200, siis jo kristillisistä järjestöistä ja kirkoista noin 1 200 kehitys yhteistyötyöntekijää plus muiden järjestöjen työntekijät, joidenka perheiden kohdalla ja työpanoksen hyödyntämisessä on se ongelma, että se katkeaa noin viiden vuoden työpanoksen kohdalla ja he putoavat pois suomalaisen sosiaaliturvan piiristä, jos me emme muuta lakia tahi Kela, tänä iltana paljon ylistetty Kela, joka huomenna pitää juhliansa, ei muuta sovellutuskäytäntönsä.

Tämä on minusta todellinen epäkohta, johon nyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnön pohjalta myös valtiovarainvaliokunta hyvin kiinnittää huomiota: "Valtiovarainvaliokunta edellyttää, että ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevat ongelmat selvitetään ja ratkaistaan tavalla, joka varmistaa normaalin sosiaaliturvan myös pitkiä ajanjaksoja asemapaikkanaan työskenteleville, kotimaasta poissa oleville lähetystyöntekijöille ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa oleville kehitystyöntekijöille."

Tämä asia on minusta erityisen hankala, jopa suoranainen häpeäpilkku, siitä syystä, että monesti niissä maissa työskentelevät, ulkoministeriön palkkalistoilla olevat tahi yksityisen liikelämän palveluksessa olevat, jotka muutenkin saavat erilaiset ja paljon paremmat edut, ovat paljon paremmassa asemassa. (Ed. Manninen: Teillähän on omat ministerit, pankaa töihin!) Tämä on asia, joka ei ole saanut tähän asti sitä huomiota, mikä sille kuuluisi, ja niinpä aiomme kyllä tästä asiasta huolehtia ja ensi vuonna sitä

paimentaa. Toivon, että lakiesitys annetaan mahdollisimman pian ensi vuoden aikana.

Minusta tämäkin on muuten niitä asioita, joita ei kannattaisi puoluepolitisoida, ed. Manninen. Tämä on eräs sellainen kohta, jossa yksityisen ihmisen työpanos ja hänen perheensä hyvinvointi on sillä tavalla tärkeä, että se on meidän yhteinen syymme, että näin on käynyt, jälleen kerran, edellisen ja nykyisen hallituksen. Siksi en itse sitä haluaisi tämän enempää problematisoida.

Minusta Kela on tässä asiassa osoittanut ihmeellistä kovakorvaisuutta, varsinkin kun tiedän, että Kansaneläkelaitos ei ole vielä korvannut edes vuoden 1995 osalta ulkomaan työntekijöitä koskevia työnantajan työterveyshuollon kuluja. On se merkillistä, että nämä byrokraatit, joita me olemme luoneet, toimivat niin myöhäjunassa, että ne eivät vielä esimerkiksi kahden, jopa kolmen vuoden takaisia vastuitansa hoida. Anteeksi vain, että nyt kritisoin tämän juhlapäivän alla hiukan Kelaa tässä asiassa, mutta näin vain on.

Arvoisa puhemies! Toivon, että nyt tämä asia etenee, ja varmasti siihen palaamme. Kyse on mitä suurimmassa määrin siitä, että me pystymme tämän asian korjaamalla antamaan omien ihmistemme kautta sellaisen panoksen kehitysmaiden hyväksi, joka varmasti ei ole herrana hallitsemista vaan ihmisten palvelemista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. J. Kukkonen kiitteli puheenvuorossaan valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston puheenjohtajaa ja sivistysjaoston puheenjohtajaa siitä, että he olivat edesauttaneet Pohjois-Savoa siten, että Kuopion yliopisto sai erään hankkeensa tässä budjetissa läpi, ja sitten valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston puheenjohtaja sai lausuman mietintöön, että Viitostietä tulaaan kehittämään Kuopion eteläpuolella.

Ed. Kukkonen olisi voinut havaita, että ensi vuoden budjetissa on jo valmiina kehittämishankkeet Etelä-Savoon eli Mikkelin vaalipiiriin, jossa Viitostietä rakennetaan Heinolasta Vihantasalmelle ja tehdään myös Kyrössalmen silta Savonlinnaan. Ehkäpä tässä ovat muutkin kansanedustajat toimineet kuin Pohjois-Savon kansanedustajat, mutta ennen kaikkea kiitos Itä-Suomi-työryhmälle, jonka hallitus on perustanut

ja jonka työtä tässäkin salissa on jo ehditty tänä iltana vaikka kuinka monesti moittia.

Mitä tulee näihin kanava-asioihin, siinä ed. Kukkosen käytti aivan oikean puheenvuoron. Kun kanavasta yleensä puhutaan, tulee sellainen mielikuva, että pitää ottaa lapio käteen ja on alettava kaivaa. Tässä on huomattava, että Mäntyharjun kanavasta, jolla on pituutta 90 kilometriä, ei tarvitse kaivaa kuin 7 kilometriä, muu osa on valmista väylää. Ja jos Kymijoki kanavoidaan, se on taas 90 kilometriä pitkä, mutta ei tarvitse kaivaa kuin 25 kilometriä, ja sen jälkeen meillä on yhteydet Saimaalta Päijänteelle ja Kymijokea myöten Suomenlahteen. Savon kanava voidaan tehdä siinä aivan hyvin ohella, se on pienempi homma.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen todella iloinen ed. J. Kukkosen puheenvuorosta siitä syystä, että hän painotti erittäin voimakkaasti niitä samoja asioita, jotka omassa puheenvuorossani olivat painopisteinä, eli nimenomaan lasten asemaa tämän päivän yhteiskunnassa.

Mutta haluaisin lisätä siihen sen, että me valtiokunnassa ja jaostossa myös puutuimme riittämättömään avohuoltoon, mikä tänä päivänä ihan selkeästi ontuu erityisesti lastenpsykiatriassa.

Valiokunta korosti, että nimenomaan varhaisongelmien toteaminen tapahtuu koulujen oppilashuoltotyöryhmissä, joihin kuuluvat muun muassa opettajat ja kouluterveydenhuollon edustajat ja koulukuraattorit ja koulupsykologit. Mutta tänä päivänä, kuten hyvin tiedämme, opettajien asema on aika vaikea, ja uusimpien tutkimusten mukaan noin 40 prosenttia heistä jo kärsii psyykkisistä oireista. Se on ihan selkeätä merkkiä siitä, että koulumaailma on ollut aika rajussa puristuksessa ja sieltä on viety pois kaikki se turvaverkko, mitä lapset, nimenomaan heikommassa asemassa olevat lapset tarvitsisivat. Erityisopetusta on kovasti karsittu.

Siksi ed. Kukkoselle haluaisin todeta, että kylä kunnilla on myös oma vastuunsa, vaikka tietysti valtion pitää myös asettaa omat painopisteensä. Mutta myös kunnilla on omien painopisteitensä asettamisen vastuu, ja se toivoisi kunnissa otettavan huomattavasti voimakkaammin huomioon.

Ed. I. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. J. Kukkonen otti lähetys- ja kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhteistyöiden sosiaaliturvan esille. Tämä on ollut jo pitempään esillä. Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa, jolle kehitysyhteistyöasiat kuuluvat, asia otettiin jo viime vuoden budjetissa esille. Se ei johtanut vielä toimenpiteisiin. Tämän vuoden budjetissa siitä on tehty ponsiesitys. Me saimme ministeri Mönkäreeltä vastauksen, jossa hän totesi, että se on sinällään oikeudenmukainen tavoite ja että ehkä siihen voidaan puuttua. Hän teki siitä Kelan tulkintakysymyksen, liitti sen myös lukuisaan joukkoon muita tulkintakysymyksiä ja liitti sen sellaiseen kokonaisuudistukseen, jossa sitä varmasti siirretään.

Mutta uskoisin ja toivoisin, että kun meillä eduskunnassa nyt vahvoja puheenvuoroja käytetään ja meillä on vaikuttajia, että eduskunnan tahto voisi irrottaa kaikesta tällaisesta muihin asioihin sitomisesta tämän kysymyksen ja tuoda tahdoksi sen, että tässä todella on sellainen epäkohta, joka ei kestä kriittisyyttä.

Jos kerran ulkoministeriön palveluksessa olevat, parempaa palkkaa saavat tai liike-elämän palveluksessa olevat, kehitysyhteistyössä parempaa palkkaa saavat ovat paremmassa asemassa, kyllä tällaiset vakaumuksen puolesta kehitysyhteistyötä tekevät ja suomalaisuutta samalla siellä edustavat ihmiset ovat samalla tavalla oikeutettuja. Uskoisin, että täältä nyt yhteinen viesti voisi vaikuttaa sillä tavalla, ettei tätä mihinkään Kelan tulkintaan eikä mihinkään isoon pakettiin sotketa vaan viedään erillisenä eteenpäin.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin miellyttävää kuunnella ed. J. Kukkosen analyysiä perheiden ja koululaisten pahoinvoinnista tänä päivänä. Olen hänen kanssaan samaa mieltä, että niin budjettitoimenpitein kuin muinkin toimenpitein meidän pitäisi pyrkiä parantamaan tätä tilannetta.

Sitten ihan pieni asia, johon haluaisin maininnan, kun hän sanoi, että tätä lakiesitystä ryhdyttäisiin valmistelemaan. Ehkä siinä yhteydessä, kun sitä käynnistetään, puututaan samalla eräseen aivan pieneen, yleisesti ottaen pieneen, mutta asianosaisille ihmisille suureen asiaan. Julisuudessaakin on näkynyt perhe, neljän hengen perhe, joka matkusti neljä vuotta ympäri maailman maailmanympärimatkallansa. Aiti ja isä ovat muusikoita. He työskentelivät muutamissa maissa matkan varrella, maksoivat veroa, mutta kuinka ollakaan, perhe putosi kokonaan sosiaa-

liturvan ulkopuolelle. Lapsilisiääkään ei siltä ajalta heille tullut.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On miellyttävää se, että saa keskustella näistä itselle ja ilmeisesti toisillekin tärkeistä asioista.

Lasten hätään ja perheiden aseman korostamiseen olemme täällä koko ajan tuoneet lisää esimerkkejä. Minusta ed. Arja Ojala painotti ihan oikein kuntien vastuuta. On niin merkillistä, että tähän aikaan näyttää kuuluvan se, että vastuuta pallotellaan. Erityisen vaikeata se on silloin, kun — sitäkin saa joskus valitettavasti nähdä — asianomaiset itse pallottelevat vastuuta valtiolta kunnille tai kunnilta valtiolle, kun se vastuu pitäisi ottaa itse. Mutta jos siihen ei kykene, silloin pitää kerta kaikkiaan olla joidenkin osapuolten valmiina myöskin tarttumaan asioihin. Nämä lastensuojelulliset ja lastenpsykiatria koskevat asiat ovat joskus sellaisia. Siksi täytyy olla voimavaroja. Myöskin niitä porsaanreikiä on pystyttävä tukkimaan, joista ed. Rehn äsken puhui.

On todella niin kuin ed. Kemppainen sanoi, että ei pidä sitoa lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöpalveluksessa olevien ihmisten ja perheiden kohtaloa toisiin asioihin. Minusta tässä se virhe on juuri tapahtunutkin. Oli hyvä, että ed. Kemppainen sitä täsmensi eräiltä osin myöskin minulle. Uskoisin kyllä, että kun tämä asia juuriaan myöten käsitellään, silloin ymmärretään se, että me emme voi tässä asiassa esimerkiksi EU:n sellän taakse paeta.

Ed. Ihmäen kanssa jatkamme varmaan näitä liikennepoliittisia keskusteluja muulloin ja toteamme yhdessä, että nyt Itä-Suomea on kohdeltu tasapuolisesti, kun myöskin Savonlinnan seutu, Heinolan seutu ja Kuopion seutu ovat saamassa ensi vuonna lisähankkeita.

P u h e m i e s : Tässä vaiheessa, ennen kuin annan puheenvuoron ed. Jääskeläiselle: Kun katsoin poissaoloaikani käytettyjä puheenvuoroja ja niiden pituutta, muistutan, että me olemme yhdessä sopineet 10 minuutin suosituksesta. Tämän suosituksen haluan palauttaa edustajien mieleen.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Rouva puhemiehen muistutus tuli tietysti sikäli otolliseen aikaan, että koulussa minulla oli tapana totella annettuja käskyjä, mutta jos nyt hieman menee yli, ehkä saan siinä ymmärrystä.

Arvoisa puhemies! Ed. Kallis, ryhmämme talousmies ja veroasiantuntija, esitti ryhmämme suuret linjat budjetin ryhmäpuheenvuorossa. Tässä illan sanoisinko hiljentyneinä hetkinä ajattelin kiinnittää huomiota muutama mietinnössä olevaan yksittäisempään seikkaan, jotka ovat etupäässä myönteisiä asioita, mutta myös joihinkin mietinnön heikkouksiin. Samoin lopuksi muutama sana tärkeästä budjettilinjauksesta, verotuksesta, jonka sinänsä olemme jo viime viikolla käsitelleet mutta joka näkyy budjetissa tietysti sen vahvana pohjana.

Edustaja-pastori J. Kukkonen ehti käsitellä yhtä asiaa, josta myös itse olin kirjoittanut. Siitä on hyvä jatkaa.

Mietinnön kohdassa Kansainvälinen kehitysyhteistyö kiinnitetään huomiota kahteen tärkeään asiaan. Kehitysavun bruttokansantuoteosuus ei vielä nouse 0,4:ään vaan jää 0,36:een. Lisäksi on huomattava, että lopullinen luku tulee olemaan ilmeisesti hieman matalampi. On toivottavaa, että jo seuraavassa budjetissa nämä luvut saadaan oikeallekohdalle. Samalla on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota työn laatuun, eivätkä tässä ruohonjuuritasolla toimivat kansalaisjärjestöt suinkaan ole vähäinen seikka vaan hyvin tärkeä tekijä.

Samoin ilahduin siitä, että ulkoasiainvaliokunta ja sitten valtionvarainvaliokunta on havahtunut huomaamaan erään ongelman. Kansaneläkelaitoksen uuden tulkinnan seurauksena, niin kuin äsken juuri todettiin, lähetystyöntekijöitä sekä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä olevia putoa Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan ulkopuolelle. Meillähän olisi nyt hyvä mahdollisuus, kun huomenna menemme Kansaneläkelaitoksen juhliin, viedä sinne yksi viesti, vaikkapa vain tämä viesti, joka toki aikoinaan oli ed. Kankaanniemen aloitteessa mutta joka nyt on valiokunnan ponnessa, eli edellytys, että ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevat ongelmat selvitetään ja ratkaistaan tavalla, joka varmistaa normaalin sosiaaliturvan myös pitkiä ajanjaksoja asemapaikallaan työskenteleville, kotimaasta poissa oleville lähetystyöntekijöille ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa oleville kehitysyhteistyöntekijöille. Eiköhän tuo teksti raameissa ja kukkaset, niin sitten tämäkin asia tulisi huomenna juhlapäivän merkeissä hoidetuksi! Niin toivon.

Arvoisa rouva puhemies! Poliisitoimi saa jonkin verran uutta rahaa. Valiokunnassa kristillisen liiton ryhmä on kuitenkin pitänyt tätä liian vähäisenä, ja tulemme äänestytämme suurem-

masta lisäyksestä. Viime vuosien kehitys ei suinkaan anna mahdollisuutta laiminlyödä poliisitoimintaa, vaikka kaikki laki ja oikeus eivät toki sen kautta toteudukaan vaan henkilötason laillisuuskasvatus kodeista ja kouluista asti toki on huikean tärkeä tehtävä ja usein ratkaisevakin.

Kuntatalouteen on tässä talossa kiinnitetty paljon huomiota. Nyt todetaan, että valtionosuuksia vähennetään 1,3 miljardia, yhteisöveroa leikataan 770 miljoonaa ja muun muassa tulopoliittinen ratkaisu heijastuu budjettiin jonkin verran. On arvioitu, että tilanne on pahin vuonna 2000. Ensi vuodelle valiokunta kuitenkin tyytyy 50 miljoonan markan lisäykseen harkinnanvaraiseen avustukseen. Siksi ryhmämme esittää sekä lisäystä harkinnanvaraiseen avustukseen että, niin kuin itse olen aloitteessani esittänyt, sitä että lasten kotihoidon tuesta ja lähinnä sen kuntalisistä aiheutuneita kustannuksia korvattaisiin kunnille erillisellä määrärahalla. Tämähän olisi tavallaan kohdistettua harkinnanvaraista tukea — ongelma, joka on yleisesti myönnetty.

On tietysti selvää, että nämäkään esitykset eivät tule äänestyksissä menemään läpi, mutta on pahan huomautettu, kun aikanaan lisäkeskusteluja kuntataloudesta ja sen tiukkuudesta käydään täällä ja muualla. Parempi olisi, että selkeästi valtiolta eli hallitus ja me eduskunta, karsisimme joitakin velvollisuuksia, joita kunnille on asetettu. Silloin menot ja kulut olisivat paremmin tasapainossa eikä kuntien tarvitsisi aivan näin paljon vaikertaa tilannettaan.

Kun silloin tällöin esitetään, että kuntien veröyryn hintaa tulisi tarpeen mukaan rohkeasti nostaa, on kuitenkin muistettava, että kunta verottaa köyhältä ja rikkaalta samalla prosentilla. Tarvitsemme tiettyä tasausta, että selvittää sieläkin, missä rahaa ei ole aivan runsaasti.

On syytä viitata myös siihen, mitä hallintovaliokunta mietinnössään edellyttää eli täysimääräisiä indeksitarkistuksia ja sitä, että valtionosuuksiin ei tulisi tehdä muutoksia vuosina 1999—2001. Siinä sitä on eväitä jo tulevallekin hallitukselle!

Arvoisa puhemies! Puolustusmenoissa on kaksi varsin merkittävää huomiota ja seikkaa. Helikopterihankinnoille annetaan lisäharkintaa. Tässä tilanteessa juuri tämä ratkaisu voi olla aika tasapainoinen. Puolessakaan vuodessa oikean asian harkinta ei voi sitä vahingoittaa, ja jos on ongelmia, nekin otetaan huomioon. Puolustusvaliokunnan mietinnössähän aivan oikein viitataan siihen, että hävittäjähankinta muun

muassa indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista johtuen osoittautui oletettua suuremmaksi kustannuksiltaan, ja voi olla, että tuo historian seikka vähän meidän edustajien takaraivoissa vaikuttaa nyt tähän uuden hankinnan aikatauluun ja harkintaan.

Armeijan kertausharjoituksista joudutaan vahvasti tinkimään. Puolustusvoimat on ilmoittanut, että niistä voidaan tinkiä ja käänne tulee tapahtumaan vuonna 2000. Tuo käänne on tärkeä, niin kuin valiokunta toteaa, mutta me olimme halunneet muutoksen jo aikaisemmin. Siksi esitämme tähän kohtaan pientä lisäystä jo tässä budjetissa.

Arvoisa rouva puhemies! Koulutuksesta valiokunta kirjoittaa paljonkin. Mietintö arvioi, että opetuksen taso joissakin kunnissa on entistä suuremmassa vaarassa. Samalla todetaan hieman mahtipontisesti, että valiokunta ei hyväksy lomautuksia säästökeinoina. Jos asia olisi näin helposti valiokunnan mietinnön tekstillä ratkaistavissa, varmasti me Vantaalla ja monella muulla paikkakunnalla tuon tekstin nopeasti kiikuttaisimme paikan päälle. On hyvä näin todeta, niin kuin mietintö toteaa, mutta aivan niin helposti ei kuntien talous toki kuntoon tule.

Liikenteen alueelta todetaan, että verottoman myynnin lopettaminen uhkaa laivaliikennettä. Voi todeta, että eräin osin voi todella olla huolestunut liikenteen kohtaamasta uhasta. Kuitenkin on syytä todeta, että hieman huonolla tolalla ovat liikenneinvestoinnit ja niiden käyttö, jos erinäisten tuotteiden veroton myynti on se, jonka avulla liike pidetään käynnissä. Vai onko niin, että tälläkin kohtaa liike on tärkeämpi kuin se, miten liike saadaan aikaan? Samalla voi todeta, että tällaiseenkin verotuksen harmonisointiin on sitouduttu, kun aikoinaan EU-ratkaisu tehtiin.

Yhdessä asiassa on tapahtunut meidän etelän ihmisten kannalta myönteinen kehitys. Perustienpidon määrärahoissa laajennus- ja uusinvestointien jakoperusteita on muutettu siten, että ne perustuvat yksinomaan liikennesuoritteisiin. Aiemmin tien pituus merkitsi 55 prosentin osuutta harkinnassa ja liikennesuorite 45 prosenttia. Entinen käytäntö ei ollut ainakaan meidän etelän ihmisten kannalta kovinkaan hyväksyttävä, mutta ehkä nyt voi sen uuden, toiseen suuntaan tapahtuneen lievennyksen — siis ministeriön tukintaan nähden lievennyksen, jonka valiokunta tekee — hyväksyä, että Tielaitos ottaisi määrärahan alueellisessa jakautumisessa huomioon myös tienpituusosuuden ja raskaat kuljetukset.

Ehkä tässä pikkuhiljaa alkaa olla sitten keski-kohdalla totuus ja harkinta näiden ratkaisujen jälkeen.

Liikenteen osalta huomiota osoitetaan eräille tiehankkeille, niin kuin äsken edellä pitempään keskusteltiin. Näihin huoliin on syytä liittää yleisempi huoli Valtatie 6:n tilanteesta. Se ei ole ongelmallinen vain yksittäisissä kohdin, joista erääseen mietintö kiinnittää huomiota, vaan yleisesti. Sen jokainen tietää, joka Uuttamaata itään päin Kuutostietä lähtee ajelemaan.

Syksyllä ryhmämme oli huolissaan joukkoliikenteen arvonlisäverotuksen korottamisesta. Tämähän on varsin kielteinen asia muun muassa meille pääkaupunkiseutulaisille. On hyvä, että valiokunta edellyttää, että hallitus jatkaa alv-korotuksen korvaamista joukkoliikenteelle joko budjettimäärärahojen tai energiaverohelpotusten muodossa.

Arvoisa puhemies! Mietintö toteaa, että lapsiperheet ovat tehtyjen tutkimusten mukaan joutuneet muita huonompaan asemaan. Esimerkiksi työttömyys on kohdannut pienten lasten vanhempia enemmän kuin monia muita väestöryhmiä. Kokonaisuuteen on vaikuttanut se, että lähes kaikkia lapsiperheiden etuuksia on pienennetty. Erilaisten perhepoliittisten ja muiden sosiaalisten etuuksien kohtaannosta ja yhteisvaikutuksesta kaivattaisiinkin kattavaa selvitystä.

Tästä pääsemmekin sujuvasti toiseen aiheeseen: verotukseen. Ennen todettiin jostakin aatteesta, että se on aate, joka etenee. Nyt tuntuu, että eräs verotuksen uusi aate on etenemässä, nimittäin perheverotuksen aate. Olemme viime aikoina muistuttaneet lakialoitteestamme, joka esitti osittaista siirtymistä vapaaehtoiseen perheverotukseen. En mene sen yksityiskohtiin tässä yhteydessä. Totean vain, että helpotuksen merkitys olisi yhden ansaitsijan perheelle merkittävä, 10 prosenttia veroasteessa, mutta myös säästöt huomattavat, jos perheessä itse huolehditaan jalkikaskuvun hoidosta.

Me lähdimme tällä vanhalla ajatuksellamme liikkeelle rohkeasti, kun valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtaja sen otti kesällä esille. Nyt huomaamme, että vihreiden puoluehallitus on lämmennyt samalle asialle ja luulen, että tämä asia tulee näillä eväillä seuraavissa hallitusneuvotteluissa olemaan hyvin lähellä toteutumistaan. Luultavasti siihen tulee liittymään myös keskustelu jonkin asteisesta eläketurvasta kotiin jäävälle, jota tietysti me etuoikeutetut eli jokseenkin pysyvää palkkatuloa saavat joutuisimme hieman kustantamaan eli tinkimään

omastamme kuormastossa työtä tekevien hyväksi.

Arvoisa puhemies! Suurten yleisten veroalennusten haikailun asemesta olemme kiinnittäneet huomiota verotuksen rakenteellisiin seikkoihin perheverotuksen lisäksi, joka aiheuttaisi työn luonnollista ja normaalia kiertoa, pientä ansiotuloa saavien verotuksen keventämiseen. Vasta ensi vuoden budjetissa tullaan saamaan hallitukselta esitys kannustinvähennyksen korottamisesta. Korotus kuitenkin tulee liian myöhään ja on luultavasti liian matala. Talousneuvostossa on esitetty tuon vähennyksen kolminkertaistamista.

Edelleen joudumme jäämään odottamaan työvoimavaltaisten pienyritysten arvonlisäverotuksen keventämistä. Nyt olemme saaneet tuon kevennyksen asemesta merkittävän monimutkaistuksen kotityöstä maksettavien sivukustannusten määrään ja maksutapaan. Tuntuu siis siltä, että uudelle hallitukselle jää tulevien vaalien jälkeen yhtä ja toista tekemistä, vaikka toki tästäkin budjetista voi antaa nykyiselle hallitukselle myös kiitosta. Valtion velanotto on kohtuullisessa hallinnassa, kiitos talouskasvun, ja kohtuullinen tupokin saatiin aikaiseksi. Asiat ehkä sittenkin ovat jonkinmoisisessa kunnossa ensi vuosituonnelle siirryttäessä, mutta luulen myös, että nykyisellä oppositiolla olisi ideoita, joita hallitus voisi vaikkapa ensi vuonna viimeisessä budjettivalmistelussaan ottaa huomioon.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi haluan kiinnittää huomiota siihen ajatukseen, joka aamupäivällä oli esillä, anglosaksisen ja pohjoismaisen mallin välillä. Mielestäni tuossa ajatuksessa oli, vaikka en mene yksityiskohtiin, se hyvä huomio, että me täällä Suomessa tarvitsisimme yrittämisen ja työnteon iloa. Nyt kaikki on niin kovin säänneltyä, ohjattua, suunniteltua. Toivoisin, että elämisen ja tekemisen iloa voisi syntyä. Samalla aivan erityistä painoa pitäisi asettaa sille, ettei jatkuva, kiihtyvä tai aivan liian kiihkeä siirtyminen syrjiltä keskusta-asutuksen mielessä jatkuisi, niin kuin viimeiset tiedot tältä päivältä kertovat. Siihen voitaisiin kiinnittää huomiota vaikka niissä yhteyksissä, kun bensiniin hinnoista, teiden rakentamisesta ja ehkä muistakin asioista päätetään.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jääskeläinen käytti itselleen hyvin tyypillisesti rakentavan puheenvuoron, vaikkakin opposition edustaja onkin. Haluaisin kiinnittää hänen puheenvuorossaan ainoastaan yhteen seikkaan huomiota. Puheenvuoronsa al-

kupuolella hän pohdiskeli kehitysysteistyötä. Aivan oikein hän otti esiin erään detaljin, joka koski kehitysysteistyötehtävissä olevien sosiaaliturvaa. Siihen on jouduttu ja joudutaan vakavasti kiinnittämään huomiota, että pitkään kehitysmaissa työskentelevät ihmiset jäävät suomalaisen sosiaaliturvan ulkopuolelle siitä huolimatta, että nauttivat suomalaisista lähteistä tulevaa palkkaa. Tämä on selkeästi vakava ongelma, johon on kiinnitettävä huomiota.

Sen sijaan kriittisempi huomio hänen puheenvuorossaan liittyy kehitysysteistyön yleiseen arvioon. Hän totesi arvostellen osin hallitusta, että 0,4 prosentin bruttokansantuoteosuutta ei kehitysysteistyössä saavuteta tälläkään budjettiesityksellä, vaan jäädään 0,36 prosenttiin. Haluaisin muistuttaa ed. Jääskeläistä siitä, että hänen puoluetoverinsa ed. Kankaanniemi toimi ministerinä siinä hallituksessa, joka teki historiaa suomalaisessa kehitysysteistyöpolitiikassa. Romautettiin vuodesta 91 vuoteen 95 suomalainen kehitysysteistyö 0,8 prosentin bruttokansantuotetasetolta 0,3 prosentin tasolle, ja tähän tietysti on tässä vakavana taustana nyt, kun hallitus yrittää asteittain kohottaa kehitysysteistymäärärahojaan. Haluaisin ainoastaan tämän täydennyksenä tuoda ed. Jääskeläisen puheenvuoroon.

Ed. R i m m i: Rouva puhemies! Tämä valtion talousarvioehdotus, kuten valtiovarainvaliokunnan mietintökin on kuitenkin mielestäni tietyllä tavalla myönteinen huolimatta siinä olevista puutteista. Myönteiseksi voi kuitenkin katsoa sellaisia seikkoja, että esimerkiksi inflaatio on alhaalla, korkotaso on matala, työttömyyskin vähenee kuukausi kuukaudelta, vaikka ei tietenkään ollenkaan riittävällä nopeudella, koska jokainen meistä varmaan tahtoi, että työttömiä ei tässä maassa olisi, ja siitä puolittamistavoitteenakin ollaan vielä aika tavalla jäljessä.

Toisaalta on ymmärrettävää, että työttömyys ei niin kovin nopeasti laske, koska suurteollisuus ei juuri uusia henkilöitä kaipaa. Päinvastaisia ikäviä tapauksia on olemassa, esimerkiksi meillä Tampereella Valmetin tapahtumat, jossa on useita satoja henkilöitä jäämässä lähes kertarysäyksellä työttömiksi.

Toisaalta uusia työpaikkoja syntyy pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja palvelutuotantoon, mutta kuitenkin tässäkin on se tilanne, että niiden syntyvauhti ei ole läheskään samaa vauhtia, mikä oli edellisellä hallituskaudella konkurssien vauhti: 25 000 yritystä meni melko nopeassa tahdissa. Siinä rytäkässä meni sitten yrittäjien omai-

suutta, monipuolista osaamista, arvokasta konekanta jne., jne., ja kaiken tämän uudelleen pystyyn saaminen ei ole ollenkaan helppo asia valankin, jos sitä tarkastelee sitä tilannetta vasten, että henkilöillä, jotka haluaisivatkin yrittäjiksi, on puutetta pääomista eikä ole kovin helppo saada esimerkiksi pelkästään lainoituksella asioita hoidetuksi. (Ed. Aittoniemi: Rahaa suoraan tyrytetään!) — Vakuuksia, ed. Aittoniemi, puuttuu monilta tältä osin. Rahaa kyllä tyrytetään, jos on vakuuksia, silloin ei ole ongelmia lainkaan.

Myös kuitenkin tässä budjetissa on sellainen myönteinen tavoite, että työttömyysaste keskimäärin olisi 13 prosenttia. Se on aika kunnianhimoinen tavoite, kun kuitenkin tarkastelee sitä maan eri osista, joissa tänä päivänäkin työttömyysluvut huitelevat yli 20 prosentissa.

Tytyväinen ei tietenkään tähän budjettiin täydellisesti voi olla, ei esimerkiksi siihen, että työttömien peruspäivärahaa kyetään korottamaan vain 2 markkaa. Mutta haluan muistuttaa, että hallituspuolueiden kansanedustajat ovat tehneet aika paljon töitä sen eteen, että edes se 2 markkaa sinne tulee, koska se oli jossain alkupeleissä suunnitelmissa niin, että ne olisi kokonaan jäädytetty. Pienenä lohdutuksena tietenkin tämä on, vaikka se työttömän mielestä varmaan on aivan turhanaikainen. Sama tilanne on tietenkin sairausvakuutusmaksussa, jota eläkeläiset maksavat. Kyllä sitä edes prosentin tasoa vuodessa olisi ollut hyvä alentaa. Nyt se on sitten se 1 prosenttiyksikkö kahden vuoden aikana. Tämä on sellaista pientä kritiikkiä, jota on oikeutetusti pakko kertoa.

Tämän budjetin lähetekeskustelussa keskusteltiin aika paljon ja oikeutetusti mielestäni rakentamisesta ja erikoisesti rakentamisen ylikuumenemisesta. Se oli siinä mielessä hämmästyttävää, että samaan aikaan meillä on kuitenkin rakennusalan työttömiä. Ylikuumeneminen tuli ylikorostetusti budjettiesityksessä mielestäni esiin, se tuli esiin sitä kautta, että ylikuumenemisestä jonkin verran oli joillakin tietyillä paikkakunnilla, mutta se oli kuitenkin hyvin rajallista.

Tässä eduskunnassa ei nähtykään sitten asiaa enää aivan samalla tavoin kuin esityksessä ja esimerkiksi ympäristövaliokunta edellytti lausunnossaan valtiovarainvaliokunnalle, että 7,5 miljardin arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuus käytetään kokonaisuudessaan vuonna 1998. Edellytimme muun muassa sitä, että elokuulle suunniteltu 1,5 miljardin myöntämisvaltuus otettaisiin käyttöön jo huhtikuussa, että

voitaisiin taata tasainen tuotanto. Nyt tämä jälkimmäinen toivomuksemme näyttääkin valtiovarainvaliokunnassa saaneen myönteisen kannan ja hyvä on, että näin on tehty.

Tässä yhteydessä on myös aivan pakko kiinnittää huomiota jälleen kerran vuokra-asuntojen kysynnän ja erikoisesti pienten vuokra-asuntojen kysynnän lisääntymiseen. Ensinnäkin opiskelijat tarvitsevat vuokra-asuntoja. Sitten pieniä asuntoja tarvitaan myös sellaisessa tilanteessa, kun valitettavasti näitä rikkonaisia perheitä tulee yhä enemmän ja enemmän. Monta kertaa se toinen osapuoli perheestä, joka esimerkiksi lähtee kodista, hakeutuu pienempään asuntoon ja toiselle puolisolalle jää lapset.

Mutta sitten työttömien osalta, kun me kannustamme työttömiä kovasti, kannustamme heitä kepillä ja porkkanalla etsimään työtä muualta, muuttamaan toiselle paikkakunnalle työn perässä, mutta entäs sitten, miten se suu sitten laiteetaan, kun työtön saisi työpaikan, mutta ei saakaan asuntoa? Rapsahdavatko silloin kovat, korotetut karenssit? Tämä on erittäin vakava kysymys nimenomaan tästä näkökulmasta tarkasteltuna. Erikoisesti meidän omien toimenpiteidemme johdosta tilanne kärjistyy sillä tavalla, että meidän on vakavasti paneuduttava pienten asuntojen rakentamiseen määrätietoisemmin.

Nyt meidän viimeiset päätöksemme ovat sellaisia, että toimeentulotukeen asumiskulujen osalta tulee 7 prosentin omavastuu. Täällä salissa käydyt keskustelut ja ne tiedot, mitä minulla on esimerkiksi valiokuntatyöskentelystä, kertovat siitä, että erikoisesti kokoomuksen taholta ja tässä salissa erikoisesti kaksi herraa, edustajat Sasi ja Zyskiewicz, toivat määrätietoisesti esiin sitä, että omavastuuta pitää olla. Puhuttiin siitä, kuinka vuokralla asuvat, toimeentulotuella elävät kansalaiset haluavat asua leveästi, eivätkä halua vaihtaa asuntoja, kun tosiasia kuitenkin on, että näitä asuntoja ei ole. Eilen minulle viimeksi soitti Tampereelta eräs naishenkilö, yksinhuoltajaäiti, joka sanoi, että hän on viime keväästä saakka, kun tuloloukkuhomma tuli ja oli nähtävissä, että omavastuu tavalla tai toisella jonkin kokoisena tulee, esimerkiksi Tampereelta yrittänyt saada pienempää asuntoa kaupunginasunnoista niin, että hän voisi vaihtaa pienempään, mutta ei onnistu. Enkä usko, että Tampere on tässä asiassa mikään poikkeus — saati sitten, että vapailta vuokra-markkinoilta saisi pienemmän asunnon. Tässä kyllä haluan heittää pallon erikoisesti sinne päin, jotka 7 prosentin ja korkeampaakin omavastuuta ovat ajaneet, että määrätietoisesti

sitten kamppailtaisiin myös siihen suuntaan, että asuntoja olisi ihmisille, että he voisivat muuttaa halvempiin.

Rakentamisen osalta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota esimerkiksi siihen, että ympäristöministeriöstä on tullut uusia ohjeita siihen suuntaan, että päästään rakentamisohjeisiin ja myös erilaisten hometalojen korjaamisohjeisiin. On erittäin hyvä asia, että näin on.

Mutta sitten yksi asia, mihin olisin toivonut, että oltaisiin enemmän kiinnitetty huomiota, on se, kun tässä puhutaan rakentamisen valvonnasta. Kun pitkät ketjutetut urakat ja aliurakoinnit ovat osoittautuneet myös sellaisiksi, että täällä on myös harmaata taloutta ja myös näissä pitkisä, huonosti valvotuissa ketju-urakoissa on tullut erilaisia rakentamisvirheitä, niin miten tähän kyettäisiin paremmin puuttumaan.

Valiokunta toteaa myös, että Pohjoismaissa hyödynnetään puurakentamista paljon paremmin kuin Suomessa ja se on aivan totta. Valiokunnan kannanotossa tuodaan esiin puurakentamisen tärkeys. Itse haluaisin tässä kohdin tuoda esiin sellaisen seikan, kuten valiokunnan mietinnössäkin todetaan, että pitää edelleen kehittää tutkimustyötä ja muuta, millä puurakentamista ja puun käyttöä voitaisiin lisätä. Haluan todeta, että meillä pirkanmaalaisilla kansanedustajilla on aloite pirkanmaalaisen puuosaamiskeskuksen aikaansaamiseksi, sen ensimmäinen allekirjoittaja olen itse ja siinä on lähes kaikkien pirkanmaalaisten kansanedustajien nimet. Se ei ole kuitenkaan saanut arvoistaan kotelu budjetissa. Tietenkin me koetamme sen asian eteen vielä työskennellä, vaikka ei se kovin hyvältä näytä, mutta valiokunnan mietinnössä julkilausuttu ajatus antaa meille ainakin tukea tämän asian kanssa kamppailemiseksi eteenpäin.

Sitten olisin ihan lyhyesti — kauhea, miten tuo kello rientää nopeasti — todennut vielä ympäristönsuojelun osalta sellaisen pienen asian. Meillä on tämä maa lähes täynnä laikutettuna erilaisia ympäristökatastrofipisteitä, on vanhoja sahan pohjia, on eri näköisiä saastuneita alueita. Esimerkiksi omalla paikkakunnallani, omassa vaalipiirissäni on Lempäälässä erittäin ongelmallinen paikka, vanhan öljynjalostamon ongelmajätteen kaatopaikka ja siellä, hyvät työtoverit, nakuttaa suuri ympäristöongelma. Me pirkanmaalaiset olemme siitä puhuneet usean vuoden ajan, mutta se ei nyt vain näytä menevän eteenpäin. Yksi myönteinen asia budjettiesityksessä on se, että valtiovarainvaliokunta on katsonut

tarpeelliseksi siirtää jätemaksusta myös tähän tarkoitukseen rahaa, ja se on myönteinen seikka. Mutta todella toivoisin myös sitä, että Lempäälän Hulaudessa oleva erittäin ongelmallinen kohde otettaisiin vihdoinkin niin, että sinne rahaa suunnattaisiin.

Minulla oli tarkoitus puhua lastensuojeluasiasta, mutta tyydyn toteamaan sen seikan, että edustajat Arja Ojala ja J. Kukkonen ovat käyttäneet todella hyvät puheenvuorot asiasta. Haluan todeta vain sen, että kun valtiovarainvaliokunnan mietinnössään otetaan tähän kantaa ja todetaan, että sosiaali- ja terveystieteissä olisi tarpeellinen erillinen yksikkö, joka lastensuojeluasioita käsittelee, niin mitähän nyt sitten olisi se meidän täällä pitkään vaatimamme lapsiasiamies. Se olisi varmaan yksi askel eteenpäin.

Ed. A. Ojala puuttui puheenvuorossaan myös väkivaltaan. Meillä on esimerkiksi budjetissa 1,5 miljoonaa markkaa väkivaltaprojektiin. Ministeri Huttu-Juntunen joutui aika tiukoille budjetitirihessä kamppaillessaan edes tämän rahan siihen. Väkivaltaprojektiinkin pitäisi kyetä tarttumaan kiinni, koska on aika järkyttävää se, että esimerkiksi koti voi olla aviovoimolle vaarallisin paikka yhteiskunnassa.

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rimmille toteaisin, kun hän puuttui puurakentamiseen, joka on erittäin tärkeä osa-alue myös Tampereen ympäristössä, että Ylöjärvellähän oli asuntomessut ja siellä puurakentaminen oli erittäin suuressa roolissa. Nyt kun budjetti mahdollistaa Pirkanmaan maaseutuosaamiskeskusten käynnistämisen maakunnallisena osaamiskeskuksena, varmaan siinä yhteydessä voidaan myös painottaa erittäin voimakkaasti puurakentamiseen liittyviä näkökohtia ja kenties saadaan sitä kautta tätä puolta paremmin hoidetuksi.

Ed. Rimmeri puuttui minusta erittäin tärkeään osa-alueeseen eli Tampereen työttömyyteen ja tällä hetkellä nimenomaan Valmetin lähes 500 henkilön irtisanomiseen, joka on todellinen ongelma. Toivottavasti työministeriön toimenpiteillä kyetään heidän tilannettaan hieman parantamaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eräs kansanedustaja sanoi tänä iltana, että tässä eduskunnassa on vain oikeisto ja keskusta, toisin sanoen vasemmistoa ei enää ole olemassa. Hän tarkoitti ilmeisesti myös sosialidemokraatteja ja vasemmistoliittoa. Toki

myönnän, että ed. Rimmerin puheenvuoroja on aina mukava kuulla, kun hän näkee jotakin valoisaa näissä asioissa. Niinhän meidän pitäisi, totta kai, tehdäkin.

Mutta näin opposition edustajana täytyy hiukan kuitenkin palauttaa teitä tässä tapauksessa maan pinnalle. Jo on pienellä ostettu vasemmistoliiton tyytyväisyys, kun kuuntelee teidän puheitanne. Kun aikaisemmin puolustitte vielä köyhää ihmistä ja olitte köyhän asialla, nyt on toinen ääni kellossa, ja ehkä se on hyväksi, en tiedä. Ei kai täällä puhumalla ja synkkyydellä tietysti paljon mitään aikaan saadakaan.

Mutta sen verran palautan teidät, ed. Rimmeri, alas haaveistanne, että inflaatio laskettiin jo edellisen hallituksen aikana. Se ei ole tämän hallituksen aikana muuttunut mihinkään. Korot tulivat lähes tälle tasolle, jolla ne ovat tänä päivänä, paitsi että Suomen Pankin pakkotoimin niitä on tietenkin laskettu. Jos Suomen Pankki laskee päiväkorkoa, ilman muuta laskee myös korko olemassa olevasta tasosta. Keskustelin juuri tänään iltapäivällä erään työvoimaministeriön henkilön kanssa, joka sanoi, että todellisuudessa, jos lasketaan niin kuin työllisyyskysymyksissä kuuluu laskea, työllisyys ei ole parantunut yhtään tämän hallituksen aikana. Tällaiset pienet maalliset asiat, ed. Rimmeri, teille totean ja muuten olen ihan tyytyväinen teidän kauniiseen puheenvuoroonne.

Ed. Rimmeri (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mitä tulee inflaatioon, pitää kuitenkin todeta se, että jos tämä hallitus olisi harjoittanut huonoa talouspolitiikkaa, vielä huonompaa kuin ed. Aittoniemi kuvittelee, inflaatio olisi varmasti korkeammalla.

Mitä tulee työttömyyslukuihin, niistä tietysti voidaan kiistellä aina. Joskus on laskettu työttömyyseläkkeellä olevat työttömyyslukuihin ja toisaan ei, mutta on varmasti paljon parempi, että työttömille on järjestetty tukitoita ja työhönpääsyä ja heidän ammatitaitoansa jollakin tavalla ylläpidetään. Menkää, ed. Aittoniemi, kysymään niiltä ihmisiltä, jotka ovat olleet työllistämispalveluiden piirissä, haluavatko he niitä vai eivät. Varmasti vastaus on, että haluavat.

Ed. Vartiainen: Arvoisa rouva puhemies! Olen vuoden ollut mukana lainlaadinnassa eduskunnassa ja voin sanoa, että verrattuna viime joulun tätä joulua lähestymme paljon valoisammassa, myönteisemmissä tunnelmissa myös täällä eduskunnassa. Tulkitsen sen niin, että il-

meisesti koko maassa suomalaisten mielialat ovat valoisampia. En silti koeta alkuunkaan sanoa, etteikö meillä olisi ongelmia. Varmasti niitä riittää.

Mutta hallituksen ehdotus ensi vuoden talousarvioksi pitää kuitenkin monia myönteisiä asioita sisällään. Mielenkiintoista on ollut todeta se, että budjetin valmisteluprosessin aikana on myös monia asioita kääntynyt myönteisiksi hallituksen esityksestä, eli uskoni vain vahvistuu siihen, että eduskunta myös muuttaa hallituksen esityksiä varsinkin budjettilakeja laatiessaan.

Vakaa talous, matala inflaatio — edelleen toistan, kuten ed. Rimm — alhaalla pysyvät korot, jotka budjettiehdotus turvaa, ovat ilman muuta mittavia positiivisia asioita, jotka entisestään parantavat maamme talouden uskottavuutta. Vakaa talous luo pohjaa uusien työpaikkojen luomiselle jatkaen elinkeinoelämän työpaikkoja lisäävää linjaa.

Toisaalta voidaan todeta, että palvelualojen arvonlisäveron laskeminen lisääisi palvelujen käyttämismahdollisuutta ja sitä kautta lisäksi työllisyyttä ja tämä edelleen vahvistaisi myönteistä kehitystä juuri näillä aloilla. Suomen onkin ehdottomasti mentävä mukaan EU-komission esittämään kolmen vuoden kokeiluun, jossa arvonlisäveroa alennetaan eräillä palvelualoilla.

Työttömyys on alentunut, katsotaan se millä mittarilla hyvänsä, kuinka haluammekin sen nähdä. Joka tapauksessa tavoitetta kohti mennään myönteisessä hyvässä tulessa. Eräillä ongelmapaikkakunnilla, kuten kotikaupungissani Uudessakaupungissa, työttömyys on alittanut puolituslukunsa eli lähes 34:stä on tultu alle 17:ään. Siitä täytyy sanoa, että kaikki yhteiskunnalliset toimijat ovat tässä asiassa toimineet myönteiseen suuntaan. Myös elinkeinoelämämme on panostanut sellaisiin keinoihin, että tämä tavoite tähän asti on voitu saavuttaa. Vieläkin hän se on kohtuuttoman korkealla, mutta kaikkia mahdollisia keinoja on käytetty, ja voidaan sanoa, ettei puolittunut, vaan puolitettiin.

Juuri olemme kuulleet tänä iltana, että maassa on syntynyt laaja tupo. Mielestäni sekin on myönnettävä tämän hallituksen ansioksi. On syntynyt kolmikannassa sellaiset ratkaisut, että maamme on saanut mallittisen tupon, joka edelleen jatkaa meidän hyvää taloudellista kehitystämme. Elinkeinoelämän, ammattiyhdistysliikkeen ja valtiovallan kesken pystytään tällaiseen, kun tahdotaan. Budjetti ja tuloratkaisu tukevat vahvan talouskasvun jatkumista ja edelleen työllisyyden parantamista. Tärkeää on, että budjetti

sisältää eräitä hyviä asioita, joista joitakin mainitsen.

Lääkkeiden arvonlisäveron alentaminen auttaa pienituloisia, ja usein nämä pienituloiset ovat eläkeläisiä, jotka joutuvat käyttämään paljon lääkkeitä, ja sinne pienikin alennus on hyvin tervetullut.

Pitkäaikaistyöttömien elämänhallinnan parantaminen yhdistelmätuella, joka sittenkin käytyjen monien keskustelujen jälkeen kartuttaa työssäoloa, on erinomainen asia. Yritämme auttaa niitä, jotka eivät enää oikein voi tarttua työelämään, mutta tätä kautta, pitkäaikaistyöttömien yhdistelmätuen kautta se onnistuu. Siirrytään siis laman massatoiminnasta yksilöllisiin ja yritysکوhtaisiin toimenpiteisiin.

Myönteistä on tietysti myös, että 18-vuotiaiden opintotuki alkaa ensi elokuussa ja koulutusvakuutus laajenee. Ed. J. Kukkosen kanssa keskustelimme juuri siitä, että myös vanhojen opintolainojen korot laskevat, mikä on hyvin mieleistä näille opiskelijoille, jotka nyt ovat lainojaan maksamassa ja ovat myös asuntonsa hankkimassa. Myönteisiä asioita kiistatta.

Asumistuen määrää esitetään nostettavaksi 300 miljoonalla markalla. Tämä onkin tarpeellinen uudistus. Korotus suunnataan niin, että pieni tulojen lisäys ei vähennä asumistukea, joten työssäkäynti kannattaa paremmin kuin aikaisemmin. Erityisesti pienten perheiden asumistuet paranevat.

Mieleistä on ollut viime aikoina puhua myös eläkeläisille sairausvakuutusmaksun alenemasta. He ovat odottaneet myönteistä viestiä. Pieni myönteisyys tässä on.

Myös kävi niin, että työttömyyspäivärahasia koheni, kun työttömät saivat 2 markan korotuksen, joka on vähäinen, mutta oikean suuntainen. Sitten onnistui tämän prosessin aikana se, että toisen työttömän ei tarvitse maksaa toiselle ja myöskään sairauspäiväraha- tai vanhempainraha-alenemaa ei tullut. Minusta se oli erinomaista työskentelyä valtioneuvostossa.

Vuorotteluvapaata olemme odottaneet ja odottaneet. Ihmiset työelämässä mielellään pitäisivät vuorotteluvapaata. Nyt tämä 70 prosentin korvaus antaa jotain vastinetta siihen odotukseen, joka on ilmassa ollut.

Mutta tärkeää on, että maan hallituksen ja kunta-alan järjestöjen tulisi nyt näissä tilanteissa pikaisesti löytää keinoja, joilla kunta-alan työllisyys turvataan. Kuntien tulee toimia niin, että liian herkkiä ja, sanoisinko, osittain yli-innostuneita henkilökunnan lomautuksia ja irtisanomi-

sia ei toteuteta. Kestävien ja todellisten säästöjen löytyminen toteutuu vain yhteistyössä henkilöstön kanssa. Itselläni asiasta on kokemusperäistä tietoa.

Kiinnitän vielä pariin asiaan huomiota.

Rautateiden radanpitoon ei ole mielestäni osoitettu riittävästi varoja. Olen siitä hyvin pettynyt, sillä liikenteen turvallisuus ja teollisuuden kuljetusten oikea-aikainen sujuminen edellyttävät, että rataverkko on asianmukaisessa kunnossa. Tästä kielteinen esimerkki on Turku — Uusi-kaupunki-rata. Se ei ole saanut kunnostusrahoitusta Varsinais-Suomen liiton esityksistä huolimatta. Noin 65 kilometrin rataosuudella kulkee vaarallisia aineita joka päivä 25 vaunua ammoniakkia ja 25 muita vaarallisia aineita. Jos rata tulee sellaiseen kuntoon, ettei kuljetuksia voi suorittaa radalla, sata rekkaa tarvittaisiin päivittäin kuljettamaan niillä kohtuullisen huonoilla teillä näitä vaarallisia aineita. Lienee oikein myös kuljetusmäärien puolesta arvioida radan hyöty teollisuudelle ja turvallisuustekijät silloin, kun radan kunnosta puhutaan.

On selvää, että tämän kaltainen tilanne ei voi jatkua kovin pitkään, vaan radanpidon määrärahoihin on palattava vuoden 99 budjetissa. Tietenkin on todettava, että myös tienkunnossapitorahoja tarvitaan, sillä yllättävänkin etelässä on heikkoja, uraisia ja kapeita teitä. Nostan esille Vakka-Suomen talousalueen.

Arvoisa puhemies! On vielä yksi erittäin tärkeä asia, joka väistämättä tulee vaatimaan myös eduskunnan toimenpiteitä. Tarkoitan huume-asiaa. Huumausaineiden käyttö lisääntyy koko ajan. Yhä nuoremmat kokeilevat huumeita. Kouluissa suoritettut tutkimukset osoittavat yläasteilla useiden kymmenien prosenttien tasoa. Huumeongelma pahenee yhä maaseutuvaltaisemmilla alueilla. Nyt on vielä mahdollisuus vaikuttaa tilanteeseen, mutta se vaatii uudelleenpanostusta ja erillistä, korvamerkittyä rahaa viranomaisille.

Ehdotetun Länsi-Suomen huumestikostorjuntaohjelman tavoitteena on huumestikostorjunnan tuominen lähipoliisitoiminnan pääkehittämiseksi muun muassa sidosryhmäyhteistyön avulla. Siihen sisältyy esimerkiksi poliisin ja opettajakunnan tiedon tason lisääminen sekä koulujen oppilaisiin ja heidän vanhempaisiin kohdistuva valistus ja tiedottaminen tavoitteena huumausaineiden käyttäjien tunnistaminen ja käytön havaitseminen. Todelliseen vaikuttavuuteen pyrittäessä on ensin tehtävä kartoitustutkimus, jossa analysoidaan todellinen huumeiden

käytön tilanne: käytettävät aineet, käyttäjämäärät, markkinat, huumausaineiden tuonti- ja markkinointikanavat sekä huumausaineiden käytön aloittamiseen johtaneet syyt.

Projektia varten on rekrytoitava tutkimussihiteerit Länsi-Suomen läänin huumestikostorjuntajärjestelmään kihlakuntien poliisilaitoksille ja yhdenmukaistettava ja parannettava huumestikostorjuntajärjestelmän välineistöä. Kokeilua voidaan tulosten niin osoitettaessa laajentaa koko maahan, mutta ajatus huumestikostorjuntaohjelman organisoimisesta lääni-, maakunta- ja seutukuntapohjalla tuntuu perustellulta. Varsinais-Suomessa eräät kunnat ovat jo lähtemässä mukaan projektiin, mutta myös valtiolla on tässä asiassa tunnettava vastuunsa.

Ongelmana on myös se, että huumeiden käyttö kuuluu useiden eri viranomaisen toimialaan, mikä vaikeuttaa koordinaatiota. Mielestäni konkreettinen projektin vetovastuu voisi tällä kertaa olla poliisilla. Varhaisnuorisokunnioittaa vielä poliisin auktoriteettia, joten poliisilla on parhaat edellytykset estää julkinen huumeiden käyttö ja kauppapaikkojen muodostuminen. Lähipoliisitoimintaan on suunnattava resursseja huumestikosten torjumiseksi.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin meidän tulee huolehtia siitä, että vaikka Suomessa nyt ollaan menossa hiukan valoisampaan suuntaan, eivät meidän lapsemme ja nuoremme jää laman jälkeisurauksena hoitamatta.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vartiainen puheenvuorossaan kiinnitti huomiota hallituksen talouspolitiikan onnistumiseen, vakauteen ja muun muassa siihen, että inflaatio on onnistuttu pitämään alhaalla. Hetkeä aikaisemmin ed. Aittoniemi käytti puheenvuoron, jossa hän ylisti edellistä hallitusta myös siitä, että inflaation torjunnassa on onnistuttu. Haluaisin muistuttaa ed. Aittoniemeä talouspolitiikan, talousteorian ihan perusaksioimasta, että massatyöttömyyden oloissa on erinomaisen helppoa myös pudottaa inflaatioaste. Jos ed. Aittoniemi ylistää edellistä hallitusta siitä, että on onnistuttu saamaan alhainen inflaatio, hänen täytyy katsoa, millä kustannuksilla se on aikaansaatu. Siitä, että meillä lähes puoli miljoonaa ihmistä ajautui työttömyyteen, itsestään selvä seuraus oli, että myös rahan arvo putoaa ja sitä kautta saadaan alhaisin inflaatiotaso. Tämä ei ole nykyisen hallituksen linjausten mukaista. Me pyrimme tietenkin ratkaisemaan työttömyysongelman samanaikai-

sesti kuin pyrimme vakaan rahakehityksen turvaamaan.

Ed. Kiviniemi: Arvoisa puhemies! Lipposen hallitus on kerta toisensa jälkeen pettänyt odotukset työttömyyden puolittamisesta. Tämäkään hallituksen talousarvioesitys ei ponnekaasti puuttunut työttömyyden rakenteellisten syiden korjaamiseen. Hallitus on nyt alistunut suurtyöttömyyteen eikä yritäkään saada aikaan rakenteisiin puuttumalla kunnon nytkähdystä työllisyyden parantamiseksi. Sen sijaan se jälleen kerran syyllistyy näpertelyyn ja näennäisuudistuksiin.

Jo budjetin lähetekeskustelussa hymähtelin työministerin lanseeraamalle Suomen-mallille ja viimeistään eduskuntakäsittely on osoittanut, että esitys oli tyhjää täynnä. Edes hallituksen puolelta ei enää ole jaksettu esimerkiksi työnhakukirjoja ja koulutusta mainostaa.

Talousarvioesityksen puolustelussa huomio yritetäänkin kiinnittää sinänsä hyviin asioihin eli velkaantumisvauhdin selvään pienenemiseen ja kansantuotteen reippaaseen kasvuvauhtiin. Ei näillä positiivisilla asioilla eikä erilaisilla ja erisuuruksilla työttömyyslukuilla kuitenkaan onnistuta hämäämään. Työttömyys ei siis ollutkaan tämän hallituksen ykkösasia.

Työttömyyden vähentämisen keinoista verotuksen uudistaminen on yksi järeimmistä. Verotuksen uudistuksilla voitaisiin, jos haluttaisiin, parantaa työllisyyttä, vähentää harmaata taloutta, purkaa tuloloukkuja sekä kaventaa tuloverotuksen ja pääomaverotuksen kuilua. Pieni- ja keskituloisten tuloverotuksen keventäminen hallituksen esittämää selkeämmin olisi kulutuskyntää elvyttävä ja siten työllistävä toimenpide. Erityisen työllistävä veroratkaisu olisi palvelualojen arvonlisäverotuksen tason alentaminen 8 prosenttiin, kuten keskusta esittää. Tälle esitykselle eduskunnassa on annettu runsaasti tukea yli puoluerajojen. Siksi hallituksen kyvyttömyyttä edistää arvonlisäverotuksen tason alentamista EU-tasolla voi vain ihmetellä.

Toinen nopeasti työtä luova verouudistus olisi kotitalouksien työllistämismääräyksen tason roima korotus ja kokeilun ulottaminen koko maahan. Nykyinen 5 000 markan kannustin on aivan liian pieni. Tämän lisäksi pitäisi työllistämiseen liittyvää byrokratiaa vahvasti karsia. Olen itse työllistänyt tänä syksynä lastenhoitajan ja minullekin on hyvin konkreettisesti valjennut työllistämisen byrokratia ja varsinkin sen kustannukset. Huolimatta siitä, että Kouvolassa on

hyvin tarpeeseen perustettu pientyönantajien palvelukeskus ja sen palveluja olen itsekin käyttänyt, niin kyllä tarvittava paperisota ja puhelinsoittojen määrä oli noista palveluista huolimatta yllättävän suuri ja aivan liian suuri, niin suuri, etten yhtään ihmettele, ettei monella siitä selviämiseen tarmo riitä, puhumattakaan sitten kustannuksista. 5 000 markan veroetu vuodessa, kun työllistää yhdeksi vuodeksi vaikkapa lapsenhoitajan, tällaisessa tilanteessa tuntuu monesta lähinnä kiusanteolta, enkä usko, että se saa päivänvaloon montakaan työntekijää pimeiltä markkinoilta. Ainakaan minua tuo veroetu ei kannustanut yhtään. Ilman sitäkin olisin työnantajan velvoitteet suorittanut lain mukaisesti aivan muista syistä. Vasta sitten kun verovähennys on selvästi yli 5 000 markan, kun puhutaan 20 000 markasta vuodessa, voidaan odottaa, että tällä on työllistäviä vaikutuksia. Puhutaan summista, jollaisia keskusta on lakialoitteessaan esittänyt.

Tänä syksynä olen useaan otteeseen ja myös eduskunnassa puhunut polttoaineiden veronkorotuksia vastaan niin usein, että alkaa jo itseltäkin asia tulla korvista ulos. Mutta niin se vain on politiikassa, että viesti alkaa vasta siinä vaiheessa mennä perille.

Polttoaineiden veronkorotuksessa on Suomessa ilmeisesti ajauduttu jonkinlaiseen kierteseen. Siitä ei saa puhua, koska se on populismia, ja koska siitä ei puhuta, korotukset vain jatkuvat. Liikkumisen kustannuksilla on Suomessa kuitenkin poikkeuksellisen suuri merkitys. Voikin kysyä, kuinka korkea pitää bensiinin hinnan olla, ennen kuin siitä voidaan Suomessa julkisesti ja eduskunnassa ihan rehellisesti ja avoimesti keskustella. Onko se 7, 8 vai 9 markkaa? Mielestäni nykyinenkin hinta on jo aivan liian korkea.

Arvoisa puhemies! Verotuksen muutoksilla ja sitä kautta työllisyyttä luomalla voidaan budjettiin saada liikkumavaraa. Se on käytettävä ensisijaisesti kansalaisten tasavertaisuuden takaamiseen niin perusturvan kuin peruspalveluidenkin osalta. Tähän yksi parhaita tapoja on kuntien talouden hyvä tai edes kohtuullinen tila, joka siis mahdollistaa peruspalvelujen tuottamisen. Lipposen hallituksen toimethan ovat heikentäneet kuntatalouksien tasapainoa liki 13 miljardilla markalla. Yhä useampien kuntien tulot eivät riitä enää edes käyttömeneihin. Kuten keskustan vastalauseessa todetaan, ensi vuonna vuosikate on 95:ssä Suomen kunnassa negatiivinen. Ahdinko koskettaa siten jo viidesosaa suomalaisista.

Hallituksen pitäisi ottaa vastuu talouden tasapainottamisesta eikä siirtää sitä kunnille. Olenkin ihmetellen kuunnellut sitä keskustelua, jota täällä salissa on käyty, kun on oltu siirtämässä vastuuta palveluiden tuottamisesta pelkästään kunnille unohtaen täysin se, että kaikki riippuu kaikesta ja kaikki riippuu nimenomaan siitä, minkä suuruisia valtionosuuksia kunnille valtio antaa. En voi hyväksyä tässä valossa kuntien valtionosuuksien lisäleikkauksia. Jo nyt voi olla vakavasti huolissaan kuntien tarjoamien sosiaali-, terveys- ja sivistyspalveluiden tasapuolisesta laadusta ja saatavuudesta. Opettajien lomautukset, koulujen säästöt ja lakkauttamiset sekä lastenhoidon tukipalvelujen heikentäminen ovat vaikeuttaneet erityisesti lapsiperheiden elämää. Tämä yhdessä perheiden talouden kiristämisen kanssa, joka on tapahtunut muun muassa lapsilisä ja kotihoidon tukea leikkaamalla, on selvästi vaikeuttanut perheiden elämää. Tutkimustenkin mukaan, joihin täällä on useasti viitattu tänään tässä yleiskeskustelussa, lapsiperheet ovat lamas-ta kärsineet eniten. Tähän voisi lisätä, että lapsiperheet näyttävät myös Lipposen hallituksen toimesta eniten kärsivän.

Hallitus työskentelee eriarvoistumisen eteen myös muilla saroilla. Edellä kritisoin jo polttoaineverotusta, joka heikentää alueellista tasa-arvoa. Sen lisäksi maakuntien kehittäminen ja aluepolitiikka ovat unohtuneet Lipposen hallitukselta.

Vuonna 1990 valtion talousarviossa oli aluepoliittisia määrärahoja runsaat 800 miljoonaa. Nyt miljoonia on enää 266. Aluepoliittinen kehittäminen on sysätty lähes pelkästään EU:n tehtäväksi. On sinänsä hyvä, että Tekesin varoja on viime vuosina voimakkaasti lisätty, mutta niidenkin kohdentamisessa pitäisi ottaa alueellisuus nykyistä paremmin huomioon. Nythän Tekesin varoista 70 prosenttia ohjautuu Suomen Bermudan kolmioon eli Helsinki — Turku — Tampere eikä tämä tällöin mahdollista tasapuolista alueellista kehittämistä.

Alueellisen tasa-arvon kannalta on myös äärimmäisen tärkeää, että infrastruktuurimme kunnosta ja kehittämisestä pidetään huolta. Alempiasteisen tieverkoston osalta on todella syytä olla huolissaan. Monilla paikkakunnilla, kuten olemme saaneet lehdistä lukea, esimerkiksi koulukuljetuksia ajavat autoilijat eivät kohta uskalla lähteä ollenkaan liikennöimään, kun teiden kunto on niin huono, että onnettomuudet ovat hyvin todennäköisiä. Selvää on, etteivät alempiasteinen tieverkosto ja yksityistiet enää kauan kestä tämän hallituksen tällaista politiikkaa.

Työllisyyden paranemisen takaavaa liikku-mavaraa pitäisi myös valtiovarainvaliokunnan esitystä laajemmin kohdistaa yleisen turvallisuuden edistämiseen. Vaikka pohjoismaista hyvinvointivaltiota, jota hallitus ei sentään ole onnistunut romuttamaan, pidetään erittäin hyvänä turvallisuuden ja kansalaisten rauhallisuuden takaajana, ei voi sanoa, että meillä ei olisi syytä huoleen. Kansainvälistyminen ja rajojen avautuminen tuovat oman lisänsä siihen, että turvallisuudesta ei nyt saa tinkiä. Pidänkin erittäin tärkeänä, että poliisille turvataan riittävät toiminta-edellytykset. Virkojen täyttämättä jättäminen ei ole oikea linja. Kansalaisten turvallisuudesta huolehtiminen on valtion asia.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 11.

Täysistunto lopetetaan kello 23.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio